

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE
KARŞI KORUMA REJİMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

GÜLASER ÇELİK BİLGİN

KOCAELİ 2019

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE
KARŞI KORUMA REJİMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

GÜLASER ÇELİK BİLGİN

Dr.Öğr. Seydi ÇELİK

KOCAELİ 2019

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE
KARŞI KORUMA REJİMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Gülaser ÇELİK BİLGİN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 18/09/2019-23

Jüri Başkanı : Dr.Öğr.Seydi ÇELİK

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Emek BAYRAK

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Ülker YÜKSELBABA

KOCAELİ 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR.....	VII
6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE KARŞI KORUMA REJİMİ	
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AİLE KAVRAMI, ŞİDDETİN TANIMI, ŞİDDET TÜRLERİ VE AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	3
1.1 AİLE VE İLGİLİ KAVRAMLAR	3
1.2 ŞİDDETİN TANIMI VE ŞİDDET TÜRLERİ.....	14
1.3. EV İÇİ ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDET KAVRAMLARI.....	23
1.4. ŞİDDETİN NEDENLERİ.....	25
1.4.1. Ekonomik Nedenler.....	26
1.4.2. Bireysel Nedenler	27
1.4.3. Toplumsal Nedenler	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. 6284 SAYILI YASANIN AMACI, UYGULANMA USULÜ, TEMEL İLKELERİ VE TANIMLAR	34
2.1. 6284 SAYILI YASANIN AMACI.....	34
2.2. 6284 SAYILI YASANIN UYGULANMA USULÜ VE TEMEL İLKELERİ.....	38
2.2.1. 6284 Sayılı Yasa'nın Uygulanmasında Gözönüne Alınacak Hukuki Düzenlemeler	39
2.2.1.1. Anayasa (1982)	39
2.2.1.2. Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler	45
2.2.1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	39
2.2.1.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	40
2.2.1.2.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (CEDAW)	42
2.2.1.2.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	44
2.2.1.2.5. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu Belgeleri.....	44

2.2.1.3. Yürürlükteki Diğer Hukuki Düzenlemeler	49
2.2.2. 6284 Sayılı Yasa'nın Temel İlkeleri	51
2.3. 6284 SAYILI YASADAKİ TANIMLAR	55
2.3.1. Bakanlık	55
2.3.2. Hâkim.....	56
2.3.3. Şiddet Mağduru.....	57
2.3.4. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	59
2.3.5. Şiddet Uygulayan	64
2.3.6. Tedbir Kararı.....	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6284 SAYILI YASADA KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLERE İLİŞKİN HÜKÜMLER	66
3.1. TEDBİR KARARININ VERİLMESİ, TEBLİĞİ VE GİZLİLİĞİ.....	66
3.2. TEDBİR KARARININ BİLDİRİMİ VE UYGULANMASI	72
3.3. İHBAR	74
3.4. TEDBİR KARARINA İTİRAZ.....	76
3.5. TEDBİR KARARLARINA AYKIRILIK	77
3.6. MÜLKİ AMİR TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI	78
3.6.1. Barınma Yeri Sağlanması.....	79
3.6.2. Geçici Maddi Yardım Yapılması.....	85
3.6.3. Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi	86
3.6.4. Geçici Koruma Altına Alınması	87
3.6.5. Kreş İmkânının Sağlanması.....	89
3.6.6. Benzer Koruyucu Tedbir Kararları	91
3.7. HAKİM TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI	91
3.7.1. İşyerinin Değiştirilmesi	91
3.7.2. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi.....	92
3.7.3. Aile Konutu Şerhi Konulması	93
3.7.4. Kimlik Ve İlgili Diğer Bilgi Ve Belgelerinin Değiştirilmesi	95
3.7.5. Benzer Koruyucu Tedbir Kararları	95
3.8. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI	96

3.9. HÂKİM TARAFINDAN VERİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARI 97

- 3.9.1. Mağdura Yönelik Söz Ve Davranışlarda Bulunulmaması97
- 3.9.2. Uzaklaştırma Ve Müşterek Konutun Korunana Tahsis Edilmesi.....99
- 3.9.3. Korunan Kişilere Yaklaşılmaması 100
- 3.9.4. Çocukla Kişisel İlişkinin Sınırlandırılması Ya Da Tümüyle Kaldırılması 100
- 3.9.5. Korunan Kişinin, Yakınlarına, Tanıklarına Ve Çocuklarına Yaklaşılmaması 102
- 3.9.6. Korunan Kişinin Şahsi Eşyalarına Ve Ev Eşyalarına Zarar Verilmemesi 103
- 3.9.7. Korunan Kişinin İletişim Araçlarıyla Veya Sair Surette Rahatsız Edilmemesi ... 103
- 3.9.8. Kanunen İzin Verilen Silahların Kolluğa Teslim Edilmesi..... 104
- 3.9.9. Silahın Görevli Olunan Kamu Kurumuna Teslim Edilmesi 105
- 3.9.10. Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol Ya Da Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanılmaması 106
- 3.9.11. Muayene Ve Tedavinin Sağlanması 108
- 3.9.12. Nafakaya Hükmedilmesi 109
- 3.9.13. Benzer Koruyucu Tedbirler 110

3.10. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARI 111

3.11. 6284 SAYILI YASA İLE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN BENZER HÜKÜMLERİ 112

- 3.11.1) İstanbul Sözleşmesi 16. Maddesi – Önleyici Müdahale Ve Tedavi Programları 112
- 3.11.2) İstanbul Sözleşmesi 20. Maddesi – Genel Destek Hizmetleri.....113
- 3.11.3) İstanbul Sözleşmesi 21. Maddesi – Bireysel/Toplu Şikayette Destek..... 118
- 3.11.4) İstanbul Sözleşmesi 26. Maddesi – Çocuk Tanıklar İçin Koruma Ve Destek..... 119
- 3.11.5) İstanbul Sözleşmesi 29. Maddesi – Hukuk Davaları Ve Başvuru Yolları..... 120
- 3.11.6) İstanbul Sözleşmesi 31. Maddesi – Vesayet, Ziyaret Hakları ve Güvenlik.....120
- 3.11.7) İstanbul Sözleşmesi 45. Maddesi – Yaptırımlar Ve Önlemler.....122
- 3.11.8) İstanbul Sözleşmesi 52. Maddesi – Acil Durumda Uzaklaştırma Kararları 123
- 3.11.9) İstanbul Sözleşmesi 53. Maddesi – Kısıtlama Veya Koruma Kararları..... 124
- 3.11.10) İstanbul Sözleşmesi 56. Maddesi – Koruma Önlemleri..... 125

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YARGI KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET 127

4.1. YARGITAY KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET 127

4.2. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET 134

4.3. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET	145
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	153
KAYNAKLAR.....	160

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE KARŞI KORUMA
REJİMİ**

Gülaser ÇELİK BİLGİN

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku, Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

İstanbul Sözleşmesi (Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) çerçevesinde düzenlenen 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa şiddete uğrayan, uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve aile bireyleri ile tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin şiddete karşı korunmasına ve bunlara yönelik şiddetin önlenmesine yönelik alınacak tedbirlerle ilgilidir. Tezin konusu 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa'nın kadına karşı şiddet açısından incelenmesi ve kadını şiddete karşı koruma rejiminin değerlendirilmesidir. Bu çerçevede çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, şiddetin tanımı, şiddet türleri ve şiddetin nedenleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Yasa'nın amacı, kapsamı, temel ilkeleri ve tanımlar açıklanmıştır. Yasa'nın amacının, kapsamının, ilkelerinin ve kabul edilen tanımların anlaşılması yasa ile ulaşılmak istenen hedefin ne olduğunun anlaşılması için gereklidir. Buna bağlı olarak T.C. Anayasası ile konuyla ilgili olan Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası hukuki düzenlemelere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, kadına karşı şiddet konusunda büyük önem arz eden ve Yasa'nın temelini oluşturan koruyucu ve önleyici tedbirler açıklanmıştır. Tedbirlerin uygulanabilirlikleri örnek olaylarla anlatılmıştır. Bu bölümde ayrıca, tedbir kararlarına ilişkin usul işlemleri hakkında da bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde ise yargı kararlarında kadına karşı şiddetin nasıl değerlendirildiği ele alınmıştır. Son olarak, sonuç ve değerlendirme bölümünde yasayla ilgili görüş ve değerlendirmeler yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul Sözleşmesi, Tedbir Kararları

**THE REGIME OF PROTECTION OF WOMEN AGAINST VIOLENCE
WITHIN THE FRAMEWORK OF LAW NUMBERED 6284 TO PROTECT
FAMILY AND PREVENT VIOLENCE AGAINST WOMEN**

Gülaser ÇELİK BİLGİN

Kocaeli University, Institute of Social Sciences Public Law,

Master's Thesis

ABSTRACT

Law numbered 6284 to Protect Family and Prevent Violence Against Women, regulated based on Istanbul Convention (Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence), relates to the protection against violence of women, children, family members and victims of unilateral insistent stalking who are subject to violence or at the risk of violence, and the measures to be taken for the prevention of violence against these people. The aim of this thesis is to review the law numbered 6284 to Protect Family and Prevent Violence Against Women from the standpoint of violence against women and evaluate its regime of protection of women against violence. Within this framework, the study consists of three chapters. The first chapter includes information on the definition, types and reasons of violence as well as the aim, scope and basic principles of the law and definitions. An understanding of the aim, scope, principles and acknowledged definitions of the law is necessary in ensuring insight on the intended purposes of the Law. Accordingly, information on the Constitution of the Republic of Turkey and relevant international legal arrangements that Turkey is party to is given. In the second chapter, protective and preventive measures that are of great importance in the field of violence against women and that provide the foundation of the Law are explained. The applicability of these measures is clarified with case studies. Moreover, information on the procedural acts related to the injunctions is given in this chapter. The third chapter deals with how violence against women is evaluated in adjudications. Finally, remarks as well as evaluations on the law are included in the conclusions and evaluations chapter.

Key words: Violence Against Women, Istanbul Convention, Injunction

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bakanlık	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
Beyanname	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
CEDAW Sözleşme	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme
E.T.	: Erişim Tarihi
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Derneği
Platform	: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu
s	: Sayfa numarası
S	: Sayı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
Sözleşme	: İstanbul sözleşmesi (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi)
ŞÖNİM	: Şiddet Özleme ve İzleme Merkezleri
T.B.M.M.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Ve saire
Yasa	: 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa
YÖK	:Yükseköğretim Kurumu
Y.T.	:Yayın tarihi

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASANIN KADINI ŞİDDETE KARŞI KORUMA REJİMİ

GİRİŞ

Zaman ve mekan fark etmeden erkek tarafından kadına şiddet uygulanmış, bu hak ve özgürlüklerinin ihlaline neden olan bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunu engellemek, ortadan kaldırmak için uluslararası ve ulusal hukuki düzenlemelerle çözümler aranmıştır.

Türkiye, Avrupa Birliği uyum sürecinde, İstanbul Sözleşmesi esas alınarak 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa incelemeye alınmış, kadının korunması için yeterli olmadığı sonucuna varılarak yürürlükten kaldırılmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda uluslararası bir sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'ne (Sözleşme) paralel olarak 08.03.2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa (Yasa) kabul edilmiştir. Günümüzde kadına karşı şiddetin giderek artması, mevcut Yasa'nın incelenmesi ve yeterli olup olmadığının araştırılması ihtiyacını doğurmuştur.

Çalışmanın ilk bölümünde, kadına karşı şiddetin ne olduğu ve nedenleri ile Yasa'da doğru kavramların kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi için aile, şiddet, şiddet türleri, şiddet nedenleri, toplumsal cinsiyet, ataerkillik gibi kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde, Yasa'nın uygulanmasının ve amacının daha iyi anlaşılması için Yasa'nın amacı, uygulanmasındaki usuller ve uygulama sırasında dikkat edilecek ilkeler irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Yasa'nın, amacı ile uygulama arasında tutarlılık olup olmadığı, tedbir kararlarının neler olduğu ve kadına karşı şiddeti önlemede yeterli olup olmadığı konularına değinilmiştir. Bu bağlamda, Yasa maddeleri tek tek ele alınmıştır.

Son bölümde ise, Yargıtay'ın, Anayasa Mahkemesi'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kadına karşı şiddetle ilgili kararları ve bakış açıları incelenmiştir.

Yasa'nın kabul tarihi, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne denk getirilerek manevi bir algı yaratılmaya çalışılmışsa da Yasa'nın ayrıntılı incelenmesinde ve fiili durumlara bakıldığında Yasa'nın kabul tarihinin göstermelik olduğu ve bir anlamının kalmadığı, devletin, şiddetin boyutunu ve nedenlerini tam olarak anlamadığı, Yasa'da belirtilen önlemlerin ve engellerin uygulanabilme şartlarının tam oluşturulmadığı görülmektedir. Çünkü kadına karşı şiddetin önlenmesi için ilgili diğer yasalarda da uluslararası normlara uygun değişiklikler yapılmalıdır. Yine de, 6284 Sayılı Yasa'nın eksikleri olmasına rağmen mülga edilen 14.01.1998 tarihli 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ile kıyaslandığında kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması açısından daha kapsamlı ve daha işlevsel olduğu söylenebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AİLE VE İLGİLİ KAVRAMLAR, ŞİDDETİN TANIMI, ŞİDDET TÜRLERİ VE AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN KAVRAMLAR

1.1 AİLE VE İLGİLİ KAVRAMLAR

Ailenin anlamı ve yapısı farklı toplumlarda zamanla farklı şekiller almıştır¹. Tarih boyunca ailenin çeşitli biçimler alması toplumun bir ürünüdür ve bu biçimler toplumun kültür yapısını göstermektedir.² Aile, sosyolojik ve tarihsel açıdan değerlendirildiğinde akrabalık bağıyla birbirine bağlı kişilerin oluşturduğu ekonomik birimdir.³ Bu birim içinden çıkan birey ailede gördükleri ve yaşadıkları ile hayata adım atar, karakter kazanır. Türk Dil Kurumu'na göre, toplum içindeki en küçük birlik olan aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerden oluşmaktadır⁴. Anayasa'nın 41. maddesinde de "Aile, Türk toplumunun temelidir." denilmek suretiyle toplum ve aile arasında ilişkisellik hüküm altına alınmıştır. Ayrıca *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*'nin 16. maddesinin 3. fıkrasında⁵ da ailenin toplumun tabii ve temel unsuru olduğu belirtilmiştir. Farklı kültürlerde aile ve akrabalık yapıları üzerine çalışmalar yapan antropolog George Peter Murdock'a göre, aile, bireylerinin aynı yerde ikamet ettiği, ekonomide işbirliğinin bulunduğu ve yeniden üretim ile ortaya konulan toplumsal ve evrensel bir gruptur⁶.

¹ Ayşe AYDIN ŞAFAK, **Feminist Bir Bakışla Türk Aile Hukukunda Kadın Bedeni**, XII Levha, İstanbul, Nisan 2014, s.45.

² Friedrich ENGELS, **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni**, İşbankası, 2. Basım, İstanbul, Mart 2019, s.73.

³ Gülriiz UYGUR, **Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları**, Seçkin, 1.Basım, Ankara, Mayıs 2018, s.325.

⁴ www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&=kelime&guid=TDK.GTS.55914aad1ef510.97693550 Erişim Tarihi: 11.06.2014.

⁵ <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, E.T:20.09.2019.

⁶ Yıldız ECEVİT vd., **Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi**, Anadolu Üniversitesi Yayını, 1. Basım, Eskişehir, 2011, s.131.

Feminizme göre aile, ataerkil düzeni koruyan, kadın erkek ayırımına dayalı toplumsal işlevleri empoze eden bir kurum olup erkek şiddetinin ve sömürsünün varlığını sürdürmesini ve kadını baskı altında tutmasını sağlayan ortamdır.⁷ Cinsiyet rollerinin ve ilişkilerinin belli şekillerde var olması nedeniyle ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ideolojisinin üretildiği ve geliştirildiği alanın maddi çerçevesini aile oluşturmaktadır.⁸ Feministler, gelenek ve törelerle aşırı dinsel baskıların ve ekonomik güçsüzlüğün etkisi altında eşit olmayan ilişkilerin yaşandığı yozlaşmış aile kurumunu eleştirmekte ve her açıdan sağlıklı ilişkiyi savunmaktadırlar.⁹ Aile, batı tarzı düşünceye göre, kamusal alanın dışında, menfaatlerin çatışmadığı, duygusal ilişkilerin olduğu, mahremiyete dayalı bir kurum olmalıdır.¹⁰ Feminist yazar Catharine A.MACKINNON, bu mahremiyet yüzünden aile içinde kadınların uğradığı şiddetin gizlendiğini, aile içindeki cinsiyetçi iş bölümünün toplum tarafından yaratıldığını ve kadınların erkeklere tabi kılındığını ileri sürmüştür.¹¹

Marksist feministler, aileyi kadının sömürüldüğü alan olarak görmekte ve kadının ev işleri dışında erkeğin işte ve boş zamanlarında kendisini iyi hissetmesi için duygusal ve cinsel olarak kullanıldığını ifade etmektedirler.¹² Sosyalist feministler, kadının ezilmesini, özel mülkiyetin varlığına ve kadının kurtuluşunu da özel mülkiyetin ortadan kalkmasına bağlamaktadırlar.¹³ Radikal feministlere göre, evlilik ve ailede kadın erkeğe bağlıdır, bu bağlılık ev içi emeğin oluşturduğu ekonomik temellidir ve kadın ücret karşılığı dışarda çalışsa bile ev içinde aile yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.¹⁴ Liberal feministler, tartışmaların temelini, kadının ne olursa olsun annelik ve ev kadınlığından sorumlu tutulması olduğunu, kadının aile sorumluluğunun önemli olduğunu, kadının ev ve iş arasında

⁷ Catharine A.MACKINNON, **Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru**, Metis, 2.Basım, İstanbul, Eylül 2015, s.69, s.83.

⁸ Saniye DEDEOĞLU, "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği", *Toplum ve Bilim Dergisi*, 86.Sayı, Sayfa 141, www.birikimdergisi.com/pdf/86.pdf#page=140, E.T: 13.03.2014.

⁹ Necla ARAT, **Feminizmin ABC'si**, Say Yayınları, 3.Basım, İstanbul, 2017,s.37.

¹⁰ UYGUR, a.g.e., s.397.

¹¹ UYGUR, a.g.e., s.397.

¹² ECEVİT vd., a.g.e., s.133.

¹³ ARAT, a.g.e., s.22.

¹⁴ ECEVİT vd., a.g.e., s.133.

kalması halinde ikisinden de sorumlu olabileceğini ancak kadınların ev geçindirme sorumluluğu olmadığından erkekle eşit sayılamayacağını kabul etmektedirler.¹⁵

Ailenin, ayrıca özel hayat, sıcaklık, insani ilişkiler gibi unsurlarına istinaden yaygın şekilde topluma karşı bir sığınak olduğu söylenebilir. Ancak aile yalnızca erkekler için sığınak işlevi görebilir. Özel alan, kadınlar için bir sığınak değildir. Kadın, evde yaşayan diğer aile fertlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için tüm zamanını harcadığından kadının evini rahatlama ve huzur bulma yeri gibi görememesi muhtemeldir.¹⁶ Bu daha çok toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ağır bastığı ataerkil toplumlarda böyle olabilir. Ailenin kurulmasıyla beraber kadın toplumsal alandan dışlanmış ve ev içinde kullanılan hizmetçi konumuna getirilmiştir.¹⁷ Ayrıca, aile, kadınlara biçilen geleneksel rollerin ev içinde gelişmesiyle ilişkili olarak kadının ve emeğinin değerinin olmadığı, kadının ikinci planda kalmasının vurgulandığı ve cinsiyete dayalı iktidar ilişkilerinin olduğu kapalı ve özel alan olma tehlikesini taşımaktadır.¹⁸

Diğer yandan, aile kavramı insanlığın varoluşu ile kimi zaman geniş aile kimi zaman dar aile gibi şekil değiştirerek günümüze kadar gelmiştir. İnsanlıkla birlikte sadece aile kavramı değil, şiddet de geçmişten günümüze kadar maalesef varlığını sürdürmüş, gerek bireyler arasında gerekse topluluklar arasında güç kazanarak artmıştır. Bu nedenle, aile içi şiddetin engellenmesi amacıyla devletler tarafından şiddeti önleyici, cezalandırıcı kurallar getirilmiştir.

6284 Sayılı *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa* da bunlardan biridir. Yasa'nın adı öğretilde eleştiri konusu olmuş, bireyin ve birey haklarının ikinci plana atıldığı, kadının birey olarak görülmediği ve buna bağlı olarak uygulamada ailenin ön planda tutulacağı belirtilmiştir.¹⁹

¹⁵ ECEVİT, a.g.e., s.137.

¹⁶ AYDIN ŞAFAK, a.g.e. s.51 .

¹⁷ ENGELS, a.g.e., s.62.

¹⁸ Bertil Emrah ODER, "Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması", s. 40 <http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/ff5d5adb0d5449d2d70de0347d4c63e1.pdf>, E.T.: 11.03.2019.

¹⁹ "Yasa'ya ilişkin temel eleştirilerden biri isimlendirmeye ilişkindir. Şiddetle mücadelenin Ailenin korunması çerçevesinde ele alınması bireyi ve bireyin haklarını ikincil kılmaktadır." (Şener, Ülker,

Meclisteki yasa tasarısı görüşmelerinde muhalefet partileri tarafından da Yasa'nın adıyla ilgili eleştiriler yapılmış, Yasa'nın adının 'Ailenin Korunması' şeklinde başlamasının ailenin öncelikli olduğu ve kadının aileden sonra geldiği izlenimini verdiği, kadının birey olarak kabul görmediği, kadının aile kavramı içine hapsedildiği vurgulanmıştır.²⁰ Hükümet adına söz alan milletvekilleri ise 'Kadına kalkan el, bir anneye kalkan eldir', 'Kadınlar, toplumu ileri götüren sosyal dinamiğin temel kaynağıdır. Annelik rolüyle yeni nesillere şekil verendir. Bu nedenle, kadına yapılan yatırım geleceğe yapılan yatırımdır' şeklindeki sözleriyle yasa koyucuların kadını birey değil, aile içindeki sıfatıyla anne, eş olarak gördüklerini göstermektedir.²¹ Kaldı ki, kadın ve aile konularından sorumlu olan bakanlığın ismi Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı iken daha sonra Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Kadınlarla ilgili sorunların çözülmesi

"6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?" Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı-TEPAV, www.tepav.org. E.T.: 09.07.2012) "Bilindiği gibi, Tasarı hazırlandığında adı Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunması Yasa Tasarısı iken Meclis'e sevk edilirken adı değiştirmiş ve Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı haline getirilmiştir. ... Asıl olan adı değil, içeriğidir denilebilir. Ancak, kadını BİREY olarak görmeyen bir zihniyeti yansıtan yasanın adında olduğu gibi, uygulamasında da aynı zihniyetin hakim olabileceği endişeleri göz ardı edilmemelidir." (Nazan MOROĞLU, "Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi", <http://portal.ubap.org.tr>).

²⁰ "Şimdi, siz Aileyi koruyalım derken aslında aile içerisindeki sorunları hep örtüyorsunuz çünkü aile içerisindeki hiçbir şey yansımıyor. Bu yaklaşımla yapılacak yasal düzenlemelerde ne yazık ki önce aile korunacak, sonra birey korunacak.

...Başta, kadın aile kavramı içerisine hapsedilerek tek başına yaşayabileceği ve birey olabileceği kabul edilmemekte, aile kavramı içinde değilse dikkate alınmayacağı ve korunmayacağı mesajı verilerek şiddete örtülü destek olunmaktadır.

...kanunun adının da Ailenin Korunması olarak başlaması, kadın şiddet görse de öncelikle aile birliğinin korunması, kolun kırılıp yen içinde kalması mesajını toplumsal zihniyete işlemektedir. Kadın şiddet görse de aile birliğinin devamına öncelik verilmektedir.

...kanunun adı Ailenin Korunması ile başlamakta, ...Kanunun adı bile, kadını aileden sonra gören ve bu hâliyle korumak isteyen ya da aile içinde görmek isteyen bir yaklaşım hissedilmektedir.

Amacı kadına şiddeti önlemek, kadını korumak olan bu tasarının adı Ailenin Korunması. Ne önemi var diyebilirsiniz, diyorsunuz da zaten ancak bu, kadını sadece aile ve sosyal politikalar bünyesinde hapsedmek, aile yaşamı dışındaki sorunları yok saymaktır.

...Ailenin korunması başlığını taşımaktadır kanun. Ailenin korunması ile kadının şiddetten korunması aynı şey değildir, farklı şeylerdir hatta bazen çelişkili şeyler olabilir. ...Onun için ailenin korunması aslında kadının korunması anlamına gelmemektedir. Tam tersine, belki de, yani ilgili makamların ailenin işlerine karışabilmesi gerekir ki kadının korunması mümkün olabilsin.

Yasa teklifinin adı Ailenin Korunması ... Öncelikle aileden kastımız nedir? Sadece resmî devlet nikâhıyla evli olanların oluşturduğu toplumsal birim mi? Eğer öyleyse bu bir ayrımcılığa işaret etmez mi? Bu durumda imam nikâhlı eşleri, aralarında resmî nikâhı olmaksızın birlikte yaşayan sevgilileri veya eşcinsel birliktelikleri nereye koyacaksınız? Bu tür bir beraberlik yaşayan çiftlerden birinin şiddet görmesi mümkün değil midir?"

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_sd.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=41&PAGE2=&web_user_id=13931693, E.T: 09.12.2015.

²¹ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21143&P5=B&PAGE1=37&PAGE2=73, s.38, E.T:26.06.2019.

için bakanlık düzeyinde çalışma yapılırken, değişiklikler ile çalışmalar azaltılmış ve Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuştur.²² Kadın ibaresinin kaldırılıp aile ibaresinin kalacak şekilde bakanlık isminin değiştirilmesi ve kadın sorunlarının genel müdürlük seviyesine çekilmesi, kadının ailenin arkasında bırakıldığına politik bir göstergesidir. Oysa, toplumun kurtuluşunun, ilerlemesinin ölçüsü, kadının kurtuluşudur ve kadının aşagılanması barbarlık ve uygarlık arasındaki çizgidir.²³ Yani toplumun temeli aile değil, kadındır. Ancak, kadın toplumsal üretimdeki çalışmadan dışlandığı ve ev işleriyle sınırlandırıldığı sürece erkekle eşit olması ve özgürleşmesi mümkün değildir; bu nedenle, kadının üretime katılabilmesi ve ev işlerini önemsiz ölçüde üstlenmesi gerekmektedir.²⁴

Ayrıca, iktidar tarafından, toplumun en az üç çocuk yapılmasına teşvik edilmesi, eğitim sisteminde yapılan değişikliklerle kızların okula gitmesinin zorlaştırılması, kızların erken yaşta evlenmeleri ve çocuk sahibi olmalarına neden olmaktadır ki, bu da kadınların özel alana yani eve kapatılması için izlenen politik bir yoldur.²⁵ Hükümet yetkililerinin “Kadın-Erkek eşitliğine inanmıyorum, kadından anneliği çıkarırsanız geriye kutsal bir şey kalmaz; kadına şiddet abartılıyor; kadın iffetli olacak. Mahrem namahrem bilecek. Herkesin içerisinde kahkaha atmayacak, bütün hareketlerinde cazibedar olmayacak; kadın-erkek eşitliği fitrata ters, annelerin, annelik kariyerinin dışında bir başka kariyeri merkeze almamaları gerekir; kadın siyasette olmak istiyorsa önce 'erkek' gibi hak edecek; anneliği reddeden, evini çekip çevirmekten vazgeçen bir kadın, iş dünyasında istediği kadar başarılı olsun eksiktir, yarımır”²⁶ gibi söylemleri de iktidarın, kadını ikinci planda tuttuğunu, kadının görevinin annelik ve kocaya hizmet etmek olduğunu, erkek egemenliğini kabul ettiğini ve kadını özel alana yani eve hapsettiğini göstermektedir. Kısacası, Türkiye’deki iktidar eril iktidardır.

²² http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/vjzSS+Kadinin_Statusu_Gene_Mudurlugu_2008_PP.pdf, E.T: 19.09.2019.

²³ Joachim MULLER, Marksizm, Kadın ve Aile, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1.Basım, Ekim 2000, a.g.e., s.101.

²⁴ ENGELS, a.g.e., s.182.

²⁵ Şadman ŞENBALKAN, **Kadına Şiddet-Madalyonun Öbür Yüzü**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1.Basım, Kasım 2013, İstanbul, s.140.

²⁶ Zeynep ALTIOK, “AKP Döneminde Kadına Bakış: Akp Anlayışının Kadını Hedef Alan Söylemlerinin Kronolojik Raporu”, <http://cdn.chp.org.tr/cms/0/Folder//73210.pdf>, E.T:11.07.2019.

Eril düşünce, kadının ne olduğunu topluma zorla kabul ettirmekte, kadının bedenini kuşatmakta, konuşmasına sınırlar koymakta ve yaşam tarzını belirlemektedir.²⁷ Çünkü kadın pozitif bilimler açısından yeterli özelliklere sahip değilken erkek yeni fikirler üretebilmektedir.²⁸ Catharine MACKINNON'a göre eril iktidarda, "yasalar, kadınları, erkeklerin gördüğü şekilde görür ve öyle davranır. Devlet, toplumsal düzeni meşruiyet normları, biçimleri, toplumla ilişkileri ve temel politikaları aracılığıyla zorlayarak ve yetkisini kullanarak erkek cinsinin çıkarları doğrultusunda oluşturur, Devletin resmi standartları eril görüş açısının tasarım olarak özetidir."²⁹ Eril düşünce, kendi bakış açısını yaşamı algılamak için kabul ettirmektedir.³⁰

İktidarın aldığı kararlar erkek değerlerine göre veriliyorsa ve iktidar politikası erkek zihniyetiyle yürütülüyorsa kadınların iktidarın parçası olması hatta cumhurbaşkanı veya başbakan olması iktidarı dışıl yapmamaktadır.³¹ Eril iktidar toplumsal cinsiyet anlayışıyla erkeklerin ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda şekillenmekte ve iktidarda odaklanmaktadır.³² Eril iktidar, olaylara müdahil olarak yetkisini, düzenin bakış açısını oluşturarak üstünlüğünü, onaylanarak gücünü ve yasallığı tanımlayarak denetimini devam ettirmektedir.³³ Ayrıca, eril iktidar, cinsiyet inşasıyla ilgili eğilimlerini, eylemlerini ve bilinçaltı biçimlerini, korkusuz eylemlerle toplumsal onaylamaya tabi tutarak, bu süreçte kadınların ve erkeklerin cinsiyetlerine uygun olarak nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmelerini sağlamaktadır.³⁴ Kısacası, eril iktidar, varlığını ekonomik ve siyasal dünya dışına çıkararak aileleri ve cinsel ilişkileri de yönetmek amacındadır.³⁵ Kadının doğurganlığı nedeniyle doğaya daha yakın olduğu düşüncesiyle ev içini kadına, doğayı aşip kültürü yaratma ve sahip

²⁷ MACKINNON, a.g.e., s.136.

²⁸ Nazlı Hilal DEMİR, **Feminist Perspektiften Düşünce Tarihinin Köşe Taşları Ve İdeal Bir Hukuk Arayışı**, Onikilevha, 1.Basım, Aralık 2017, İstanbul, s.136.

²⁹ MACKINNON, a.g.e., s.188.

³⁰ MACKINNON, a.g.e., s.136.

³¹ Mehtap HAMZAOĞLU, **Namus:Kadına Şiddetin İdeolojisi**, Siyah Kitap, 1.Basım, Ocak 2019, s.45.

³² MACKINNON, a.g.e, s.154.

³³ MACKINNON, a.g.e., s.139.

³⁴ Assiye AKA, **Noeliberel Zamanlarda Kadına Yönelik Şiddet**, Gece Akademi, 1.Basım, Ocak 2019, s.51.

³⁵ ARAT, a.g.e., s.9.

olma özelliği nedeniyle de ev dışını erkeğe bırakmıştır.³⁶ Yasal olarak kadının cinsiyeti yüzünden ayrımcılığa maruz kaldığının kabul edilmesi için önce kadının erkekle aynı olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.³⁷ Oysa, devletin görevi, yaşanabilir bir hayat için gereken normları mevcutta hakları tanınmamış olanlara genişletmektir.³⁸ Dolayısıyla, eril şiddet, kadınlara erkek arasındaki eşit olmayan güç ilişkisinden doğmakta, kadınlara güçsüzleştiren bir erkek egemenliğinden kaynaklanmakta ve erkek egemenliğinin devam edebilmesi için varlığını sürdürmektedir.³⁹

Yasa'nın adından da anlaşılacağı üzere, yasanın amacına aykırı olsa da, eril iktidar tarafından kabul edildiği gibi toplumun temelini aile teşkil ettiğinden ailenin korunması esas alınmış, bunun yanında kadına karşı şiddetin de önlenmesi amaçlanmıştır. Türkiye gibi ataerkil devletlerde, bireyden ziyade aile, toplumun evrensel yapı taşı olarak oluşturulmaktadır.⁴⁰ Dolayısıyla, aile, ataerkil toplum ve devletin önemli bir birimi, kadının emeğinin ve cinselliğinin denetlenmesinde ise araç olmuştur.⁴¹ Diğer yandan, Yasa, aile kurumunun yanında ailenin en zayıf halkası olduğu zannedilen kadını da koruma ihtiyacı duymuştur. Sadece kadına karşı şiddetin önlenmesi başlığının kullanılmış olması, şiddetin daha çok kadınlara uygulandığını gösterdiği gibi bunun devlet tarafından da kabul edildiği anlamına gelmektedir.

Aile ile ilgili olarak açıklanması gereken bir diğer kavram da nikah kavramıdır. Yasa'nın bazı maddelerinde Türk Medeni Kanunu (TMK) dikkate alınarak resmi nikah esas kabul edilmiş, bazı tedbir kararlarının resmi nikahlı eş olan mağdur kadın lehine verilebileceği hüküm altına alınmıştır. 2169 Sayılı Evlendirme Yönetmeliği'nin 2. maddesine göre, '*evlenme, bir kadın ve bir erkeğin usulüne göre yetki verilmiş bir memur önünde bir aile kurmak amacı ile yapmış oldukları medenî*

³⁶ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.47.

³⁷ MACKINNON, a.g.e., s.248.

³⁸ ARAT, a.g.e., s.33.

³⁹ Alev ÖZKAZANÇ, **Cinsellik, Şiddet ve Hukuk: Feminist Yazılar**, Dipnot Yayınları, 2. Basım, 2019, Ankara, s.239.

⁴⁰ Assiye AKA, a.g.e., s.148.

⁴¹ Emek BAYRAK, **Ataerki Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye'de Namus Cinayetleri**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2010, s.43.

hukuk sözleşmesi'dir.⁴² Bu tanımlamaya uygun yapılan evlilikler resmi nikahtır. TMK 143. maddesinde '*Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dinî töreni yapılamaz. Evlenmenin geçerli olması dinî törenin yapılmasına bağlı değildir.*' denilmek suretiyle resmi nikahın dini nikahtan önce yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁴³ Dini nikah, nikah kıymaya yetkili din adamının kıydığı nikah olarak tanımlanabilir.

Diğer yandan, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 230. maddesinin 5 ve 6. fıkralarına göre⁴⁴ '*Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar. Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.*' hükmü ile resmi nikahtan önce dini nikah yaptıranların ve yapanların cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak Pasinler Sulh Ceza Mahkemesi'nin Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvuru ile 1982 Anayasası'nın kişilere özel hayatın gizliliği ile din ve vicdan özgürlüğü tanıdığı, bir kadın ve erkeğin birlikte gayrimeşru yaşamaları suç sayılmadığı halde, dini nikah kıyarak birlikte yaşamalarının suç teşkil etmesinin ayrıca kişilerin dini inançlarından dolayı kınanamayacağı ve suçlanamayacağı hükmünün de ihlal edildiği ileri sürülerek fıkraların iptali talep edilmiş ve fıkralar iptal edilmiştir.⁴⁵

Anayasa Mahkemesi 27.05.2015 tarihli 2014/36 Esas ve 2015/51 Karar⁴⁶ sayılı iptal gerekçesini "Aile düzeninin korunması ve evlilik kurumunun sağladığı haklardan kişilerin yararlanabilmesi, aile bireylerinin maddi ve manevi bütünlüğünün korunması ve geliştirilmesine, dolayısıyla kamu yararının gerçekleşmesine hizmet edeceğinden, anılan amaçla özel hayatın korunması hakkı ile din ve vicdan

⁴² <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.859747.pdf>, E.T: 20.08.2019.

⁴³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁴⁴ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>, E.T:19.09.2019.

⁴⁵ <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c03385ce-d1d6-49fd-8393-1382ebd7445f?excludeGereke=False&wordsOnly=False>, E.T:26.06.2019.

⁴⁶ Kararın ayrıntılı incelemesi için bakınız: Coşkun ÖZBUDAK, "Anayasa Mahkemesi: Resmi Nikah Olmaksızın Dini Nikah Caizdir", TBB Dergisi, No:121, s.89 vd. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-121-1526>, E.T:11.07.2019.

özgürlüğüne sınırlamalar getirilmesi mümkündür. Ölçülülük ilkesi uyarınca, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlüğüne müdahale edilebilmesi için demokratik toplum düzeni bakımından bir zorunluluğun bulunması, itiraz konusu sınırlama bakımından, aile kurumunun sağladığı hukuki himayenin, bir başka ifadeyle kişilerin evlilik bağının kurulmasından kaynaklanan haklarının, bu sınırlama olmaksızın korunamaması gerekir. itiraz konusu kurullarla kişilerin özel hayatları ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlükleri kapsamında kalan evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma fiillerinin suç olarak düzenlenip bunlara cezai yaptırım bağlanması, anılan haklara orantısız bir müdahalede bulunulması sonucunu doğurmakta ve ölçülülük ilkesine aykırı düşmektedir. Hukuk düzenince resmî evlilik dışındaki hiçbir evlilik türüne hukuki sonuç bağlanmamak suretiyle aile düzeninin korunmasına yönelik önlem alınmış bulunmaktadır. Dolayısıyla hukuk düzenince bu önlem alınmışken hukuki müeyyide aracından daha ağır bir müeyyide öngören suç ve ceza aracına başvurulması, itiraz konusu kurullarla yapılan sınırlamanın ölçsüzlüğünü gösteren diğer bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Esasen, kişilerin herhangi bir dini tören veya nikâh olmaksızın fiilen birlikte yaşamaları ve çocuk sahibi olmaları, özel hayata saygı gösterilmesi bağlamında hukuk düzenince suç olarak nitelendirilip cezalandırılmazken, kişilerin özel hayatlarına ilişkin tercihleri ve dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yaptırımlarının suç olarak düzenlenmesi, anılan ölçsüzlüğü açıkça ortaya koymaktadır.” şeklinde açıklamıştır.⁴⁷

Anayasa Mahkemesi, dini nikah değerlendirmesini yaparken sadece din ve vicdan özgürlüğü odaklı bakış açısı kullanmıştır. Oysa, iptali istenen fıkralarda dini nikah yapılması cezalandırılmamakta, resmi nikahtan önce dini nikah yapılması cezalandırılmaktadır. Bunun temeli ise, laik devlet anlayışı ve kadınlar ile doğacak çocukların korunması amacıdır. Resmi nikah olmadan yapılan evlilikler ya da nikahsız birlikteliklerde erkek ve kadının ayrılması halinde kadının ve doğan müşterek çocukların medeni hukuktan kaynaklı hakları olamamakta, kadınlar ve çocuklar mağdur olmaktadır. Kaldı ki, iptali istenen fıkralarda resmi nikahın

⁴⁷ <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c03385ce-d1d6-49fd-8393-1382ebd7445f?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:26.06.2019.

yapılması halinde davanın ve cezanın düşeceği hükme bağlanması bu fıkraların din ve vicdan özgürlüğüne müdahale olmadığını, sadece nikahın ne zaman yapılacağına ilişkin müdahale olduğunu göstermektedir. İptal edilen fıkralar aslında kadını korumakta olup fıkraların iptali yani bir yaptırım olmaması birden çok evlilik yapılmasına, küçük yaşta evliliklerin olmasına ve resmi nikahlı olmayan kadın ile doğacak çocuklarının mağduriyetine neden olacaktır. Erkek egemen yasa koyucular ve yasa uygulayıcılar kadın haklarını önemsemeyen dini önplanda tutarak ve ataerkilliği vurgulayarak fıkraları iptal etmişlerdir.⁴⁸

5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 22. maddesi⁴⁹ ile 2169 Sayılı Evlendirme Yönetmeliği'nin 7. maddesine⁵⁰ göre, evlendirme memuru, belediye bulunan yerlerde belediye başkanı veya bu işle görevlendireceği memur, köylerde muhtardır. 03.11.2017 tarihli ve 30229 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7039 Sayılı Kanun⁵¹ ile 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 'Evlendirme Yetkisi' başlıklı 22. maddesinin, evlendirmeye yetkili memurları belirleyen ikinci fıkrasına 'il ve ilçe müftülüklerine evlendirme memurluğu yetkisi ve görevi verebilir' ibaresi eklenmiş ve böylelikle müftülüklerin nikâh işlemi yapmasının önü açılmış, İçişleri Bakanlığı 30.11.2017 tarihli ve 132911 sayılı oluru ile de evlendirme memurluğu yetkisi il ve ilçe müftülerine verilmiştir.⁵² Dolayısıyla, dini nikah yapma yetkisi bulunan din görevlilerine ayrıca resmi nikah yapma yetkisi de verilmiş olmaktadır.

Ancak müftülere evlendirme yetkisi veren yasa değişikliğinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle 2017/180 Esas sayılı dosyası ile Anayasa Mahkemesi'nde iptal başvurusunda bulunulmuştur. İptal sebebi olarak "tamamen İslam dinine ait dinî hizmetleri yürütmekle görevli olan müftülüklerle evlendirme memurluğu yetkisi verilmesinin evlenme törenine dinî bir nitelik kazandırdığı, sadece bir inanç grubu

⁴⁸ <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c03385ce-d1d6-49fd-8393-1382ebd7445f?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:26.06.2019.

⁴⁹ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5490.pdf>, E.T:20.08.2019.

⁵⁰ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.859747.pdf>, E.T: 20.08.2019.

⁵¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171103-16.htm>, E.T:20.08.2019.

⁵² <https://hukukmusavirligi.diyinet.gov.tr/Documents/N%C4%B0KAH%20GENELGES%C4%B0.pdf>, E.T:13.07.2019.

için evlenme törenine dinî nitelik tanınmasının bireylerin inanç özgürlüğünü güvence altına alan ve devletin tüm inanç grupları karşısında tarafsız olmasını gerektiren laiklik ilkesine aykırı olduğu, toplumdaki diğer inanç gruplarına böyle bir imkân tanınmamasının din ve vicdan özgürlüğü bakımından ayrımcılık oluşturduğu” ileri sürülmüştür.⁵³

Anayasa Mahkemesi, Anayasa’ya aykırılık iddiasını ve iptal talebini reddetmiştir. Mahkeme gerekçesinde, laiklik ilkesi ile dini inançlar arasındaki bağı ve devletin laiklik ilkesi gereğince yükümlülüklerine değinmiştir. Kararda ayrıca, müftülerin hukuki statüleri açıklanmış ve müftülere evlendirme yetkisi verilmesinin resmi nikah ile dini nikahın aynı ortamda yapılması imkanını doğuracağından İslam dinine mensup vatandaşlar için kolaylık sağlayacağı belirtilmiştir.⁵⁴

Anayasa Mahkemesi kararında “laiklik, devlete negatif ve pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Negatif yükümlülük, bireylerin din özgürlüğüne zorunlu nedenler olmadıkça müdahale edilmemesini gerektirmektedir. Pozitif yükümlülük ise devletin din özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırması, kişilerin inandıkları gibi yaşayabileceği uygun bir ortamı ve bunun için gerekli imkânları sağlaması ödevini beraberinde getirmektedir. Laik devlet, dinler karşısında tarafsız olmakla birlikte toplumun dinî ihtiyaçlarının karşılanması konusunda kayıtsız değildir. Laiklik ilkesi, doğup geliştiği Batı’da dinin toplumsal ve kamusal alandan tamamen dışlanması sonucunu doğurmamış; dinî ihtiyaçların karşılanmasına yönelik devlet politikalarını beraberinde getirmiştir. Nitekim Anayasa’da, resmî bir dine yer verilmemekle birlikte genel idare içinde bir kamu kuruluşu olarak Diyanet İşleri Başkanlığının kurulması öngörülmüştür. Dava konusu kuralla evlendirme memurluğu yetkisi verilen il ve ilçe müftülükleri ise Başkanlığın taşra teşkilatını oluşturmaktadır. Müftülük görevlileri evliliği TMK’nda belirlenen usul ve esaslara göre gerçekleştirmekle yükümlüdür. Evlilik işlemlerinin gerçekleştirilmesi bakımından müftülükler ile diğer evlendirme memurları arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca il ve ilçe müftülüklerinde görev yapan personel, diğer

⁵³ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/594d6ee8-d368-4bfe-b19f-2832f2c979cb?excludeGereke=False&wordsOnly=False>, E.T:13.07.2019.

⁵⁴ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/594d6ee8-d368-4bfe-b19f-2832f2c979cb?excludeGereke=False&wordsOnly=False>, E.T:13.07.2019.

evlendirme memurlarından farklı bir statüde değildir, devlet memurudur. Müftülüklere evlendirme memurluğu yetkisi verilerek toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan İslam dinine mensup bireylerin resmî evlilik işlemleri gerçekleştikten sonra aynı ortamda evlenmenin dinî törenini de yaptırımlarına imkân tanındığı görülmektedir. Bu yönüyle kuralın İslam dinine mensup bireylerin din ve vicdan özgürlüğü kapsamında olan evlenmenin dinî töreninin yapılmasını kolaylaştırmaya yönelik bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır.” şeklinde hüküm oluşturmuştur.⁵⁵

1.2 ŞİDDETİN TANIMI

Şiddet için bir çok tanım bulunmaktadır. Bir tanıma göre şiddet, bireyin fiziksel ve manevi yönden güç ve baskı kullanılarak zarar görmesine neden olan bireysel ve toplumsal hareketleri ifade etmektedir.⁵⁶ Benzer bir tanımda da şiddetin, kişinin yaralanmasına, sakatlanmasına, fiziksel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ve toplu hareket olduğu belirtilmiştir.⁵⁷ Bir başka tanıma göre şiddet, “insanlarda kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onurunu kırmak, dinginliğe ve huzura son vermek, birinin hakkını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, canını acıtmak için zor kullanmak, aşırı yıkıcı davranışlarda bulunmak, aşırı derecede öfke ifade etmek şeklinde kendini gösteren davranıştır”.⁵⁸ Bir bakış açısına göre de şiddet, bireyin beşeri ihtiyaçlarını karşılamaının engellenmesi, bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilirliğinin aslında olabileceğinden daha düşük bir seviyede gerçekleşmesi nedeniyle bireyin hayatının zarar görmesidir.⁵⁹ Dünya Sağlık Örgütü’nün yaptığı tanıma göre ise şiddet, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı

⁵⁵ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/594d6ee8-d368-4bfe-b19f-2832f2c979cb?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:13.07.2019.

⁵⁶ Oğuz POLAT, **Şiddet**, Seçkin, 2.Basım, Ocak 2017, Ankara, s.17; Songül SALLAN GÜL, **Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri**, Bağlam Yayıncılık, 2.Basım, Kasım 2013, s.17; ŞENBAKKAL, a.g.e., s.25.

⁵⁷ Aliye MAVİLİ, **Aile İçi Şiddet**, Elma Yayınları, 2.Basım, Ağustos 2015, s.15.

⁵⁸ POLAT, a.g.e., s.18.

⁵⁹ Funda KAYA vd., **Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet**, Savaş Yayınevi, 1.Basım, Kasım 2014, Ankara, s.169.

bulunması” durumudur.⁶⁰ En genel ifadeyle şiddet, başkasının varoluşunu baskı altında tutarak ve karşıdakinin sınırlarını ihlal ederek özgürlüğüne müdahale etmektir⁶¹.

Medeni hukuka göre şiddet, bir bireyin geri adım atmasına neden olacak şekilde iradesine baskı uygulanmasıdır.⁶² Hukukçular şiddet eylemlerini “insanın benzerlerine karşı giriştiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasarlar veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketler” olarak tanımlamaktadır.⁶³ Yasa’nın 2. maddesine göre, şiddet, kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir.⁶⁴

İstanbul Sözleşmesi’nin 3. maddesinde şiddet, kadına karşı şiddet, aile içi şiddet, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak ayrı ayrı tanımlanmıştır. 6284 sayılı Yasa’da şiddet tanımı genel çerçevede yapılmış ve ayrıca tanımlar kısmında kadına karşı şiddet ve ev içi şiddetin tanımları da yapılmıştır.

Yasa’nın 2. maddesine göre, *kadına yönelik şiddet* “kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu yasada şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı” olarak ifade edilmektedir.⁶⁵ Yasa’nın dayanağı olan İstanbul Sözleşmesi’nin 3. maddesinde kadınlara yönelik şiddet, “ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem

⁶⁰ Nuran GÜLER, “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı”, eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1081.pdf, E.T: 21.06.2018; POLAT, a.g.e., s.23.

⁶¹ Aliye Çınar KÖYSÜREN, *Kültürel ve Dini Algıda Toplumsal Cinsiyet*, Sentez Yayıncılık, 1.Basım, Nisan 2013, Ankara, s. 167.

⁶² POLAT, a.g.e., s.17.

⁶³ POLAT, a.g.e., s.18.

⁶⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁶⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir ve bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi” olarak tanımlanmıştır⁶⁶. *Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde* kadına karşı şiddet, “ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmıştır.⁶⁷

Diğer yandan, kadına karşı ayrımcılıkla ilgili bir metin olan CEDAW'a (Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme) bakıldığında kadına karşı şiddete ilişkin maddelerin bulunmadığı görülmektedir. Bu eksiklik tavsiye kararları ile giderilmeye çalışılmıştır. Kadına Yönelik Şiddet başlığını taşıyan *12 numaralı Tavsiye Kararı*'nda CEDAW'ın Devletleri “ailede, işte ve toplumsal yaşamın her alanında kadınları şiddete karşı korumakla” yükümlü kıldığı belirtilirken aynı başlıklı *19 numaralı Tavsiye Kararı*'nda ise “kadına yönelik şiddetin, kadınların uluslararası hukukta ya da insan hakları hukuku sözleşmelerinde yer alan insan haklarından ve temel özgürlüklerinden kadın erkek eşitliği temelinde yararlanmasını azalttığı ya da engellediği için kadına yönelik ayrımcılığın biçimlerinden biri olduğu söylenerek kadına yönelik şiddet, kadınlara kadın oldukları için yöneltilen ya da kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet” olarak tanımlanmıştır⁶⁸.

Bununla birlikte, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından 24.01.2000 tarihinde kabul edilen *Daphne Programı*'nda en geniş anlamıyla şiddet tanımlanmış olup aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, kadınların ticari açıdan sömürüsü, kadın ticareti, işyerinde ve eğitim kurumlarında kadına karşı yapılan tehdit ve sindirme amaçlı konuşmalar, baskılar ve benzeri davranışlar cinsiyete

⁶⁶ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T : 10.03.2019.

⁶⁷ AKA, a.g.e., s.72; <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf>, E.T:17.04.2014.

⁶⁸ KUYUCU, a.g.e., s. 93.

dayalı şiddet olarak kabul edilmiş, 2006 yılı da Avrupa Birliği'nde "Aile İçi Şiddetle Mücadele Yılı" olarak ilan edilmiştir⁶⁹.

Öğretide ise kadına karşı şiddet, kadının aynı evi paylaştığı erkek tarafından fiziksel olarak güç kullanılması ve korkutulması yoluyla yıldırılması olup amaç kadının davranışlarını kontrol altına almaktır.⁷⁰ Başka bir tanıma göre, kadına karşı şiddet, özel hayatta, ailede veya toplumda bedensel, cinsel ya da manevi zarar neden olan ve neden olabilecek her türlü cinsiyete dayalı eylemdir.⁷¹ Bu kavramın püf noktası, şiddetin uygulanma nedeninin kadın olma olgusudur. Yani şiddet, kadın, kadın cinsinde olduğu için ve kadının erkeğe bağımlılığının devam etmesi için başvuru şiddettir.⁷² Ataerkil toplumlarda erkeğe baskın olmayı öğreten şiddet, eril ve dişil kimliklerin toplumsal normlarıyla kurulmakta ve kültürel normlarla desteklenmekte olup gücün dışavurumudur.⁷³

1.3 ŞİDDET TÜRLERİ

Şiddet, ilişkide bir tarafı tabi kılmak için kullanılan bir araç olup sadece karşı tarafın denetimini sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda bireyin özsaygısını azaltarak gelecekte itaatini de sağlamaktadır.⁷⁴ Şiddetin bir çok türü olmasına rağmen kadına karşı şiddet için öğretilen genel olarak cinsel, psikolojik, ekonomik ve en sık görülen haliyle fiziksel şiddet şeklinde dört temel tür benimsenmiştir.⁷⁵

Fiziksel şiddet, fiziksel olarak başkasına zarar vermek veya istemediği eylemi yapmaya zorlamaktır.⁷⁶ Dövme, saçını çekme, itme, ellerini bağlama, vücutta sigara söndürme, kezzap ya da asit atma, öldürme gibi fiziksel eylemleri kapsayan geniş bir

⁶⁹Nazan MOROĞLU, "Kadına Yönelik Şiddet ve Ailenin Korunmasına Dair Kanun", www.tukd.org.tr/dosya/KadinaYoneliksidet.doc, E.T: 31.07.2013.

⁷⁰ MAVİLİ, a.g.e., s.33.

⁷¹ SALLAN GÜL, a.g.e., s.17.

⁷² Zeynep Özlem ÜSKÜL ENGİN, **Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk**, Onikilevha, 1.Basım, Nisan 2019, İstanbul, s.339.

⁷³ SALLAN GÜL, a.g.e., s.29.

⁷⁴ KAYA vd., a.g.e., s.182.

⁷⁵ POLAT, a.g.e., s.30; MAVİLİ, a.g.e., s. 33 vd.; SALLAN GÜL, a.g.e., s.18.

⁷⁶ SALLAN GÜL, a.g.e., s.19.

yelpazedir.⁷⁷ Yani kişiye bedenen acı verme ön plandadır ve bu acı ile kişiyi kontrol etme, hırsını alma amacı güdülmektedir. Diğer yandan da, erkeğin toplum nazarında zedelenen konumunu düzeltmesi için bir yol olup verilen cezanın görünür olması önemlidir.⁷⁸ Fiziksel şiddet eylemleri tekrarlanan ve süregelen davranışlar olup başlangıçta hafif olan şiddet giderek daha yoğun bir hal alabilmektedir.⁷⁹ Ankara Adliyesi'nin ilgili bölümü olan aile içi şiddet suçları bürosuna 2012 yılında yapılan şikayetlerin değerlendirilmesi sonucunda şiddet mağdurlarının % 77'sinin kadın olduğu belirlenmiştir⁸⁰. Ayrıca, 2014 yılında yaşamın herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı % 43'tür⁸¹. Yapılan başka bir araştırmaya göre, 2018 yılında 440 kadın öldürülmüştür⁸².

Fiziksel şiddet yelpazesinin içine namus adı altında işlenen cinayetler de girmektedir.⁸³ Ancak Yasa'da namus cinayetlerinin şiddet olduğunu belirten ve kabul eden bir düzenleme bulunmamaktadır. Oysa, *namus cinayetleri* tümüyle ve tamamen kadına karşı şiddettir.⁸⁴ İffet, onur, ahlak, dürüstlük ve şeref kavramları namus kelimesinin tanımı olarak kullanılmaktadır.⁸⁵ Türk Dil Kurumu'na göre namus, 'bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet (cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık) anlamındadır.⁸⁶ Namus olgusu, anaerkil düzenden ataerkil düzene geçişle beraber özel mülkiyet anlayışının gelişmesi, buna bağlı olarak erkeğin maddi ve sosyal gücünü arttırarak egemen hale gelmesiyle ortaya çıkmıştır.⁸⁷ Namus, erkeğe ve onun soyuna ait olan kolektif bir kavramdır.⁸⁸ Bu kavram, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün ve erkek ile kadın arasındaki

⁷⁷ MAVİLİ, a.g.e., s.33.

⁷⁸ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.344.

⁷⁹ POLAT, a.g.e., s.47.

⁸⁰ Zeki BAYRAK, "İstatistiklerle Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu", Başkent Bakış, Ankara Adliyesi Yayını, Mayıs 2013, Sayı 1, s. 9.

⁸¹ <http://tkaa2014.kadininstatusu.gov.tr/tr/17990/Ozet-Istatistikler>, E.T: 14.03.2016.

⁸² <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>, E.T:11.03.2019.

⁸³ BAYRAK, a.g.e., s.9.

⁸⁴ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.135.

⁸⁵ Mahmut TEZCAN, **Türkiye'de Töre (Namus) Cinayetleri**, Naturel Yayınları, 1.Basım, Ankara, 2003, s. 1.

⁸⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5be0552676cc80.5313247, E.T:26.02.2019.

⁸⁷ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.128.

⁸⁸ AYDIN ŞAFAK, a.g.e., s.112.

hıyerarşik konumların en belirgin göstergesidir.⁸⁹ Namus cinayeti, erkek ve kadınların namuslarının kirlendiği ve buna bağlı olarak şereflerini kaybettikleri inancıyla namuslarını kirleten saldırganın yaşamına yönelttikleri karşı saldırıdır⁹⁰. Namus cinayetlerinde görüntüdeki amaç, namusa aykırı harekette bulunan kadının cezasının verilmesi gibi olsa da asıl amaç, ataerkil ayrıcalıkların korunmasıdır ki, bu sebeple namusa aykırı davranışın kanıtlanması önemli olmayıp toplumun aykırılığın varlığını kabul etmesi ve bunun ailenin toplumdaki durumunu, şerefini etkilemesi yeterlidir.⁹¹ Görüldüğü gibi namus cinayetleri, ataerkil düzenin parçası olup kadının yaşama hakkına yönelik olarak uygulanan fiziksel bir şiddettir.

Görünüşte intihar gibi görünen ama aslında namus ve töre uğruna canına kıymaya yani intihara zorlanan kadınlara yapılanlar da fiziksel şiddettir. Bu durum, Birleşmiş Milletler (BM) kadınlara karşı şiddet, sebepleri ve sonuçları özel raportörü Yakın ERTÜRK'ün raporunda belirtilmiş ve rapor devletin kovuşturma ve cezalandırma yükümlülüklerini yerine getirirken benimsenen klasik usulleri kullanmaması gerektiğini, özellikle intiharla sonuçlanan kadına karşı toplumsal cinsiyet temelli şiddet olaylarında psikolojik otopsi gibi bilimselliği kanıtlanmış yeni yöntemlerin de kullanılmasının zorunluluğunu ortaya koymuştur⁹².

Namus cinayetleri, zorlama intiharlar gibi zorla evlilikler de kadına karşı şiddettir. Zorlama evlilik bir tarafın isteği dışında evlenmesi veya tam bilgilendirilmiş onamı olmadan evlenmesidir.⁹³ Cebir, tehdit veya karşı koyulamayan başka bir zorlamayla gerçekleştirilen, ekonomik zorluklar ya da ailenin kültürel veya dini geleneklerine uyum vb. amaçlarla yapılan evlilikler zorla evlilik tanımına girmektedir.⁹⁴ Zorla evlilik kadına karşı ekonomik, fiziksel, psikolojik ve cinsel olarak her açıdan şiddet olma özelliği taşımaktadır. 6284 Sayılı Yasa'nın 2.

⁸⁹ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.33; BAYRAK, a.g.e., s.13.

⁹⁰ TEZCAN a.g.e., s. 60.

⁹¹ <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss.717-bolum-1.pdf>, s. 160, E.T: 27.02.2019

⁹² ODER, a.g.m., s.37, <http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/ff5d5adb0d5449d2d70de0347d4c63e1.pdf>, E.T.: 11.03.2019.

⁹³ POLAT, a.g.e., s.192.

⁹⁴ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.182-183.

maddesinde yapılan şiddetin tanımı dikkate alındığında, zorla evlendirilmek istenen kadının bu Yasa kapsamında tedbir kararlarını isteme hakkı olmaktadır.⁹⁵

Bir diğer şiddet türü *psikolojik (duygusal) şiddet*dir. Psikolojik şiddetin temelinde, kadının yaşadığı psikolojik zarar bulunmaktadır.⁹⁶ Psikolojik şiddet, psikolojik baskı yaparak davranışlarına kısıtlama getirerek kadının aşağılanmış, hor görülmüş, özgüvensiz ve kötü hissetmesine neden olacak her türlü davranış ve tutumdur.⁹⁷ Yani psikolojik şiddet, öncelikle bir kişinin maneviyatına, duygularına karşı yapılan baskı ve saldırdır. Kişinin özgürlüklerini kullanmasını engellemek, özgürlüğünden mahrum etmek yani onu odaya ya da eve kapatmak, dışarıya yalnız çıkmasına izin vermemek, başkalarının yanında küçük düşürmek, dalga geçmek, giyimine karışmak, başkalarıyla iletişim kurmasına ve görüşmesine izin vermemek gibi eylemler de psikolojik şiddet unsurlarıdır.⁹⁸ Kişinin bu engellemelere uyması, karşılaştığı tehdit ve hakaretlerden kaynaklanmaktadır. Erkek kendini üstün görmekte, kendisini şımartarak önemsemekte, bunu yaparken de tam tersine konumlandığı kadını beceriksiz ve yeteneksiz görerek aşağılamaktadır.⁹⁹ Psikolojik şiddete uğrayan kadın kendisini güvende hissetmemektedir.¹⁰⁰ Yani kadın kendisine yöneltilen tehdit ve hakaret ile korkuya kapılmakta ve bu korku ile itaatkar olmaktadır. 2014 yılında yaşamın herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkeklerin psikolojik (duygusal) şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %45'tür¹⁰¹.

Cinsel şiddette erkeğin amacı, kadını sadece cinsel yönden kullanmak değil, onu kontrol altına almak, utandırmak, zarar vermek ve boyun eğdirmektir.¹⁰² Cinsel şiddet, kadının vücudunda bedensel ve ruhsal zararlar, cinsel bozukluklar ve sapmalar, çok eşlilik, fuhuş gibi durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.¹⁰³ 2008-2014 yılları arasında yaşamın herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu

⁹⁵ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.184.

⁹⁶ POLAT, a.g.e., s.54.

⁹⁷ SALLAN GÜL, a.g.e., s.20.

⁹⁸ POLAT, a.g.e., s.118; KAVCAR SIRMALI, a.g.m. s.1.

⁹⁹ ŞENBALKAN, a.g.e., s.175.

¹⁰⁰ MAVİLİ, a.g.e., s.34.

¹⁰¹ <http://tkaa2014.kadininstatusu.gov.tr/tr/17990/Ozet-Istatistikler>, E.T: 14.03.2016.

¹⁰² POLAT, a.g.e., s.48.

¹⁰³ SALLAN GÜL, a.g.e., s. 22.

erkeklerin psikolojik (duygusal) şiddetine maruz kalmış kadınların oranı % 15'tir¹⁰⁴. Cinsel şiddet, kadını sadece kendisiyle değil, fuhuş yapmaya zorlama dışında başkasıyla cinsel ilişkiye zorlama, kadının cinsel organına zarar verme, zorla evlendirme, kadına cinsel içerikli sözler söyleme gibi eylemler de cinsel şiddet olmaktadır.¹⁰⁵ Cinsel şiddet, elinin altında olan kadını kullanma hakkını kendisinde bulan erkeğe ait yaklaşımı ifade etmektedir.¹⁰⁶ Yani, kadını kendisine ait bir canlı, bir mal gibi gören erkekler, kadını istedikleri zaman cinsellikte kullanabileceklerini düşünerek, zorla evlenmeyi ya da cinsel birliktelik yaşamayı kendilerine erkek olmalarından dolayı tanınmış bir hak olarak görmektedirler. Diğer yandan, örf adet ve dinsel kurallar, kadınların cinselliğini kontrol etmek ve cinsel ilişkilerdeki güç dengesizliğini erkek lehine devam ettirmek için araç olarak kullanılmaktadır.¹⁰⁷ Cinsel şiddet, fiziksel şiddet veya öldürme ile sonlanabilmektedir.¹⁰⁸

Bir diğer şiddet türü, *ekonomik şiddet*dir. Ekonomik şiddet, kadının ekonomik özgürlüğünün elinden alınması olup ekonomik kaynakların kadın üzerinde tehdit, yaptırım ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır.¹⁰⁹ Kişinin çalışmasına ve gelir elde etmesine engel olma ya da zorla çalıştırma, çalışmasının karşılığı elde ettiği gelire el koyma, gelir elde etmek için çalışmaya zorlama gibi eylemlerdir¹¹⁰. Ayrıca, aile geliri hakkında bilgi vermemek, az para vermek ve yetirmemekle suçlamak, banka kartını almak vb. eylemleri de içine almaktadır.¹¹¹ Kadının hane içindeki karşılıksız emeği de ekonomik şiddet içinde değerlendirilebilir ki, kadın karşılıksız emek yükü nedeniyle kendisine gelir kazandıracak ücretli bir işte çalışabileceği piyasanın dışında kalmaktadır.¹¹² Kısacası, ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve paranın araç olarak baskı, tehdit ve kontrol etme amacıyla kadın üzerinde kullanıldığı, kadını

¹⁰⁴ <http://tkaa2014.kadinstatusu.gov.tr/tr/17990/Ozet-Istatistikler>, E.T: 14.03.2016.

¹⁰⁵ SALLAN GÜL, a.g.e., s.21.

¹⁰⁶ MACKINNON, a.g.e., s.135.

¹⁰⁷ Pınar İLKKARACAN, **Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik**, İletişim, 6.Basım, İstanbul 2018, s.133.

¹⁰⁸ MAVİLİ, a.g.e., s.34.

¹⁰⁹ POLAT, a.g.e., s.58.

¹¹⁰ Meltem KAVCAR SIRMALI, "Kadına Yönelik Şiddet", http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_3120.htm, E.T: 26.02.2013.

¹¹¹ SALLAN GÜL, a.g.e., s.21.

¹¹² KAYA, a.g.e., s.173.

fakir duruma düşürerek erkeğe bağımlı yapan ve kadının yaşamını önemli ölçüde etkileyen şiddet türüdür¹¹³.

Bir kişinin özgürce, kimseye bağılı kalmadan yaşaması, çalışarak para kazanmasına veya gelirinin olmasına bağılıdır. Bu nedenle, erkek, kadın üzerindeki kontrolünü çoğaltmak için kadını ekonomik olarak kendisine bağımlı hale getirmektedir.¹¹⁴ Ülkemizde birçok kadın bir gelire sahip olmadığından ve geçimini sağlayamadığından yani ekonomik olarak erkeğe bağılı olduğundan kendisine şiddet uygulayan eşinden ayrılamamaktadır. Erkek düşüncesine göre, ortada bir de çocuk varsa kadın kendisine ve çocuğa bakamayacak ve evi terk edemeyecektir.¹¹⁵ Toplumsal gelenekler ve bakış açısı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ekonomik olarak güçlü olma ve aileyi geçindirme görevi erkeğe verilmiş, kadınlar çalışmadıkları için erkek ekonomik güçlerini kadınlar üzerinde baskı aracı olarak kullanmışlardır.¹¹⁶

Şiddet türlerini bitirmeden önce *flört şiddetine* de değinmek faydalı olacaktır. Türk Dil Kurumu'na göre, flört, kadın ile erkeğin birbirlerine karşı duygusal ilgi duymasıdır. Psikoloji literatürüne göre flört, sosyalleşme amacıyla buluşulan ve birlikte etkinlikler yapılan, daha sonra bir tarafın ya da her iki tarafın isteğiyle sonlandırılan veya evlilik gibi başka tür bir ilişkiyle devam ettirilen ilişki türüdür.¹¹⁷ Flört eden taraflar kadın erkek, erkek erkek veya kadın kadın olabileceği gibi, genç veya boşanmış yaşlı eşler de olabilmektedir.¹¹⁸ Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na göre flört şiddeti, taraflardan birinin flört ettiği kişiye karşı fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal ve dijital şiddet içeren davranışlarda bulunmasıdır.¹¹⁹ Flört şiddeti, eski veya mevcut sevgili (ya da romantik eş de denilmektedir) üzerinde güç kullanılarak kontrol sağlanan, tacize maruz bırakan ve zorlayıcı davranışları içeren bir durum iken flörtte istismar; fiziksel yönden zarar veren, korku uyandıran, kişinin istediğini yapmasını engelleyen ya da istemediğini yapmasına zorlayan ve

¹¹³ KAVCAR SIRMALI, a.g.m. E.T: 26.02.2013.

¹¹⁴ POLAT, a.g.e, s.315.

¹¹⁵ POLAT, a.g.e., s.315.

¹¹⁶ ŞENBALKAN, a.g.e., s.126.

¹¹⁷ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.160.

¹¹⁸ POLAT, a.g.e.,s.36.

¹¹⁹ <https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti>, E.T:14.07.2019.

sevgilisinin yaşamını kontrol altına almasını sağlayan olumsuz davranışlardan oluşmaktadır.¹²⁰ Özet bir tanımla, flört eden çiftlerin birbirlerine sözel, fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet uygulaması ve sosyal yönden kısıtlamalar getirilmesidir.¹²¹

1.3. EV İÇİ ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDET KAVRAMLARI

Mülga 4320 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa, aile içi şiddeti aynı çatı altında yaşayan bireyler açısından değerlendirmiş, şiddeti genel anlamda ev içi şiddet olarak tanımlamıştır. 6284 Sayılı Yasa ise aile içi şiddeti değil, ev içi şiddet ile genel anlamdaki şiddeti tanımlamıştır. Yasa'nın ilgili 2. maddesine göre *ev içi şiddet*, “şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti” ifade etmektedir.¹²² İstanbul Sözleşmesi'nin 3.maddesinin b bendinde ev içi şiddet terimi tanımlanmış olup “eylemi gerçekleştiren, mağdur ile aynı haneyi paylaşmakta olsun ya da olmasın, ya da daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde ya da mevcut veya daha önceki eşler veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet” olarak açıklanmıştır.¹²³

Kadına yönelik ev içi şiddet ise, “bir kadının en çok güven içinde olması, en çok güven duyması gereken ortamda, kendi evinde sevgi, saygı beklediği insanlar tarafından şiddet görmesi” şeklinde tanımlanmıştır.¹²⁴ Eviçi şiddette bütünlüğü oluşturan samimiyet kadına karşı kullanılmaktadır.¹²⁵

Öğretiye göre, aile içi şiddet, bireyin fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmesine neden olacak hareketlerin aile içinde gerçekleşmesidir.¹²⁶ Başka bir tanıma göre, özel

¹²⁰ Aslı BUGAY, Figen ÇOK, “Gençlikte Romantik İlişkilerde Şiddet ve İstismar”, Okul Psikolojik Danışmanı E-Bülteni, S.5, Temmuz 2015, http://www.aktuelpsikoloji.com/d/file/bultensayi5_web.pdf#page=17, E.T:14.07.2019.

¹²¹ POLAT, a.g.e., s.36.

¹²² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

¹²³ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T : 10.03.2019.

¹²⁴ MOROĞLU, a.g.m. s. 1.

¹²⁵ KAYA vd., a.g.e., s.189.

¹²⁶ MAVİLİ, a.g.e., s.15.

yaşamda, ailede ve/veya aynı evde beraber yaşayanlar arasında, cinsel ilişki ya da kan bağı olanlar arasında gerçekleşen şiddettir.¹²⁷ Aile içi şiddet, evli olanlar ile aynı evde yaşayanlar arasında olabileceği gibi eski eş, eski nişanlı ya da flört edilen arkadaşına karşı da yöneltilebilir.¹²⁸

Aile içi şiddeti temel olarak açıklayan üç kuram bulunmaktadır. Bunlardan ilki, makro yaklaşım olan sosyokültürel kuram olup şiddeti kültürel normlar ve davranışlar gibi toplumsal değerlere göre incelemektedir.¹²⁹ Mezo yaklaşım olan ikinci kuram Sosyopsikolojik kuram adını almakta ve şiddetin açıklamasını, aile içi iletişim örüntülerine, etkileşim süreçlerine, ailenin yapısında oluşan güç dağılımına göre yapmaktadır.¹³⁰ Üçüncüsü, diğer adıyla tıbbi model olan psikiyatrik kuramdır ki, ruhsal hastalıklar, kişilik bozuklukları gibi psikopatolojik nedenlerden dolayı şiddetin ortaya çıktığını kabul etmektedir.¹³¹

Gerek Sözleşme’de gerekse 6284 Sayılı Yasa’da aile içi ya da ev içi şiddet tanımlaması yapılırken mağdurun ve şiddet uygulayanın aynı evi paylaşması zorunlu tutulmamıştır. Böylece Yasa’nın uygulama alanı genişletilmiş, ihtiyaç daha fazla karşılanmıştır. Ayrıca, Yasa’da ‘aile içi şiddet’ yerine ‘ev içi şiddet’ ifadesinin farklı kullanılması iki kavramın farklı anlam taşımasından kaynaklanmaktadır. Aile aynı ev içinde olmayabileceği gibi aynı evde olan bireyler de aileyi oluşturmayabilir. Yani, bir evde aile bireyleri dışında hizmet işleri için bulunan ve çalışan kişi ile o evde yaşayan aile bireyleri arasındaki ilişki ev içi şiddet tanımına göre değerlendirmelidir.¹³² Dolayısıyla, aynı aileye mensup olup da aynı evde yaşamayan kişiler arasındaki ilişki de ev içi şiddete göre değerlendirilmeli, aynı evde ya da farklı evde otursalar da aile üyelerinin dışarda bir yerdeki eylemleri ev içi şiddet olarak değil, genel anlamdaki şiddet olarak değerlendirilmelidir.¹³³

¹²⁷ SALLAN GÜL, a.g.e., s.18.

¹²⁸ SALLAN GÜL, a.g.e., s. 18.

¹²⁹ BAYRAK, a.g.e., s.35.

¹³⁰ SALLAN GÜL, a.g.e., s.23.

¹³¹ SALLAN GÜL, a.g.e., s.23.

¹³² UĞUR, a.g.m. s. 347.

¹³³ UĞUR, a.g.m. s. 348.

Ayrıca, ev içi şiddet ile kadına yönelik şiddetin ayrılması da isabetli olmuştur. Kadına şiddet uygulayan kişi resmi nikahlı eşi olmayabilir. Nitekim, nişanlısı, boşandığı kocası, sevgilisi gibi aynı evde yaşamadığı erkek tarafından şiddete maruz kalan hatta öldürülen kadınların sayısı aynı çatı altında yaşadığı kişi tarafından şiddete maruz kalan kadın sayısından çok daha fazladır¹³⁴. Diğer yandan, ev içi şiddet için illa kadın-erkek ayrımı olmayabilir ki, aynı çatı altında yaşayan ya da yaşamayan homoseksüel kişiler arasında da şiddet görülebilir. Şiddetin kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet olarak ayrılması Yasa'nın uygulanacağı fail ile mağdur çerçevesinin ve uygulama alanının geniş tutulması anlamına gelmektedir.

1.4. ŞİDDETİN NEDENLERİ

Kadına karşı şiddetin başlangıcı bilinmese de kadına karşı şiddetle ilgili çalışmalar gün geçtikçe artmıştır. Kadınların sosyal ve siyasal alanda daha etkin olması, eğitim ve kültür seviyelerinin yükselmesi, dünyada gelişen insan hakları sayesinde kadına karşı şiddet, dillendirilmeye, araştırılmaya başlanmıştır. Çankırı'da görülen ve hamile bir kadının kocasından dayak yemesi gerekçesiyle açtığı boşanma davasının, hakim tarafından 'kadının sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etme' sözüne atfen davanın reddedilmesi sebebiyle Türkiye'de 17 Mayıs 1987 tarihinde *Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü* adı altında yaklaşık 2500 kadın tarafından, aile içi şiddetin toplumsal bir sorun olduğu ve özel alanın dışında tartışılması gerektiği düşüncesiyle ilk sokak yürüyüşü yapılmıştır.¹³⁵ Bu tarihten sonra Türkiye'de feminist hareketler ve sivil toplum örgütlerinin çalışmaları artmıştır. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda kadına karşı şiddetin tek bir nedeninin olmadığı, nedenlerin birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Şiddetin nedenleri, genel olarak ekonomik, bireysel ve toplumsal olarak sınıflandırılmaktadır.

¹³⁴ Ayrıntılı olarak sayı ve oranları incelemek için http://kadincinayetleri.org/sayfasina_bakiniz.

¹³⁵ Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelenin tarihçesi için bakınız <http://research.sabanciuniv.edu/7029/1/TurkiyedeKadinaYonelikSiddet.pdf>, E.T:22.08.2018.

1.4.1. Ekonomik Nedenler

Ekonomik nedenler, maddi sıkıntılar ile çalışma yaşamının erkekler üzerinde yaşattığı baskılardan kaynaklanmaktadır¹³⁶. TBMM Fırsat Eşitliği Komisyonunda dinin siyasallaşmasının ve ekonomik sorunların, son yıllarda kadına yönelik aile içi şiddetin artmasında etkili olduğu söylenmiştir¹³⁷. Ekonomik sorunların, yoksulluğun olması halinde en zor durumda kalan kadınların bu kısır döngüden kurtulmalarının sağlanması, kadınların her alanda daha fazla söz sahibi olması ve çalışma hayatına daha fazla dahil edilmeleri ile mümkün olabilir¹³⁸. Genel olarak şiddet nedeni sayılan ekonomik nedenler aslında birer bahanedir. Ailenin ekonomik sıkıntı yaşamaması sadece erkeği değil, ailedeki kadını da etkilemektedir. Ekonomik sıkıntıyı ailedeki tüm bireyler birlikte yaşamaktadır. Ekonomik sıkıntıların aşılması ya da azaltılması için kadının çalışmak istemesine ‘kadın çalışmaz, çalışmana izin vermiyorum’ gibi gerekçelerle yine erkek engel olmaktadır.

Bununla beraber, ekonomik nedenlerden biri de, erkeklerin işsiz kalmaları, ekonomik durumlarının kötüleşmesi, göç vb. sorunlar nedeniyle bir ‘erkeklik ya da güç kaybı’ yaşamaları ve bu erkeklik ya da güç kaybının acısını da yine kadınlardan çıkarmaları da olabilir¹³⁹. Ekonomik durumun kötüleşmesiyle, erkekliğin en temelinde sayılan aileye bakma becerisi ortadan kalkmakta, erkekler güçlerini kaybetmekte ve ellerinde kalan tek güç alanı kadına sahip olma olmaktadır.¹⁴⁰ Ayrıca, kadınların çalışmaya başlamaları, ekonomik olarak erkeklere bağlı olmamaları nedeniyle erkekler eski hegemonik güçlerini kaybettiklerinden kadına karşı şiddet uygulayabilmektedir.¹⁴¹ Dolayısıyla, erkeğin ekonomik sıkıntıları, işyerindeki baskıları kullanarak kadına şiddet uygulaması erkeğin keyfiliğinin, şiddet uygulama isteğinin gizlenmesi için paravandır. Erkeğin bu keyfiliği ve isteği aslında

¹³⁶ <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542950d5369dc32358ee2bba/Ana%20Rapor.pdf>, E.T:22.02.2018.

¹³⁷ Eray KARINCA, **Kız Doğursun Analar**, Bilgi Yayınevi, 11.Basım, Ankara 2011, s. 38.

¹³⁸ Yasemin, ÖZDEK, **Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Yoksulluk Şiddet ve İnsan Hakları**, 1.Basım, Mayıs 2002, s. 127.

¹³⁹ Gazete Karınca, Toplumsal Cinsiyet, Berktaş: Kadına Şiddetin Artmasının Nedeni Erkeklik Krizi, Yayın Tarihi:20.02.2018, <http://gazetekarınca.com/2018/02/berktay-kadina-siddetin-artmasinin-nedeni-erkeklik-krizi/> E.T:22.02.2018.

¹⁴⁰ ÖZKAZANÇ, a.g.e, s.229.

¹⁴¹ ŞENBALKAN, a.g.e., s.126.

kadına şiddet uygulama hakkı olduğu anlayışından gelmektedir. Bu da, ekonomik nedenle bağlantılı olan toplumsal nedene dayanmaktadır.

1.4.2. Bireysel Nedenler

Bireysel nedenler, şiddet uygulayan kişinin kendi psikolojik yapısından kaynaklanan nedenlerdir. Sevgiyle yetiştirilen, özgüvenli, kendi ayakları üzerinde duran bireylerin oluşturduğu ailede şiddet uygulanmamaktadır.¹⁴² Ancak psikolojik sorunlar, erkeğin alkol, uyuşturucu, kumar gibi kötü alışkanlıklarının olması şiddet uygulamasını arttırmaktadır. Bilindiği gibi, alkol ve uyuşturucu madde ile ruhsal hastalıklar kişinin muhakeme gücünü azalttığından şiddetin nedeni olabilir. Ancak, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı Kronik Ruhsal Bozukluklar Şubesi'nin TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna verdiği raporda “Kadına yönelik şiddetin bir ruh sağlığı problemi olmadığı, asıl sorunun toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamamasından ve geleneksel rollerin devam ettirilmesinden kaynaklandığı” ifade edilmiştir¹⁴³. Erkeğin büyüdüğü ailede şiddetin varlığı erkeğin şiddet uygulamasının nedenlerinden biridir. Saldırganlık ve şiddet aileden, birlikte yaşanan bireylerden öğrenilen bir davranış olup doğru zamanda müdahale edilmediği veya gerekli tedbirler alınmadığında, uzun vadede toplumsal yapıda zararlar meydana getirebilir¹⁴⁴. Dolayısıyla, bireysel şiddet nedenleri de toplumsal nedenlerle bağlantılıdır.

1.4.3. Toplumsal Nedenler

Toplumsal nedenlere sosyal veya kültürel nedenler de denilebilir. Bu nedenler ataerkil toplum yapısı, dini inanışlar, örf ve adetler, toplumsal cinsiyet anlayışı olarak sayılabilir. Ataerkil toplum yapısı, erkeğin ön plana çıktığı örf ve adetler ile dini

¹⁴² ŞENBALKAN, a.g.e., s.116.

¹⁴³ <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2069/201201892.pdf?sequence=1&isAllowed=y> E.T. 22.02.2018.

¹⁴⁴ Sezer AYAN, “Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri”, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2007, s. 212, https://www.researchgate.net/profile/Sezer_Ayan/publication/286332097_Aggressiveness_tendencies_of_the_children_exposed_to_domestic_violence/links/579892e408aec89db7bb4cff/Aggressiveness-tendencies-of-the-children-exposed-to-domestic-violence.pdf, E.T: 21.02.2018.

inanişlardan kaynaklanmaktadır. Buna bağlı olarak toplumsal cinsiyet anlayışı ve cinsiyete dayalı ayrımcılık ile cinsiyet eşitsizliği gelmektedir.

Kadının cinsiyetinden dolayı erkeğe göre arka planda ve önemsiz kalması yani ataerkil düzene geçiş, arkeolojik verilere göre Eski Mezopotamya'da kent devletlerinin kurulmaya başlamasıyla ortaya çıkan bir olgudur.¹⁴⁵ Anaerkil düzenden ataerkil düzene geçişte en önemli değişiklikler, sosyoekonomik ve cinsel yaşamda meydana gelmiştir.¹⁴⁶ Ataerkillik, ekonomiyle, kültürel ilişkilerle ve fikirlerle bütünlük içinde olduğundan kapitalizm ile birlikte hareket etmektedir.¹⁴⁷ Ataerkillik tek başına sosyal alanda varlığını sürdüremeyeceğinden, kapitalizmin yardımıyla üretim tarzındaki önemli değişikliklerle yeniden şekillenmekte ve değişime uğramaktadır.¹⁴⁸ Ataerkil düzende kadın, bir yandan nesneleştirilen bir varlık, bir yandan da özellikle cinsel anlamda korkulan bir tehdit kaynağı olarak görülmektedir.¹⁴⁹ Ataerkil toplumlarda, erkeğin görüşünün topluma egemen olması ile aile, akrabalık kuralları, ve cinsel gelenekler, erkeklere cinsel özgürlüğü, çoğalmak için kadını mal görerek sahip olmayı ve denetim gücünü garanti etmektedir.¹⁵⁰ Ataerkil ailede erkeğin burjuvayı, kadının da proleteriyayı simgelediği söylenmektedir.¹⁵¹ Bu nedenle, kadına karşı şiddet, tacizler ve tecavüzler ataerkilliğin yani toplumdaki erkek egemenliğin göstergesidir.¹⁵²

Din ve muhafazakarlığın ataerkil düzen üzerinde olumlu etkisi olmakta, bireylerin muhafazakarlığı arttıkça aileye ilişkin ataerkil tutumlara sahip olma düzeyleri de artmaktadır.¹⁵³ Binlerce yıl öncesine dayanan tarihi yazılarda önce erkeğin yaratıldığı, daha sonra erkek için kadının yaratıldığı yazılıdır.¹⁵⁴ Aynı şekilde, günümüzden yüzlerce yıl önce ortaya çıkan din kitaplarında da kadının

¹⁴⁵ Fatmagül BERKTAY, **Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın**, Metis, 6.Basım, Nisan 2016, s.80.

¹⁴⁶ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.69.

¹⁴⁷ AKA, a.g.e., s.54.

¹⁴⁸ AKA, a.g.e., s.55.

¹⁴⁹ ÖZKAZANÇ, a.g.e., s.240.

¹⁵⁰ MACKINNON, a.g.e., s.271.

¹⁵¹ Joachim MÜLLER, **Marksizm, Kadın ve Aile**, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1.Basım, Ekim 2000, s.160.

¹⁵² MACKINNON, a.g.e., s.150.

¹⁵³ AKA, a.g.e., s.86.

¹⁵⁴ Ünsal ÇİMEN, **Kadın Düşmanlığı**, Cinius Yayınları, 1.Baskı, Ağustos 2011, s. 7 vd.

erkeğe göre daha önemsiz olduğunu hissettiren, erkeğin kadının sahibi konumunda gösteren kurallar ve ayetler bulunmaktadır. İnsanlığı, her açıdan birbirinden farklı olan kadın ve erkek olarak ikiye ayıran dinsel anlayış, düzeni bozulabilecek ve belirsizliklerle dolu dünyaya, Yaratıcı'nın getirdiği kesin düzenin simgesel ifadesidir.¹⁵⁵ Üç temel dinsel anlayışın kadına bakışına örnek olarak; İncil'in 1.Korintliler 11.3 bölümündeki "Her erkeğin başı Mesih, her kadının başı erkek, Mesih'in başı da Tanrı'dır" hükmü¹⁵⁶; Kuran'ın Nisa suresi 34.ayetindeki "Er olanlar kadınlar üzerinde hâkim dururlar, çünkü bir kerre Allah birini diğerinden üstün yaratmış bir de erler mallarından infak etmektedirler, onun için iyi kadınlar itaatkârdırlar, Allah kendilerini sakladığı cihetle kendileri de gaybı muhafaza ederler, serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince: evvelâ kendilerine nasihat edin, sonra yattıkları yerde mehcur bırakın, yine dinlemezlerse döğün, dinledikleri halde incitmeye bahane aramayın, çünkü Allah çok yüksek, çok büyük bulunuyor" hükmü¹⁵⁷; ayrıca, Tevrat'ta Tekvin 2 ayetinde Adem sözleri olarak belirtilen "Şimdi bu benim kemiklerimden kemik ve etimden ettir, buna Kadın (İşa) denilecek..." hükmünü¹⁵⁸ verebiliriz.

Aile içi şiddetin algılanması ve tanımlanması her zaman toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerine şekillenmektedir.¹⁵⁹ Belirli bir kültürel yapıdaki kadınların erkek egemenliğini kabullenmesi, kadınların cinselliğini kontrol altına alan ve kolektif yapıda olan mekanizmaların etkisinden kaynaklanmaktadır.¹⁶⁰ Toplumsal düzenin korunması için İslam adına kadın cinselliğini kontrol altında tutmaya çalışan sistem zaman içinde coğrafyaya, sınıfa, ırka, toplumun siyasal ve ekonomik şartlarına göre çeşitlilik göstermiştir.¹⁶¹ Dini inançlar insanların yaşam şekillerini büyük oranda etkileyebilmektedir. Hangi dini inanca mensup olursa olsun örnek olarak verilen ayetler gibi ayetlerin olduğu kutsal kitaplara bağlı olarak yaşayan kadın ya da erkekler bu kitaplarda yazanları sorgulamadan inanmakta ve

¹⁵⁵ BERKTAY, a.g.e., s.17.

¹⁵⁶ ÇİMEN, a.g.e., s. 13.

¹⁵⁷ ÇİMEN, a.g.e., s. 14.

¹⁵⁸ Musa KAVAL, "İlahi Dinlerde Kadının Kıymet Problemi", Akademik Bakış Dergisi, Sayı 55, Haziran 2016, s. 308, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/383350>, E.T: 01.03.2019.

¹⁵⁹ GÜLER Vd, a.g.m., s.51.

¹⁶⁰ İLKKARACAN, a.g.e., s.148.

¹⁶¹ İLKKARACAN, a.g.e., s.18.

yaşamlarını onlara göre düzenlemektedirler. Dolayısıyla kutsal kitaplarda yazdığı için kadının erkekten daha değersiz olduğu kabul edilmekte ve onun malı olduğu düşüncesiyle erkek şiddet uygulamakta, kadın da şiddet görmekte ve her ikisi birden şiddeti meşru kabul etmektedirler. Yani kadınlar açısından şiddete rıza göstermek, zorlanmanın meşrulaştırılmış halidir.¹⁶²

Diğer yandan, ataerkil düzenin sonucu olan toplumsal cinsiyet anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadını ikinci sınıf varlık olarak gördüğünden kadına yönelik şiddetin en belirgin nedenlerinden biridir.¹⁶³ Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıkların toplum tarafından kültüre göre anlamlandırılarak kadın ile erkeğin görev ve sorumluluklarının toplum tarafından belirlenmiş olmasıdır.¹⁶⁴ Feminist kurama göre, toplumsal cinsiyet, biyolojik özelliklerden ayrı olarak, toplum tarafından meydana getirilen, tarihe ve kültüre göre değişen, sosyal ve politik eylemlerle tekrar tekrar üretilen kavramdır.¹⁶⁵ Birleşmiş Milletler, toplumsal normlara, uygulama ve kurumlara atıfta bulunarak toplumsal cinsiyeti, kadınlar ve erkekler arasındaki kadınlık ve erkekliğin sosyokültürel çerçevesinde bulunan iktidar ilişkileri ile ekonomik ilişkileri kapsayan kavram olarak tanımlamaktadır.¹⁶⁶

Kadının nesneleştirilmesi ve insan olarak görülmemesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en basit ifadesi olup en aşırı ucu da şiddettir.¹⁶⁷ Kadının şiddete karşı savunmasız olması, gerek toplumda gerekse aile içinde söz sahibi olamamasından, fikrini söyleyememesinden, erkeklere göre daha düşük sosyal ve ekonomik durumda olmasından kaynaklanmaktadır.¹⁶⁸ Kadınlarla erkekler aynı koşullarda olsa bile toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle eşit görülmemektedirler.¹⁶⁹ Erkek geçimi sağlamak için para kazanmak zorunda olduğundan pozitif ayrımcılığa ihtiyaç

¹⁶² MACKINNON, a.g.e., s.272.

¹⁶³ UYGUR vd., a.g.e., s.196.

¹⁶⁴ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.334.

¹⁶⁵ Handan SAYER, **Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı**, T.C.Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011, Ankara, s.10.

¹⁶⁶ SAYER, a.g.e., s.11.

¹⁶⁷ MACKINNON, a.g.e., s.278.

¹⁶⁸ Akın YUMUŞ, **Kalkınma Planları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Ekonomik, Toplumsal Ve Siyasal Boyutları**, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2011, s. 83.

¹⁶⁹ MACKINNON, a.g.e., s.257.

duymadan iktidar konumundadır.¹⁷⁰ Kadınların, erkekler ev dışında çalışıp ekmek parası kazanırken kadının ev işleriyle uğraşması gerektiği algısı, toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak gelişmiştir.¹⁷¹ Kadınlar evden çıkarılmadığı, kamusal hizmette ve politikada yer almadığı sürece kadınların özgürleşmesi ve özgürlüğünün güvence altına alınması mümkün değildir.¹⁷²

Toplumsal cinsiyet rollerinde toplumsal hafıza kodları etkilidir. Toplumsal hafıza kodları, toplumun bir konudaki anlayışını ve bilincini şekillendirmektedir¹⁷³. Böylece, erkeğin kadından üstün ve lider konumda olduğunu kabul eden toplumsal hafıza, erkeğin kadını eğitmesini doğal bir hak olarak onaylamaktadır¹⁷⁴. Bu anlayışla erkek kadını kendi malı olarak görmekte, malı olan kadının namusu da erkeği ilgilendirmekte ve erkeğin namusu sayılmaktadır. Dolayısıyla, namus sayılan kadın korunan ve erkeğe tabi olanken, namus kirlenmediği sürece gücü elinde tutan ve tabi olunan da erkektir¹⁷⁵. Öyle ki, toplumun büyük bir bölümü, kirlenen namusunu temizleyenleri desteklemekte, işledikleri cinayetleri onaylanmakta, hatta namusunu temizlemesi için yüreklendirmekte, onlara namus bekçisi, şerefli kişi gözüyle bakmaktadır¹⁷⁶.

Diğer yandan, bir toplumun kadına bakışı o toplumun kullandığı kalıplaşmış sözlerden yani atasözlerinden de anlaşılmalıdır. Toplumun düşüncesi kullandığı dile yansımakta ve kültüre göre sözcükler, atasözleri yaratılmaktadır.¹⁷⁷ Türk Dil Kurumu'na göre atasözleri, denemelere ve gözlemlere dayanılarak ortaya çıkarılmış tavsiye, öğüt niteliği taşıyan halka mal olmuş sözlerdir¹⁷⁸. Toplumumuzda kadınla ilgili olarak kullanılan atasözleri kadının aile içindeki yeri, görevleri, erkeğe bağımlı olduğu hakkındadır. Kadın, atasözlerinde 'ana' sıfatı aldığı zaman saygı ve değer görmektedir. 'Ana gibi yar Bağdat gibi diyar olmaz', 'Ağlarsa anam ağlar gerisi

¹⁷⁰ ENGELS, a.g.e., s.62.

¹⁷¹ ECEVİT vd., a.g.e., s.136.

¹⁷² MÜLLER, a.g.e., s.129.

¹⁷³ KÖYSÜREN, a.g.e. s. 63.

¹⁷⁴ KÖYSÜREN, a.g.e. s. 174.

¹⁷⁵ KÖYSÜREN, a.g.e. s. 101.

¹⁷⁶ TEZCAN, a.g.e. s. 19.

¹⁷⁷ ÜSKÜL ENGIN, a.g.e., s.335.

¹⁷⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a901772004dc2.18878007 E.T: 23.02.2018.

yalan ağlar' gibi atasözleri buna örnektir. Yani kadın, birey olarak değil ana olarak değer görmektedir. 'Erkek iş başında, kadın aş başında belli olur' gibi bazı atasözlerinde de kadının yerinin ev olduğu, asıl işinin yemek, temizlik, çocuklar olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca kadının erkeğe itaatkar olması, erkeksiz olmasının onu değersiz yapmasına ilişkin 'Kadının şamdanı altın olsa mumu dikecek olan erkektir', 'Arı gibi eri olanın dağ gibi yeri olur', 'Kadının yeri kocasının yanındır' şeklinde atasözleri de bulunmaktadır. Atasözleri toplumların kültürel kodlarının bir parçası, yansımasıdır. Kadınların sorumluluk alanı ev ve çocuklarla sınırlandırılarak duygusal ve şefkatli olmasından kaynaklı olarak erkeğe göre daha pasif, boyun eğen bir profil çizilirken, erkek için savaştıcı, aktif ve rekabetçi bir profil çizilmektedir.¹⁷⁹ Bir görüşe göre, "kadına yönelik şiddetin kaynağı olan ve toplumun ağırlıklı olarak sahip olduğu bu algının altında kültür yatmaktadır. Bu gibi atasözü ve deyimleri kaldırmak, değiştirmek gerekmektedir. Çünkü bu kültürel kodlar erkeğin kadına şiddet uygulamasına zemin hazırlamakta, bu gibi kültürel kodlar nedeniyle kadınlar zarar görmektedir"¹⁸⁰.

Özetlemek gerekirse, toplumsal cinsiyet anlayışına göre insanların toplum içindeki yerleri ve önemleri cinsiyetlerine göre belirlenmektedir. Toplum kişinin cinsiyetine göre ona görev yüklemekte ve rol vermektedir. Kişi toplum gözünde insan, birey olarak değil, kadın ya da erkek olarak değerlendirilmektedir. Kadının kadın olduğu için öncelikli görevi erkeğe itaatkar, sadık eş ve çocuklarına anne olmaktır. Erkek ise evi geçindiren, kadını ve çocukları koruyan, evde söz sahibi olan güçlü kişidir. Toplumsal cinsiyetten kaynaklı cinsiyete dayalı ayrımcı değerler, eşitliğe engel olup kadını haklarından mahrum bırakmakta ve şiddet çoğu zaman kadın erkek eşitsizliğini sürdürmede araç olarak kullanılmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, Türkiye, Dünya Ekonomik Forumu Küresel Kadın Erkek Eşitliği Raporuna göre, cinsiyet eşitsizliği sıralamasında 2010 yılında

¹⁷⁹ ÜSKÜL ENGİN, a.g.e., s.338.

¹⁸⁰ Mustafa ASLAN, Selim ŞEKER, "Toplumsal Algı ve Tutumlar", Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 2013, S. 1, s. 180.

134 lke arasında 126. sıradayken¹⁸¹ 2012 yılında 135 ülke arasında 124. sırada¹⁸² ve 2017 yılında 144 ülke arasında 131. sırada yer almıştır¹⁸³.

¹⁸¹ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/bazi_rap/GG%20Index%20Presentation%202010%20WEF.pdf E.T:22.02.2018.

¹⁸² http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikMeta.do;jsessionid=np0ZVyJGtTSnGZhQIQrMvZGnlChLt14L4yBQ7dLfQ0rGlkpMGGLh!1863195282?istab_id=9030 E.T. 22.02.2018.

¹⁸³ <http://listelist.com/cinsiyet-esitsizligi-raporu/> E.T: 21.02.2018.

İKİNCİ BÖLÜM

2. 6284 SAYILI YASANIN AMACI, UYGULANMA USULÜ, TEMEL İLKELERİ VE TANIMLAR

2.1. 6284 SAYILI YASANIN AMACI

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa'nın 1. maddesinin ilk cümlesi Yasa'nın amacını belirtmiştir: “Bu Yasa'nın amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek”tir.¹⁸⁴ Bu hükümde Yasa'nın iki amacı olduğu görülmektedir.

Yasa'nın ilk amacı, madde metninde de açıkça belirtildiği üzere, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişilerin korunmasıdır.¹⁸⁵

Hükümde kullanılan şiddete uğrayan yani şiddet mağduru ibaresi, bu yasada şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri ifade etmektedir. Şiddet mağduru ibaresi Yasa'nın 2. maddesinde tanımlanmıştır.¹⁸⁶ Mağdur, kadın, çocuk ya da aile bireyi olabilir. Bir aile, kadın, erkek ve çocuktan oluştuğuna ve tanımda kadın ile çocuk açıkça belirtildiğine göre aile bireyi olarak tanımlanmak istenen kişi erkek olmalıdır.

¹⁸⁴ Özge BÖLÜKBAŞI, **6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması**, Yetkin, Ankara 2015, s.24.

¹⁸⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

¹⁸⁶ 6284 Sayılı Yasa 2. madde, e fıkrası: Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri ifade eder.

Ayrıca, yasa koyucu, yasa ile sadece şiddete uğrayan kadınları, çocukları ya da aile bireylerini değil, şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınları, çocukları ya da aile bireylerini de koruma amacını gütmüştür. Diğer bir anlatımla, Yasa'da şiddet olarak kabul edilen tutum ve davranışlara maruz kalma tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar ya da aile bireyleri de korunmak istenmiştir.¹⁸⁷

Bununla beraber, hükümde 'tek taraflı ısrarlı takip mağduru' ibaresi de kullanılmıştır. Bu ibarenin anlamı, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasaya İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesindeki Tanımlar kısmında bulunabilir. Bu maddeye göre, tek taraflı ısrarlı takip, "aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı" ifade etmektedir.¹⁸⁸ Buna bağlı olarak tek taraflı ısrarlı takip mağduru da aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışa maruz kalan kişi olarak tanımlanabilir. Bu tanım daha çok evlilik ya da arkadaş tekliflerini kabul etmemesinden dolayı şiddet görenler için getirilmiş olabilir.¹⁸⁹ Ülkemizde buna bağlı bir çok olay gerçekleşmektedir. Örneğin; TRT Sanatçısı Hatice Kaçmaz, 18.09.2014 tarihinde evlilik teklifini reddettiği Orhan M. tarafından 15 yerinden bıçaklanarak öldürülmüştür¹⁹⁰. Yine, 31 yaşındaki Serap Sağlam kendisine platonik olarak aşık olan 35 yaşındaki Necdet Erdoğan Artural tarafından birçok yerinden bıçaklanmıştır¹⁹¹.

¹⁸⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

¹⁸⁸ Ramazan KARAKAYA, **Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, Adalet, 2.Basım, Ankara 2018, s.14.

¹⁸⁹ KARAKAYA, a.g.e., s.7.

¹⁹⁰ Habertürk, TRT Sanatçısı Hatice Kaçmaz Öldürüldü, Y.T:19.09.2014, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/991602-trt-sanatcisi-hatice-kacmaz-olduruldu>, E.T.11.12.2018.

¹⁹¹ Habertürk, Platonik Aşk Dehşeti, Y.T:24.12.2018, <https://www.haberturk.com/platonik-ask-dehseti-2270782>, E.T:28.01.2019.

Yasa metninde kullanılan ve özellikle vurgulanan ‘kadınları, çocukları’ kelimeleri kadınların ve çocukların diğer aile bireylerinden ayrı ve önde tutulduğu izlenimini vermektedir. Ayrıca, yasa koyucunun kadın ve çocuk ibaresini bu şekilde kullanmış olması kadınların ve çocukların diğer aile bireyelerine yani erkeklere göre daha özel, daha zayıf ve daha savunmasız durumda olduğunu, daha çok şiddete maruz kaldığını bildiğini ve bunu kabul ettiğini göstermektedir.

*Yasa’nın ikinci amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, çocuklara, aile bireyelerine ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.*¹⁹² Bu tedbirlerin ne olduğu Yasa’nın 3., 4., 5, maddelerinde düzenlenmiştir. Bu maddelere ileride ayrıntılı olarak değinilecektir.

Yukarıdaki açıklama doğrultusunda, 6284 Sayılı Yasa’nın amacı ile Yasa’nın yapılmasına kaynak ve esas teşkil eden İstanbul Sözleşmesi’nin amacı benzerlik göstermektedir. İstanbul Sözleşmesi’nin amacı da sözleşmesinin 1. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir;

a. kadınları her türlü şiddetten korumak ve kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak, ortadan kaldırmak;

b. kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yoluyla da dahil olmak üzere, kadın ve erkek arasındaki somut eşitliği teşvik etmek;

c. kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarını korumak ve bu kişilere destek vermek için kapsamlı bir çerçeveyi, politikaları ve tedbirleri tasarlamak;

d. kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirmek;

¹⁹² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

e. *kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütünsel bir yaklaşımı benimsemeye yönelik etkili bir işbirliği yapmaları için örgütlere ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamaktır.*¹⁹³

Görüldüğü gibi, Yasa'ya esas teşkil eden İstanbul Sözleşmesi'nin amacında kadın kelimesi aile ve çocuk kelimesinden çok kullanılmış, öncelikle kadına karşı şiddete dikkat çekilmiştir. Kadına karşı şiddetin değerlendirilmesi için kadının medeni, sosyal, ekonomik ve kültürel hali önemli değildir. 6284 Sayılı Yasa'da evli olan ve evli olmayan kadın ayrımları kaldırılmış, kadının medeni haline bakılmayarak, sadece kadın olduğu düşünülerek Yasa'nın amacı belirlenmiştir. Böylece 6284 Sayılı Yasa, mülga olan 4320 Sayılı Yasa'ya göre daha net ve geniş bir şekil almıştır.

Ayrıca kadın ve aile içi ifadeleri ayrı bağlamlarda kullanılarak kadın, ailenin bir parçası olarak değil, birey olarak kabul edilmiştir. Bu, ülkemizde fiilen kullanılması gereken bir ayrımdır. Ülkemizde kadın ve aile kavramları birlikte olduğunda akla hak ve özgürlüklere sahip olan, ailenin diğer bireyleriyle eşit olan birey kadın değil, anne, gelin, eş gibi sıfatlara sahip olan kadın gelmektedir. Bunun dışında Sözleşme'nin 1. maddesinde her türlü şiddete karşı kadınların korunması amaç edinilmiş ve taraf devletlere bununla ilgili yükümlülükler de getirilmiştir.¹⁹⁴

Şiddet, toplumsal cinsiyet kavramıyla bağlantılı olduğundan, toplum tarafından cinsiyet ayrımı yapılması gibi şiddet de normal olarak kabul edilmekte ve kültürel olarak normal çevreye uyumlu erkeklerce uygulanmaktadır¹⁹⁵. Ayrıca, toplumsal yapı nedeniyle şiddet içeren topluma girenler ya da şiddet içinde büyüyenler kendi yaşamlarında şiddete alışmakta, normal görmeye başlamakta ve duyarsız kalmaktadırlar.

¹⁹³ T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesi, Ankara, 2012, s. 21.

¹⁹⁴ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.78.

¹⁹⁵ İstanbul Barosu Yayınları, Kadın Hakları-Seminer Notları, 2010, s. 17.

Diğer yandan, devlet, pozitif yükümlülüklerinden kaynaklanan özen yükümlülüğü gereğince, şiddet uygulayan veya uyguladığı iddia edilen kişileri ortaya çıkarmalı, etkili bir soruşturma yürütmeli, cezaları caydırıcı olmalı ve bunları da etkili bir şekilde uygulamalıdır.¹⁹⁶ Dolayısıyla şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla tedbirler alınması devletin görevidir.

2.2. 6284 SAYILI YASANIN UYGULANMA USULÜ VE TEMEL İLKELERİ

Yasa'nın kapsamı ve yasa uygulanırken göz önüne alınacak ilkeler 1. maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir;

Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.*

b) *Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.*

c) *Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.*

ç) *Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.¹⁹⁷*

Madde metni Yasa'nın uygulanmasında esas alınacak ulusal ve uluslararası hukuk düzenlemelerini açıkça belirtmiştir.

¹⁹⁶ İstanbul Barosu Yayınları, **Töre, Şiddet ve Kadın-Panel Notları**, 2010, s. 125.

¹⁹⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

2.2.1. 6284 Sayılı Yasa'nın Uygulanmasında Göz Önüne Alınacak Hukuki Düzenlemeler:

6284 Sayılı Yasa'nın 1.maddesinin a bendine göre; Anayasa, Uluslararası sözleşmeler, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani İstanbul sözleşmesi ve yürürlükteki diğer yasalar esas alınacak düzenlemelerdir.

2.2.1.1. Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler

Yasa'da esas alınması söylenen diğer düzenlemeler de İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere uluslararası sözleşmelerdir. Temel ilkeler belirtilirken İstanbul Sözleşmesi'nin ve diğer uluslararası belgelerin esas olarak gösterilmesi ve şiddetle mücadelede kurumlara sorumluluk yükleyerek şiddetle mücadelenin kurumsal bir hale getirilmesi kadınlar açısından olumlu ama eksik bir gelişmedir. Nitekim, ataerkil toplum anlayışına sahip yasa koyucu ve yasa uygulayıcılarının olması, yetkiyi elinde bulunduran kişilerin karar almalarında örf adet ve dini kurallara bağlı olmaları, yetkililerin ve görevlilerin kadının hak ve özgürlükleri konusunda eğitimsiz olmaları uluslararası belgelerden çok toplumsal düşünce yapısının daha etkili olmasına neden olmaktadır.

2.2.1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan hak ve özgürlüklerine dair en temel belge 10.12.1948 tarihinde yürürlüğe giren *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*dir (Beyanname) ¹⁹⁸. Beyanname, Türkiye tarafından 27.05.1949 tarihli 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak kabul edilmiştir¹⁹⁹. Beyanname'nin amacı önsöz bölümünde belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, "insanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, özgürlüğün, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına, insanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile

¹⁹⁸ http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_03.pdf, E.T:03.12.2015.

¹⁹⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf>, E.T: 03.12.2015.

korunmasının esaslı bir zaruret olmasına, insanın ana haklarına, insan şahsının haysiyet ve değerine, erkek ve kadınların eşitliğine olan inançlarını bir kere daha ilan etmiş olmalarına ve sosyal ilerlemeyi kolaylaştırmaya, daha geniş bir özgürlük içerisinde daha iyi hayat şartları kurmaya karar verdiklerini beyan etmiş bulunmalarına göre bu beyannameyi ilan etmiş”tir²⁰⁰.

Beyannamenin maddeleri genel özellik taşısa da kadın açısından bazı maddeleri kullanılabilir. Beyanname'nin “Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar” diyen 1. madde, “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşee, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beyannamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün özgürlüklerden istifade edebilir” diyen 2. madde, “Yaşamak, özgürlük ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır” diyen 3. madde birey olan kadın için kullanılabilir.²⁰¹ Mağdurun belli bir aşamaya gelmiş şiddeti engelleme gücü olmadığına devletten yardım istemesi söz konusu olmaktadır. Beyanname'nin 8. maddesi de “Her şahsın kendine anayasa veya yasa ile tanınan ana haklara aykırı muamelelere karşı fiilli netice verecek şekilde milli mahkemelere müracaat hakkı vardır.” diyerek bunu belirtmiştir.²⁰² Beyanname'de düzenlenen hak ve özgürlükler hiçbir ayrıma bağlı kalmadan herkes tarafından kullanılabilir. Ancak İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından oylama sonucunda kabul edilmiş bir karar olduğundan bağlayıcı bir etkisi olmayıp sadece tavsiye niteliğindedir²⁰³.

2.2.1.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Uluslararası düzeyde bağlayıcılığı bulunan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 03.09.1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²⁰⁴ Bu sözleşmede kadın erkek ayrımı yapılmadan ve kadınlar özel bir statüye konulmadan tüm insanlar için hak ve

²⁰⁰ http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html , E.T:07.01.2016.

²⁰¹ http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_03.pdf , E.T:03.12.2015.

²⁰² http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_03.pdf , E.T:03.12.2015.

²⁰³ Rona AYBAY, ‘Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’, s.6, <http://tbbyayinlari.Barobirlik.org.tr/TBBBooks/iheb.pdf> , E.T: 26.03.2019.

²⁰⁴ http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/005_tur.pdf , E.T: 01.01.2016

özgürlükler düzenlenmiştir. AİHS, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin hukuki olarak bağlayıcı olan şeklidir. Kadına karşı şiddet açısından yapılacak değerlendirmeler yine genel özellik taşıyan bazı maddelerin kullanılması ile yapılmaktadır. Örneğin; 2. maddede düzenlenen Yaşam Hakkı, 3. maddede düzenlenen İşkence Yasağı, 14. maddede düzenlenen Ayrımcılık Yasağı.

AİHS'nin hukuki statü kazanmasının nedeni, sözleşmenin bağlayıcılığı ve infazına ilişkin 46. maddesine göre sözleşmedeki hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğinin denetlenmesi ve ihlal edilmesi halinde ihlal edene karşı yaptırım uygulanabilmesidir.²⁰⁵ Bunun kararını 19. maddeye göre kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) vermektedir.²⁰⁶ Sözleşmede belirtilen hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia eden başvurucu konuyu AİHM'ne taşımakta ve hak ihlali yaptığı iddia edilen üye devlet ile karşı karşıya gelmektedir. Olayı, iddia ve savunmaları inceleyen AİHM ihlal olup olmadığı konusunda karar vermekte ve ihlale göre hak ve özgürlüğü ihlal edilen lehine tazminata hükmetmektedir. AİHM kadın ve kadına karşı şiddet ilgili birçok olaya bakmıştır²⁰⁷.

Bunlardan biri, AİHM ve Türkiye'yi kadına karşı şiddet konusuyla karşı karşıya getiren Nahide OPUZ olayıdır. Nahide OPUZ Diyarbakır'da ikamet eden üç çocuk sahibi bir kadındır. Kocasından sürekli şiddet görmekte ve ölüm tehditleri almaktadır. Defalarca yargı kurumlarına ve emniyet müdürlüklerine başvurmasına rağmen kocası engellenememiş ve Nahide OPUZ'un annesini öldürmüştü,

²⁰⁵ AİHS 46.madde: 1. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler. 2. Mahkeme'nin kesinleşen kararı, infazını denetleyecek olan Bakanlar Komitesi'ne gönderilir. 3. Bakanlar Komitesi, kesinleşen bir kararın infazının denetlenmesinin, söz konusu kararın yorumundan kaynaklanan bir zorluk nedeniyle engellendiği kanaatinde ise, bu yorum konusunda karar vermesi için Mahkeme'ye başvurabilir. Mahkeme'ye başvurma kararı, Komite toplantılarına katılma hakkına sahip temsilcilerin üçte iki oy çokluğu ile alınır. 4. Bakanlar Komitesi, bir Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın, taraf olduğu bir davada verilen kesin karara uygun davranmayı reddettiği görüşünde ise, ilgili Taraf'a ihtarda bulunduktan sonra, Komite toplantılarına katılmaya yetkili temsilcilerin üçte iki oy çokluğu ile alınacak bir kararla, ilgili Taraf'ın 1. fıkra da öngörülen yükümlülüğünü yerine getirmediği meselesini Mahkeme'ye intikal ettirebilir. 5. Mahkeme 1. fıkranın ihlal edildiğini tespit ederse, alınacak önlemleri değerlendirmesi için davayı Bakanlar Komitesi'ne gönderir. Mahkeme, eğer 1. fıkranın ihlal edilmediğini saptarsa, davayı, incelemesine son verecek kararı alması için Bakanlar Komitesi'ne iletir.

²⁰⁶ AİHS 19.madde: Bu Sözleşme ve protokoller gereği Yüksek Sözleşmeci Taraflar'a yüklenen taahhütlere uyulmasını sağlamak için, bundan böyle 'Mahkeme' olarak anılacak bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulmuştur. Mahkeme devamlı görev yapar.

²⁰⁷ Kararlar için bakınız; KUYUCU, a.g.e, s. 96 vd.

başvurucuyu da ağır şekilde yaralamıştır.²⁰⁸ Bu dava, Türkiye'nin sözleşmenin 2. maddesindeki yaşama hakkını, 3.maddesindeki işkence yasağını, 14. maddesindeki ayrımcılık yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle Türkiye aleyhine sonuçlanmış ve büyük yankı bulmuştur. Ayrıca, AİHM 2016 yılında verdiği Selma CİVEK kararında yine Türkiye'nin sözleşmenin 2. maddesindeki yaşama hakkını ihlal ettiğine karar vermiş ancak bu kez Nahide OPUZ kararından farklı olduğu ve şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle 14. maddesindeki ayrımcılık yasağını ihlaline ilişkin şikayetin incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.²⁰⁹

2.2.1.2.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (CEDAW)

Kadına yönelik hak ve özgürlük ihlallerinin kadına yönelik ayrımcılıktan kaynaklandığı düşünüldüğünden Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (CEDAW) düzenlenmiştir. Türkiye'nin CEDAW'a katılması için 11.06.1985 yılında çalışmalar başlatılmış ve 19.01.1986 yılında CEDAW yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmenin düzenlenmesinin nedeni, eşitliğin sağlanması değil, ayrımcılığın yok edilmesidir²¹⁰.

Kadına yönelik ayrımcılık denilince akla CEDAW gelmesine rağmen sözleşme metninde kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik düzenlemelere yer verilmemiştir.²¹¹ Kadına yönelik şiddetin CEDAW'ın alanına dahil olması CEDAW Komitesi'nin 12 ve 19 numaralı Tavsiye Kararıyla mümkün olmuştur. Söz konusu sözleşmenin temel hedefi; toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı önyargıların yanı sıra geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır²¹².

²⁰⁸ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf , E.T: 25.12.2015.

²⁰⁹ <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/Civek%2055354-11.pdf>, E.T:10.03.2018.

²¹⁰ Dilek KARAL ve Elvan AYDEMİR, **Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Rapor No:12-01, Mart 2012, s. 57.

²¹¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.68.

²¹² İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, **Kadın Hakları Mevzuatı**, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2013, s. 48.

CEDAW, aile ve evlilik hukukuna ilişkin hükümler dışında siyasi, sosyal ve ekonomik hayata ilişkin hükümleri kapsamaması, kadınların insan haklarına dair en kapsamlı belge niteliğinde olması ve BM'e üye devletler tarafından en yaygın olarak onaylanan sözleşme olması sebebiyle çok önemli bir ulusal üstü belgedir²¹³. “CEDAW’ın ayırıcı özelliği başka metinlerde genel olarak insana garanti edilen hakların burada özellikle kadın için altının çiziliyor olmasıdır. Sözleşme kapsamında kadınların haklarının en çok tartışma konusu edildiği ve en fazla ihlalinin söz konusu olduğu alanlar net şekilde belirlenmekte (siyaset, evlilik, aile, eğitim, sağlık, medya, kırsal alan vb.) buralardaki hakların ne olduğu konusuna açıklık getirilmektedir. Bu niteliği ile metne kadınlar için bir haklar bildirgesi, devletler için de bir yükümlülükler manzumesi olarak bakılmaktadır.”²¹⁴

CEDAW’ın bu kadar etkili ve yaygın olması yargı organlarının davaları incelerken CEDAW’a atıf yapmasını sağlamaktadır. Ankara 8. Aile Mahkemesi’nin 2008/108 Değişik İş Esas, 2008/107 Değişik İş ve 18.12.2008 tarihli kararı, Yargıtay 7.Ceza Dairesi’nin 07.04.2009 tarihli, 2006/3351 Esas ve 2009/4849 Karar sayılı dosyasıyla incelenirken kararın gerekçesinde “Ayrıca ülkemiz Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşmeyi imzalayıp onaylamıştır. Anılan sözleşmenin 1. maddesine göre, Kadınlara karşı ayırım deyimi kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir. 16. maddede ise Taraf Devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacakları düzenlenmiştir” denilmek suretiyle CEDAW’a değinilmiştir.²¹⁵ Bu karar uluslararası sözleşmelere atıf yapan nadir kararlardan biridir.

²¹³ AYDIN ŞAFAK, a.g.e., s. 69.

²¹⁴ KARINCA, a.g.e., s. 181.

²¹⁵ <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/ara.htm>, E.T: 27.01.2016.

2.2.1.2.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Çalışma konusu olan Yasa'nın hazırlanmasında en büyük etken ve kaynak 11.05.2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmasından dolayı İstanbul Sözleşmesi olarak da anılan ve 81 maddeden oluşan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'dir. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni 11.05.2011 tarihinde imzalayan ilk konsey üyesi devlet olmuştur²¹⁶. Buna karşılık, Türkiye, aile içi şiddet sorunuyla ilgili gerekli tedbirleri almadığı ve mağdur olan kadınları koruyamadığı gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde tazminata mahkum edilen ilk devlet de olmuştur²¹⁷.

Uluslararası bağlayıcılığı bulunan İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla hazırlanmış, kadına yönelik şiddeti hem insan hakkı ihlali hem de ayrımcılık olarak tanımlamıştır²¹⁸. Ayrıca sözleşmeyi imzalamış devletler açısından denetleyici mekanizmaları da öngören bir sözleşmedir. İstanbul Sözleşmesi'nin 4. maddesinde aile içi şiddetin önlenmesi ve bireylerin korunması için uygulanacak ilkeler belirtilmiştir.²¹⁹ Bu ilkeler 6284 Sayılı Yasa'da olduğu gibi kadın-erkek eşitliğini dikkate almak ve başta toplumsal cinsiyet kimliği olmak üzere ayrımcılık yapmamaktır.

2.2.1.2.5. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu Belgeleri

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kararıyla Pekin'de 189 ülkenin katılımıyla 4-15 Eylül 1995 tarihleri arasında taahhütler konferansı olarak adlandırılan Dördüncü Kadın Konferansı gerçekleştirilmiş, bu konferans sonunda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu belgeleri iki belge olarak kabul

²¹⁶ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s. 36.

²¹⁷ UĞUR, a.g.m., s.339.

²¹⁸ Nisan KUYUCU, "Kadınların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Adalete Erişim Sorunu: Mahkeme Kararlarında Cinsiyet Ayrımcılığı Olarak Kadına Yönelik Şiddet" http://cins.ankara.edu.tr/13_5.pdf, E.T: 07.01.2016.

²¹⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.75.

edilmiştir.²²⁰ Eylem Platformu, kadının özel ve kamusal alana tam ve eşit katılımının önündeki engellerin, kadınların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi karar alma konumunda ve mekanizmalarında yer almaları yoluyla ortadan kaldırılabileceğini ifade etmektedir. Eylem Platformu'nun uygulanması ve izlenmesi hükümetlerin görevi olarak kabul edilmiş, hükümetlerin bu görevlerini yerine getirirken Birleşmiş Milletler kuruluşları, bölgesel ve uluslararası kuruluşlar, hükümet dışı olan gönüllü kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapacağı karara bağlanmıştır.²²¹

Platformda, kadının her alanda ilerlemesi ve güçlenmesi amaç edinilerek eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşılabilmesi için tedbir alınması gereken on iki kritik alan belirlenmiştir.²²² Ayrıca, kadına yönelik şiddet konusunda kadına yönelik şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmak için bütünleşmiş önlemler almak, kadına yönelik şiddetin nedenleriyle sonuçlarını ve engelleyici önlemlerin etkinliğini incelemek, kadın ticaretini önlemek ve fahişelikle kadın ticaretine bağlı olarak şiddete maruz kalanlara yardımcı olmak olarak üç strateji belirlenmiştir. Eylem Platformunun ve taahhütlerin yerine getirilip getirilmediği her beş yılda bir yapılan ve Pekin +5, Pekin +10 gibi isimler alan toplantılarla değerlendirilmiştir.

Türkiye bu belgelere hiçbir çekince koymadan kabul etmiştir. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda, Türkiye, 2000 yılına kadar CEDAW sözleşmesine konulan temel çekincelerin kaldırılması, zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması, kadın okuryazar oranının artırılması, anne ve çocuk ölüm oranının %50 azaltılması konularında çözüm bulmayı taahhüt etmiştir.²²³

2.2.1.2. Anayasa (1982)

Kadına karşı şiddetin engellenmesinin en önemli yollarından biri yasal düzenlemelerin yapılmasıdır. Yasa'da belirtilen ilk temel ilke 1982 tarihli Türkiye

²²⁰http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/RySPo+KADININ_GUCLENMESI_STRAT EJI_BELGESI_VE_EYLEM_PLANI_2018-2023_.pdf, E.T:31.07.2019.

²²¹ <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, E.T: 14.03.2016.

²²² <https://www.ihd.org.tr/birlesmis-milletler-pek-in-deklarasyonu/>, E.T:31.07.2019.

²²³https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/pekin-5%20Kad%C4%B1n%202000%2021.Y%C3%BCzy%C4%B1%20%C4%B0%C3%A7in%20Toplumsal%20Cinsiyet%20E%C5%9Fitli%C4%9Fi,%20Kalk%C4%B1nma%20ve%20Bar%C4%B1%C5%9F.pdf, ET:26.03.2019

Cumhuriyeti Anayasası'dır. Anayasa 5, 10, 12, 17, 19 ve 41. maddeleri ile ayrımcılığın her türünü reddetmekte ve ırk, din, cinsiyet açısından eşitliği düzenlemektedir.²²⁴ Anayasa'da ayrımcılığın reddedilmiş ve eşitliğin sağlanmış olması, aynı zamanda ailede kadına karşı şiddeti ortaya çıkaran ayrımcılık ve eşitsizlikten kaynaklı etkenlerin de kaldırılması anlamına gelmektedir.²²⁵ Söz konusu maddeler önemleri nedeniyle başlı başına ayrı çalışma konusu olabileceğinden, burada önbilgi vermek amacıyla kısaca değinilecektir.

Devletin temel amaç ve görevlerini belirten 5. maddede “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” olarak belirlenmiştir.²²⁶ Devletin amacı, kişilerin ve toplumun refahını, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan her türlü engeli kaldırmaktır. Cümlelerin devamında ise, bireyin maddi ve manevi varlığının gelişmesi için ‘gerekli şartları hazırlamaya çalışmak’ denilmiştir. Ancak devlet maddi ve manevi varlığın gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmamalı, hazırlamalıdır. Hazırlamaya çalışmak ibaresi, devlet merkezli bir durum yaratmakta, devletin 65. maddeye²²⁷ sığınarak mazeret üretmesini sağlamakta ve sosyal hakları program hükümlere indirgemektedir.²²⁸ Türkiye'deki iktidarın eril iktidar olduğu düşünüldüğünde kadına karşı şiddet konusunda Anayasa'nın 5. maddesinden çok 65. maddesini kullanacağı şüphe götürmez bir gerçektir.

Kanun önünde eşitliği düzenleyen 10. maddedeki “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu

²²⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²²⁵ KARINCA, a.g.e, s. 51.

²²⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²²⁷ Anayasa 65.madde: Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

²²⁸ UYGUR, a.g.e., s.134.

maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.”²²⁹ ibaresi ile eşitliğin sağlanması için alınacak önlemlerin eşitliğe aykırı görünebileceğini ancak aslında pozitif ayrımcılığa girdiği belirtilmektedir. Pozitif ayrımcılık, bazı alanlarda kadınlara ya da azınlık olan gruplara öncelik verilmesidir.²³⁰ Yani, eşitliğin sağlanması için dezavantajlı olduğu düşünülen kadınlara makul ölçüde imtiyazların tanınmasıdır. Pozitif ayrımcılığın yapılabilmesi için kamu yararının ve haklı bir nedenin varlığı gerekmektedir.²³¹ Kadınların şiddetten ve erkeklerden korunması için pozitif ayrımcılık yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Ancak pozitif ayrımcılık bir yandan devletin kadını erkekten farklı gördüğünü kabul etmesi anlamına da gelmektedir. Pozitif ayrımcılık içeren hükümlerin, toplumsal cinsiyet rollerine, kadınlara ilgili önyargılara göre değil, biyolojik farklılıklara göre yapılması gerekmektedir.²³²

Anayasa'nın 12. maddesinin 1. fıkrasında “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahiptir”²³³ denilmek suretiyle temel hak ve özgürlüklere atıf yapılmış, kadının başta yaşama hakkı olmak üzere kişi dokunulmazlığı ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakları güvence altına alınmıştır. Bu maddede kadın birey olarak görülmektedir. Yasa her iki tarafı da kağıt üzerinde eşit tutsa da sınıfsal farklılığın erkeğe verdiği güç ve onun kadına uyguladığı baskı yasayı ilgilendirmemektedir.²³⁴

Yine, Anayasa'nın 17. maddesinde “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” denilmektedir.²³⁵ Devlete bireyin yaşama hakkını, maddî ve manevî varlığını koruma görevi verilmiştir. Devletin kadını şiddete karşı koruma

²²⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²³⁰ Müge DEMİRKİR ÜNLÜ, Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Sözleşmesinin Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi**, İstanbul, 2012, s.6.

²³¹ DEMİR, a.g.e., s.241.

²³² DEMİR, a.g.e., s.262.

²³³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²³⁴ ENGELS, a.g.e., s.61.

²³⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

yükümlülüğü, anayasal bir temel hak olan subjektif kamu hakkına dayanmaktadır.²³⁶ Ancak ataerkil toplum düşüncesi hakim olduğundan aile içindeki şiddet yani kadına eşi ya da diğer aile bireyleri tarafından yapılan eziyetler ve işkenceler ciddiye alınmamakta hatta normal karşılanmaktadır. Zaten bu yüzden koruma talep eden ama korunamayan ya da karakola gittiği halde kocasına teslim edilen, ‘evine dön’, ‘kocandır sever de döver de’ anlayışıyla, erkeklerin hakim olduğu düzende ‘karı-koca arasına girilmez’ zihniyetiyle görev yapan kurumlar oldukça Anayasa’nın bu maddesinin uygulanması mümkün değildir. Kaldı ki, iki cins arasında gerçek bir eşitlik kurulması için iki cinsin hukuken tamamen eşit haklara sahip olmaları gerekmektedir.²³⁷

Anayasa’nın 19. maddesinde de “Herkes, kişi özgürlüğü ve güvenliğine sahiptir.”²³⁸ denilerek kişi olan kadının özgürlüğü ve güvenliği güvence altına alınmıştır. Devlet, özgürlüğü yaymaya devam ettikçe toplum, kadınları da kabullenerek daha bilge ve daha erdemli olacaktır.²³⁹ Ancak 17. maddedeki gibi uygulama alanı çok dardır. Maalesef ataerkil toplumda kadın önce anne, kız kardeş, kız evlat ya da eş olarak görüldüğünden görevleri, statüsü buna göre belirlenmekte, kadının özgürlüğünün ve güvenliğinin sağlanması görevi ise babasına, abisine, kocasına ya da sevgilisine verilmektedir. Ataerkil toplumda kadının ne yapıp ne yapmaması gerektiği erkek tarafından belirlendiğinden kadının özgürlüğünden bahsetmek zordur.

Anayasa’nın 41. maddesinde “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.”²⁴⁰ denilmek suretiyle aileyi oluşturan kadın ve erkeğin eşit olduğu vurgulanmıştır. Ancak maddenin devamında, “Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.” denilmektedir.²⁴¹ İlk fıkrada kadın ve erkek eşit olmalı denirken, ikinci fıkrada ailede özellikle ana ve

²³⁶ KAYA vd., a.g.e., s.83.

²³⁷ ENGELS, a.g.e., s.63; MÜLLER, a.g.e., s.160.

²³⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²³⁹ Mary WOLLSTONECRAFT, **Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2.Basım, 2007, s.57.

²⁴⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

²⁴¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

çocuğun korunması gerektiği belirtilerek aile içinde analık görevi öne çıkarılmış ve ana olan kadın muhtaç durumda kabul edilmiştir.²⁴²

2.2.1.3. Yürürlükteki Diğer Hukuki Düzenlemeler

Kadına karşı şiddet, kadın haklarının korunması konusunda Anayasa'nın yanında 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) önem taşımaktadır.

İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak düzenlenen 17 Şubat 1926 tarihinden beri yürürlükte olan 743 sayılı eski Medeni Kanun kaldırılmış, yerine 1 Ocak 2002 tarihinde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmiştir.²⁴³ Bu yasa eşler arasındaki eşitliği düzenlemiş, evlilik birliği süresince ve boşanmada kadını koruyucu hükümler getirmiştir. Örneğin; 186/1. madde ile konutu birlikte seçme hakkı, 187. madde ile kadının evlenmeden önceki soyadını kocasının soyadıyla birlikte kullanma hakkı, 188. madde ile eşlerin evlilik birliğini birlikte temsil etmeleri, 336. madde ile çocuklar üzerindeki velayet hakkının birlikte kullanılması, 195. madde ve 178. madde ile nafaka isteme hakkı gibi.

TMK ile 6284 Sayılı Yasa arasında bağ bulunmaktadır ancak ikisi de birbirinden bağımsız yasalardır. TMK 118. maddesi ve devamında hukuken geçerli bir evlilik için usuller öngörürken, 6284 Sayılı Yasa 1. maddesi ile şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişilerin esas alarak evlilik şartını aramamakta, evli olsun olmasın şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi olan herkes için uygulanmaktadır. Ayrıca, TMK, 6284 Sayılı Yasa gibi acil işler için değildir. Türk Medeni Kanunu'ndaki hakların kullanılması harca ve temyize buna bağlı olarak süreye tabiiyken 6284 Sayılı Yasa'daki işlemler Yasa'nın 20. maddesine göre harçsız ve 1. maddesine göre süratli yapılmaktadır.²⁴⁴ Yani kadının haklarını kullanmasının biri

²⁴² DEMİR, a.g.e., s.245.

²⁴³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/12/20011208.htm#1>, E.T:23.07.2019.

²⁴⁴ Ali Haydar YAĞCIOĞLU, "6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s. 930, <http://hukuk.deu.edu.tr/wp->

acil ve geçici yoluyken diğeri uzun ve kalıcı yoldur denilebilir. Ancak ikisi de kadının hakkını kullanmasına yönelik olduğundan uyum içinde olmaları gerekmektedir.

Diğeryandan, TCK da kadına karşı şiddetin önlenmesinde büyük önem taşımaktadır. Çünkü ceza yasaları hem kişiler hem kamuyla ilgili olup kişi hak ve özgürlükleri ile toplumsal barışı ve huzuru, kamu sağlığını, düzen ve güvenliğini, hukuk devletini korumak, suç işlenmesini önlemek amacını taşımaktadır.²⁴⁵ Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu'nun yaptığı istatistiksel çalışmaya göre, şiddet gören mağdurlara karşı en çok işlenen suçların oranlarının, kasten yaralamada % 36,1, tehditte % 29,9, hakarete % 21,5, kişilerin huzur ve sükununu bozmada % 2,8 olduğu tespit edilmiştir.²⁴⁶ 6284 Sayılı Yasa kadını şiddete uğramaktan korumak için ya da şiddeti önlemek için tedbirler öngörse de bu tedbirlerin şiddet uygulayan/uygulayacak olan tarafından önemsenmediği ya da dikkate alınmadığı durumlarda devreye TCK'nu girmektedir. Maalesef TCK'nun olaya uygulanıyor olması kadına karşı şiddetin uygulanmış, kadının mağdur edilmiş hatta gördüğü şiddet sonucunda öldürülmüş olduğu anlamına gelebilmektedir. Diğeryandan, ceza yasasının suç saydığı bir eylemi, 6284 Sayılı Yasa'nın suç saymaması ya da meşru kılması çelişki yaratacaktır.

6284 Sayılı Yasa'da belirtildiği gibi Yasa'nın uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında TCK'nun yeri önemlidir. Kadına karşı şiddet eylemi 6284 Sayılı Yasa'dan bağımsız olarak TCK kapsamında eylem ve neticeye göre suç sayılmaktadır.²⁴⁷ TCK suç işlendikten sonra uygulanmakta ve eylemin niteliğine göre (yaralama, ölüm, hakaret, tehdit vb.) suç işleyeni cezalandırmaktadır. Yani, Tedbir kararlarına aykırılık oluşturan eylem TCK'nda bir suç olarak tanımlanıyorsa artık

content/uploads/2017/11/24-ALI-HAYRDAR-YAGCIOGLU.pdf, E.T:31.07.2019; KARINCA, a.g.e., s.79.

²⁴⁵ KARINCA, a.g.e., s. 54.

²⁴⁶ Ankara Adliyesi Başkent Bakış Dergisi, Mayıs 2013, S. 1, s. 9.

²⁴⁷ 6284 Sayılı Yasa 6. Madde: Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine, ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

6284 Sayılı Yasa'ya göre değil, TCK'na göre işlem yapılacaktır.²⁴⁸ Haksız tahrik ve diğer indirim hükümlerinin kadına karşı şiddet davalarında uygulanmaması için özellikle kadınlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından çalışmalar yapılmıştır.²⁴⁹ Mersin'de 11.02.2015 tarihinde meydana gelen Özgecan ASLAN olayında sanıkların cezalarında indirimle gidilmemesi ve hak ettikleri cezaları almaları için her yerde yürüyüşler düzenlenmiş, ilgili Yasa'da ciddi değişiklikler yapılması ve cezaların arttırılması talep edilmiştir.²⁵⁰ Ülkemizde yaşanan olaylar göstermektedir ki sanığa uygulanan yersiz indirim nedenlerinin varlığı erkekleri kadına karşı şiddet uygulamaları yönünden caydırmamakta ve dolayısıyla TCK kadına karşı şiddeti önlemede ve şiddet uygulayanı cezalandırmada yetersiz kalmaktadır.

2.2.2. 6284 Sayılı Yasa'nın Temel İlkeleri

Yasa'nın 1. maddesinin 2. fıkrasının b bendinde belirtildiği üzere, şiddet mağdurlarına destek ve hizmetler verilirken insan haklarına, kadın ve erkek eşitliğine, sosyal devlet ilkesine uygun ve aynı zamanda adil, etkili, süratli bir yol izlenecektir.²⁵¹

Şiddete uğrayan kadının yani şiddet mağdurunun, uğramış olduğu şiddet, kadının insan, birey olmasından dolayı sahip olduğu haklarını ihlal etmektedir. Yaşam, beden ve özgürlüğe karşı yapılan saldırı kadını çaresiz bırakmaktadır. Kadının bir an önce kendini toparlaması, şiddetin olumsuz etkilerinden kurtulması, yaşamına kaldığı yerden ve hatta yeni baştan başlaması, şiddete uğrayandan

²⁴⁸ UĞUR, a.g.m., s.357.

²⁴⁹ HAMZAOĞLU, a.g.e., s.187.

²⁵⁰ <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1043120-ozgecan-aslan-cinayetinde-korkunc-detaylar-ortaya-cikti>, E.T:25.06.2019 “Çağ Üniversitesi öğrencisi Özgecan Aslan, Mersin'deki evine gitmek için bir arkadaşıyla şoför Suphi Altındöken'in minibüsüne bindi. Tarsus'ta oturan arkadaşı inince Özgecan minibüste tek yolcu kaldı. Şoför Suphi Altındöken, Mersin'e D-400 karayolundan gitmesi gerekirken güzergah değiştirerek Tarsus- Mersin Otoyolu doğru saptı. Sürücünün güzergahını değiştirmesinden 'kaçırılıp başına kötü bir şey geleceğini' anlayınca tepki gösteren Özgecan, onunla tartıştı. Yola devam edip minibüsü تنها bir yerde durduran Suphi Altındöken'in tecavüze kalktığı Özgecan, yanında taşıdığı biber gazını sıkarak karşı koydu. Boğuşma sırasında Özgecan, tecavüzcü Altındöken'in yüzüne tırnaklarını geçirip dendi. Şoför Suphi Altındöken, bıçağını çıkarıp Özgecan'a defalarca sapladı ardından araçta bulunan demir çubukla vurarak öldürdü. Suphi Altındöken, Özgecan'ı öldürdükten sonra cesediyle birlikte Tarsus'a dönüp babası Necmettin Altındöken ve arkadaşı Fatih Gökçe'den yardım istedi. Onlar da gelince birlikte Özgecan'ın cesedi ortadan kaldırmak için benzin alıp ormanlık bölgeye götürüp, Cinderesi'nde yaktı.”.

²⁵¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.59.

korunduğunu bilmesi, bir daha şiddet görmeyeceğinden emin olması ile mümkün olabilir. Bu aşamada görev başta devletin, sonra görevlendirdiği kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu görev yerine getirilirken yani mağdurun, uygulanmadan önce şiddetten korunması ya da uygulanmadan sonra şiddetin etkilerinden korunması için yapılacak işlemler etkili, hızlı ve adil şekilde yapılmalı ve kadın-erkek eşitliğine duyarlı olmalıdır.²⁵² Suç ile ceza, tedbir ile suç orantılı olmalıdır. İşlemi yapan kurum ve kuruluşlar ile buralarda görevli olan şahıslar kadını ve erkeği eşit göreyerek, kocasıdır döver de sever de, karı-koca arasına girilmez gibi ataerkil mantıktan çıkıp kadını birey olarak görmeli ve ona göre işlemleri yapmalıdır. Görevlilerin daha çok erkek olması, toplumda ataerkilliğin meslek, statü vb. unsurlarda bile etkili olması sebebiyle şiddeti önleme ve kadını korumada çalışan erkek görevliler tarafından sahip oldukları kültür değil, yasa maddeleri ön planda olmalıdır.

Oysa uygulamada maalesef kadını birey olarak kabul etmeyen, kadın ile erkeğin eşit olmadığını savunan yasa uygulayıcıları da vardır. Burada, İstanbul Barosu tarafından 2009 yılında düzenlenen panelde verilen örneğe değinebiliriz. Evli olan kadının kocasıyla yaşadığı tartışma sonucunda gördüğü şiddet nedeniyle yapılan yargılamada, kadının kocasının silahını kullanarak kendisine şiddet uyguladığını belirtmesine rağmen, yerel mahkeme "...yaralandığı anlaşılmaktaysa da bu yaralanmanın sanığın eylemi sonucu meydana getirilip getirilmediği tespit edilemediği, Türk toplumunca kabul edilen ve kuşaklar boyu aktarılan doğru özlü sözlerin başında karı-koca arasına girilemeyeceği, karı-koca arasına girmek gafletinde bulunanların sonunda kötü duruma düştükleri, sanığın resmi nikahlı eşine etkili eylemde bulunduğu yolundaki iddiaların yan delillerle desteklenmediği, doktor raporunun da tek başına resmi nikahlı eşe etkili eylemde bulunduğu delili olmayacağından atılı suçtan sanığın beraatine..."²⁵³ şeklinde bir karara imza atmıştır.

²⁵² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.59.

²⁵³ İstanbul Barosu Yayınları, **Töre, Şiddet ve Kadın**, Panel Notları, İstanbul, 2010, s. 109.

Diğer yandan, 1987 yılında İstanbul Kadıköy Yoğurtçu Parkında miting düzenlenmesine neden olan bir yasa uygulayıcısı daha olmuştur. Mitingin nedeni; Çankırı’da dayak yediği kocasından boşanmak isteyen bir kadının davasında, hakim Mustafa Durmuş’un tutanaklara “Boşanma kararına gerek yoktur. Geleneklerimize göre kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek gerekir”²⁵⁴ şeklindeki sözleridir. Daha da acısı yasa uygulayıcısının kendilerinin de eşlerine şiddet uygulamasıdır. Örneğin, 06.05.2009 tarihinde Mersin 1.Ağır Ceza Mahkemesinde çalışan Hakim B.S.’nin eşine şiddet uyguladığı gerekçesiyle yapılan yargılamada yargılanan hakim “Aile içi şiddet diye bir suç olmaz...zaten eşim olan müştekinin benden herhangi bir şikayeti yoktur. Ne Amerikan ne de Avrupa Birliği, ne de dünyanın başka bir hukukunda böyle bir suç düzenlenmemiştir” diyerek savunma yapmıştır²⁵⁵. Görüldüğü gibi, Yasa’nın önce uygulayanlar tarafından özümsemesi, şiddetin önlenmesi ve kadının korunmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi gerekmektedir.

Yasa’nın 2. maddesinin c bendine göre, bu Yasa’nın 3. 4. ve 5. maddelerinde belirtilen, şiddet mağduru için ya da şiddet uygulayan için alınacak tedbir kararları insan onuruna yakışır şekilde yerine getirilecektir. Yani gerek önleyici gerekse koruyucu tedbir kararları uygulanırken ne şiddet mağdurunun ne de şiddet uygulayanın insanlık onuru zedelenmeyecektir.

Yasa’nın 1. maddesinin 2. fıkrasının ç bendine göre, “bu yasa kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz”.²⁵⁶ Madde, ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil etmeyen devletlerin pozitif yükümlülüğünden bahsetmektedir. Pozitif yükümlülükler, devletlerin ayrımcılığın var olmasına ve devam etmesine neden olan koşulları ortadan kaldırmak için ayrımcılığa maruz kalan

²⁵⁴ Nicholas D.Kristof, Sheryl Wudunn, **Gökyüzünün Yarıları –Hayatını Değiştiren Kadınların Hikayesi**, 1.Basım, Kasım 2011, s. 305.

²⁵⁵ İstanbul Barosu Yayınları, Töre, Şiddet ve Kadın, Panel Notları, İstanbul, 2010, s. 94.

²⁵⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

gruplar lehine bazı pozitif eylem içeren önlemler almasını da gerektirebilir.²⁵⁷ Bu önlemler geçici olup amacına ulaştığı zaman ortadan kaldırılırlar. Pozitif eylemlerin AİHS 14. maddesinde de ayrımcılığa aykırılık teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.²⁵⁸ Çünkü eşitliğin ve adaletin sağlanması, kadının toplum içinde erkekle aynı değere ulaşması için pozitif ayrımcılık yapılması gerekmektedir.

Yine, Yasa'nın 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. bendinde belirtilen toplumsal cinsiyet, "biyolojik cinsiyetten farklı olarak kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimini, onlara verdiği toplumsal rolleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır".²⁵⁹ Toplumsal cinsiyet kavramı başlangıçta cinsiyetler arasındaki farkın biyolojik olarak sınırlandırılmaması yani biyolojik farklar nedeniyle sosyal ve kültürel değerler açısından da ortaya çıkan farkları tanımlamak için kullanılmıştır.²⁶⁰ Cinsiyet kavramı kadınlar ile erkekler arasındaki biyolojik farklılıkları ön plana çıkarırken toplumsal cinsiyet kavramı kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkilerin sosyal açıdan nasıl kurulduğuna değinmekte olup topluma bağlı olarak içeriği zamana ve yere göre değişmektedir.²⁶¹ Bir taraftan kadın-erkek eşittir denilirken bir taraftan kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması, erkekler açısından bir eşitsizlik yaratıyor düşüncesini oluşturabilir. Ancak kadınların uğradığı şiddet ve erkekler tarafından maruz bırakıldıkları eşitsizlik göz önüne alındığında bir ayrımcılığın ya da üstün tutmanın, tutulmanın olmadığı, aksine ne kadar pozitif ayrımcılık²⁶² yapılırsa yapılsın kadınların erkekler yüzünden içinde buldukları durumu bertaraf etmeye yetmeyeceği görülecektir.

²⁵⁷ KUYUCU, a.g.e., s. 69 vd.

²⁵⁸ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, E.T:20.09.2019.

²⁵⁹ ECEVİT vd., a.g.e, s. 4.

²⁶⁰ Saniye DEDEOĞLU, "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emegi", www.birikimdergisi.com/pdf/86.pdf#page=140, E.T: 13.03.2014.

²⁶¹ Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013**, 2.Basım, Ankara 2009, s 15.

²⁶² "Pozitif ayrımcılık, bir toplumda dezavantajlı konumdaki insan gruplarının lehine geliştirilen politika, strateji, yöntem ve uygulamaların bütününe verilen isimdir." Kasım AKBAŞ, İlker Gökhan ŞEN, "Türkiye'de Kadına Yönelik Pozitif Ayrımcılık: Kavram, Uygulama ve Toplumsal Algılar", <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/187/847484.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, E.T: 26.02.2016.

Ayrıca, bazı kaynaklarda toplumsal cinsiyetin çıkış noktası, “Basit toplumlarda çıplak biçimde görülen bir mantıkla, erkekler, kadınların soyu devam ettirebilme ya da çocuk doğurabilme yeteneklerinden yola çıkarak, erkekle kadın arasında kadını yaratıcı kılan bu tehlikeli özelliği, çeşitli tekniklerle bastırmaya, denetlemeye çalışırlar. Erkek toplumun cins ayrımı ve cinselliği belirleyen ilk oyunu budur. Tabii bir özelliğin üstüne, o tabii özelliği saptırıp tanınamayacak hale sokan kurgusal özellikler yüklemek; böylece hem toplumun demografik denetimini elde tutmak hem de bu denetimi meşrulaştırmak. Yaratıcı kadın karşısında, denetleyici erkek olarak, iktidarlı kalabilmek; bunun için de kadına, onu ikinci sınıf insana dönüştüren bir rol vermek..” şeklinde tanımlanmıştır²⁶³.

6284 Sayılı Yasa'nın temelini oluşturan İstanbul Sözleşmesi'nin 4. maddesinin 4. fıkrasında da sözleşme kapsamında kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel önlemlerin ayrımcılık olarak kabul edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.²⁶⁴

2.3. 6284 SAYILI YASADAKİ TANIMLAR

Yasa'da kullanılan kavramlar Yasa'nın 2. maddesinde tanımlar başlığı altında açıklanmıştır. Yürürlükten kaldırılan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa'da tanımlar kısmı ve kavramların açıklandığı maddeler bulunmamaktadır. Çalışma konusu Yasa'da yapılan tanımlar dayanak İstanbul Sözleşmesi'ndeki tanımlarla örtüşmektedir.

2.3.1. Bakanlık

Yasa'daki Bakanlık kavramı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nı (önceki ismiyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) ifade etmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması, 06.04.2011 tarihli ve 6223 Sayılı Yasa'nın verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 03.06.2011 tarihinde

²⁶³DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.49.

²⁶⁴BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.77.

kararlaştırılmıştır.²⁶⁵ Bakanlık, toplumsal değerleri dikkate alarak bireyin ve ailenin gulenmesi için sosyal hizmetler sunma, sosyo-ekonomik gelişim için istihdam arttırma, çalışma hayatını düzenlemek ve denetlemek amacıyla tedbirler alma ve sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini arttırma misyonunu taşımaktadır.²⁶⁶

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görevleri ise, sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek; sosyal ve kültürel dokudaki aşınmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek ve 08.06.2011 tarih ve 27958 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan KHK/633 nolu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen diğer görevleri yerine getirmek şeklinde belirlenmiştir.²⁶⁷ 09.07.2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin adı Sosyal Hizmetler Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi şeklinde değiştirilmiştir.²⁶⁸

2.3.2. Hakim

Yasa'daki hakim ibaresi, 2. maddeye göre, aile mahkemesi hkimini ifade etmektedir. 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Yasa ile aile mahkemelerine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İlgili yasanın 2. maddesine göre, "aile mahkemeleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve

²⁶⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.633.pdf>, E.T:20.09.2019.

²⁶⁶ <https://www.ailevecalisma.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-vizyon-ve-ilkelerimiz>,E.T:27.03.2019.

²⁶⁷ <https://www.turkiye.gov.tr/aile-ve-sosyal-politikalar-bakanligi>, E.T: 29.02.2016.

²⁶⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3-1.pdf>, E.T:27.03.2019.

Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak her ilde ve merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulur. Aile mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir. Aile mahkemesi kurulamayan yerlerde bu yasa kapsamına giren dava ve işlere, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesince bakılır.”²⁶⁹ Dolayısıyla, 6284 Sayılı Yasa’dan kaynaklanan işlere bakmak ve yasaya göre gerekli koruyucu ve önleyici tedbirleri almak aile mahkemesi hakiminin, aile mahkemesi olmayan yerlerde aile mahkemesi olarak görevlendirilmiş asliye hukuk mahkemesi hakiminin görevidir.

Görevlendirilecek hakimin ilgili yasanın 3. maddesi gereğince, tercihen evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış olmaları kriterleri getirilmiştir. Görevli hakimin tercihen evli olması kriteri, hakimin kendi evlilik ve aile yaşantısında edindiği tecrübeler ile aile yapısını daha iyi bilmesi ve buna bağlı olarak kararını daha uygun vereceği düşüncesiyle kabul edilmiş olabilir. Ayrıca, görevlendirilecek hakimin çocuk sahibi olması, bakımı ve sorumluluğunu üstlenmesi nedeniyle sahip olduğu bilgi ve tecrübe ile kararlarında çocuğun psikolojisine ve yapısına uygun şekilde karar verebileceği düşünülmüş olabilir.²⁷⁰ Ancak hakimlerin özlük haklarının, sorumluluklarının, mesleğe kabullerinin 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nda düzenlendiği, davayı karara bağlama koşullarını belirleyen kıstaslar arasında ‘empati kurabilme’ koşulunun olmadığı belirtilerek hakimlerin mesleki yeterliliğinin evli ve çocuklu olma kriterine bağlanmasının ataerkil siyasi iradenin yansıması olduğu yönünde eleştiriler yapılmıştır.²⁷¹

2.3.3. Şiddet Mağduru

Yasa’da şiddet mağdurunun tanımı 2. maddede “bu yasada tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan

²⁶⁹ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4787.html>, E.T:23.07.2019.

²⁷⁰ Erdal TERCAN, “Türk Aile Mahkemeleri”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2567.pdf>, E.T:19.09.2019.

²⁷¹ <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-1231.pdf>, E.T:19.09.2019.

kişi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişi” olarak yapılmıştır.²⁷² Ancak Yasa’nın imam nikahı gibi resmi nikahı olmadan birlikte yaşayan kişileri ya da eşcinsel birliktelik yaşayan kişileri kapsamadığı ve sadece resmi devlet nikahıyla evli olanları koruduğu öne sürülmüştür.²⁷³ Bu eleştiriler, Adalet Komisyonun hazırladığı raporda, “Tasarı, salt evlilik birliğinden kaynaklanan şiddetin engellenmesini amaçlamamakta, aksine 4721 Sayılı Yasa uyarınca kurulmuş evlilik birliğine dayalı şiddet mağdurları ile evlilik birliği olmasa dahi kapsamda yer alan şiddet mağdurlarını koruma amacına yönelmektedir. Kaldı ki, 4320 Sayılı Yasa’nın adı ‘Ailenin Korunmasına Dair Yasa’ iken Tasarının adı ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa Tasarısı’ olduğundan, tasarı ile sadece aile içi şiddetin engellemesinin amaçlandığı ve kadının korunmadığı yönündeki iddialar doğru değildir. Tasarı bir bütün halinde değerlendirildiğinde bu yöndeki yanlış algılama ve psikolojik direncin yersiz olduğu görülecektir. Tasarı ile salt evlilik birliğinden kaynaklanan şiddetin engellenmesi değil, aksine 4721 sayılı Yasa uyarınca kurulmuş bir evlilik birliğinden ari olarak maddede zikredilen şiddet mağdurları da korunduğundan, CEDAW’ın (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme) taraf Devletlere yüklediği kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü de yerine getirilmiş olmaktadır.” açıklamasıyla cevaplanmıştır.²⁷⁴

Yasa’nın adından da anlaşılacağı üzere, şiddet mağduru olarak ön planda olan kadındır. Çünkü ülkemizde ve dünyada şiddete en çok maruz kalanlar kadınlar ve çocuklardır.

İstanbul Sözleşmesi ise mağduru, sözleşmenin 3. maddesinin a fıkrası (ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak

²⁷² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.54.

²⁷³ Hüsamettin UĞUR, “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Yasanın Getirdikleri”, TBB Dergisi, cilt no 101, s. 343, tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-101-1208, E.T.09.01.2015.

²⁷⁴ www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_sd.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=41&PAGE2=&web_user_id=13931693, E.T: 23.09.2015.

özgürlükten yoksun bırakma eylemleri) ve b fıkrasında (faille aynı haneyi paylaşırsa da paylaşmasa da, aile veya hanede, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemleri) belirtilen davranışlara maruz kalan herhangi bir şahıs olarak tanımlanmıştır.²⁷⁵ Sözleşmenin 3. maddesinin a fıkrasında kadına karşı şiddetin ve b fıkrasında ev içi şiddetin tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre, kadına olduğu için şiddete uğrayan ile aile içi şiddete maruz kalan kişiler mağdurdur. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi şiddete maruz kalan erkekleri de mağdur olarak görmekte ve onlar için de uygulanabilmektir. Zaten, ev içi şiddet tanımında kadın erkek ayrımı yapılmamış, eski veya şimdiki eş ya da partner tarafından şiddete uğrayan tabiri kullanılmıştır.²⁷⁶

2.3.4. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri kısaca ŞÖNİM olarak adlandırılmaktadır. ŞÖNİM'e 'Koza' da denilmektedir. Ancak kadına karşı şiddet konusunda önemli çalışmalar yapan Morçatı Derneği Koza isminin kelebeği çağrıştırıyor olmasının cinsiyetçi dil ürünü olduğunu ve şiddetin içeriği ile arkasındaki dinamiklerin üzerini örttüğünü belirterek bu konuda yeni çalışma yapılmasını istemektedir.²⁷⁷ ŞÖNİM, 6284 Sayılı Yasa 2. maddesindeki tanıma göre, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esaslı ile yürüten merkezlerdir.²⁷⁸ 17.03.2016 tarihli ve 29656 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliği'nin 3. maddesinde ise daha geniş bir tanım yapılarak ŞÖNİM'in, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi

²⁷⁵ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.52.

²⁷⁶ https://www.kamer.org.tr/menuis/convention_210_turkish.pdf, E.T:24.07.2019.

²⁷⁷ <https://www.morcati.org.tr/tr/neler-yapiyoruz/basin-aciklamalari/177-sonim-siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-calistayi-sonuc-bildirgesi-21-subat-2013>, E.T:24.07.2019.

²⁷⁸ KARAKAYA, a.g.e., s.87.

dört saat esasına göre yürütüldüğü merkez olarak belirtilmiştir.²⁷⁹ Yasa ve yönetmelikte ŞÖNİM'in yedi gün yirmi dört saat çalışacağı hükme bağlanmış ise de uygulamada merkezlerin mesai saatleri içinde çalıştıkları görülmektedir.²⁸⁰

Bu merkezler 6284 Sayılı Yasa'nın 14. maddesine göre, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği merkezlerdir.²⁸¹ Personelin özellikle kadın tercih edilmesi, bir erkek tarafından şiddete uğrayan mağdurların hem cinsi olan kadın personele daha çabuk güvenmesi, daha kolay iletişim kurması ve kendini daha rahat ifade edebilmesi düşüncesiyle yapılmış olabilir. 6284 Sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesi ile Yasa'nın yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek yerlerde kurularak pilot uygulama başlatılmasını, kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerini Bakanlığın belirleyeceği birimlerin yürüteceği belirtilmiştir.²⁸² ŞÖNİM'in ilk ve öncelikli hizmeti, önleyici hizmet olup şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmakta, gerek önleyici gerekse koruyucu hizmetlere ilişkin tüm idari, mali ve teknik iş ve işlemleri yürütülmektedir.²⁸³ Hizmetlerin yürütülmesinde koordinasyon ŞÖNİM'de olup kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile iş birliği yapılabilmektedir.²⁸⁴

ŞÖNİM'ler ilin mevcut koşulları ve bütçe imkânları değerlendirilerek, il merkezlerinde, tüm mağdurların kolaylıkla ulaşabileceği konumda, bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarının içerisinde Bakanlık onayı alınarak açılmaktadır. Ancak gereken alt yapının oluşturulmadan açılışların politik bir hareketle yapıldığı konusunda öğretilerdeki eleştiri bulunmaktadır. Eleştiri, ŞÖNİM'in, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı Aile Danışma merkezlerinin

²⁷⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>, E.T:24.07.2019.

²⁸⁰ Deniz BAYRAM, Hukuk, Sosyal Politika ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Açısından ŞÖNİM'ler Çalıştay Raporu, "Yönetmeliklerle Gelen Yeni Mekanizmalar Ve Bu Mekanizmaların Kadınların Yaşamına Yansımaları" <https://www.morcati.org.tr/attachments/article/392/sonimler-calistayi.pdf>, 24.07.2019.

²⁸¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.173.

²⁸² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.173.

²⁸³ <https://dergipark.org.tr/download/article-file/612474>, E.T:24.07.2019.

²⁸⁴ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>, 23.07.2019.

adının değiştirilerek ya da il müdürlüklerinin bir odası ayrılarak açılışın yapıldığı, ŞÖNİM'lerin altyapı ve zihinsel dönüşüm yapılmadan, kadın kuruluşları dışlanarak eski çalışanlar ile merkezi bir çatı haline geldiği yönündedir.²⁸⁵

Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezlerinde uyulması gereken temel ilkeler ve çalışmanın yürütülmesinde dikkate edilmesi gereken esaslar vardır. ŞÖNİM adından da anlaşılacağı üzere merkezlerde şiddetsiz yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi odaklı yaklaşım esası önceliklidir. Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinde hizmet anlayışında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygunluğun esas alınacağı, şiddet mağdurunun ve beraberindeki çocukların kendilerini güvende hissetmesini sağlayacak şekilde hizmet sunulmasına özen gösterileceği, hizmetlerin insan onuruna yakışır bir şekilde verileceği, şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların öncelikle güvenliklerinin sağlanması, ekonomik, hukuki, sosyal ve psikolojik açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesinin amaçlandığı, herkese eşit hizmet verildiğinden hizmetlerin sunumunda ayrımcılık yapılmayacağı belirtilmiştir.²⁸⁶

ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri 6284 Sayılı Yasa'nın 15. maddesinde belirtilmektedir. İlgili madde incelendiğinde ŞÖNİM tarafından verilecek desteklerin üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir. İlk kategori, 1. fıkrada belirtilen, tedbir kararların etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleridir.²⁸⁷ Bu hizmetler, koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak; korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek; gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak; bu yasa kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve

²⁸⁵ SALLAN GÜL, a.g.e., s.239-240.

²⁸⁶ Bircan REÇBER, "Türkiye'de Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Etkin Mi?", Yönetim ve Ekonomi araştırmaları Dergisi, Cilt 16, S.4, aralık 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/612474>, E.T:24.07.2019.

²⁸⁷ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.175.

uygulamak; Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Yasa'nın amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak; bu yasa kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır.²⁸⁸

İkinci kategori destekler, korunan kişilerle ilgili olarak verilecek desteklerdir.²⁸⁹ Bunlar, kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak; verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak; tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek; psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak; Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak; ilgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak; 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmaktır.²⁹⁰

Son kategori ise, şiddet uygulayanla ilgili olan destek hizmetleridir.²⁹¹ Bu kategoride, hâkimin isteği üzerine kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak; ilgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak; teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına, alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık

²⁸⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, E.T:23.07.2019.

²⁸⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.176.

²⁹⁰ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.96.

²⁹¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.178.

kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak olarak belirlenmiştir. İkinci ve üçüncü kategori destek hizmetleri yani şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik verilen destek hizmetleri zorunlu haller dışında farklı birimlerde sunulmaktadır.²⁹²

Yasa gereklerinin yapılması için kurumlar arası koordinasyonu Bakanlık sağlamaktadır.²⁹³ Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezlerindeki iş ve işlemler, İl Müdürlüğüne bağlı olarak konukevleri ile koordinasyon hâlinde yürütülür. Koordinasyon hizmeti, başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası iş birliğinin sağlanmasıdır.²⁹⁴

ŞÖNİM’de koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında Ceza Hukuku kapsamında uzlaşma ya da hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk konularında fikir beyan edilmemekte,²⁹⁵ mağdur ve şiddet uygulayanın iradelerine bırakılmakta, mağdurun talebi olması halinde çatışma çözme yöntemlerine ilişkin danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilebilmektedir. Uygulamada ise, eril bir bakış açısıyla aile merkezli ve manevi sosyal hizmet anlayışıyla çalıştığı, arabuluculuk uygulandığı görülmektedir.²⁹⁶ Yasal hükümler saklı kalmak kaydıyla, şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile şiddet uygulayanların kişisel bilgileri gizli tutulmakta, başvuran, yapılacak işlemlerle ilgili bilgilendirilmekte, başvuranın beyanı yapılacak işlemlerin temelini oluşturmaktadır.²⁹⁷ Bu nedenle, gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu anlaşılanlar hakkında genel hükümler doğrultusunda işlem yapılmaktadır.

2016 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye’de 49 ilde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) bulunmaktayken (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Samsun, Şanlıurfa,

²⁹² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, E.T:23.07.2019.

²⁹³ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.179.

²⁹⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.90.

²⁹⁵ KARAKAYA, a.g.e., s.74.

²⁹⁶ SALLAN GÜL, a.g.e., s.240.

²⁹⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>, E.T:23.07.2019.

Trabzon, Erzurum, Bingöl, Muş, Kilis, Elazığ, Sakarya, Kahramanmaraş, Kocaeli, Isparta, Aksaray, Kars, Sivas, Adıyaman, Zonguldak, Tekirdağ, Erzincan, Gümüşhane, Eskişehir, Çorum, Manisa, Çanakkale, Uşak, Konya, Hatay, Düzce, Burdur, Van, Osmaniye, Bartın, Hakkari, Tunceli, Amasya, Kayseri, Batman ve Yalova)²⁹⁸, bu sayı 2018 yılı Şubat ayı itibariyle 68'e yükselmiştir.²⁹⁹ Sayının yetersiz olmasının yanında ŞÖNİM'in kuruluş amacından saptığına ilişkin öğretilerde eleştiri bulunmaktadır. Eleştiride kimi ŞÖNİM yöneticilerinin başarılı olduklarını kanıtlamak adına illerinde aile içi şiddetin azaldığını iddia etmekte ve hatta kadınları başvurulardan vazgeçirecek kadar ileri gittikleri söylenmektedir.³⁰⁰

2.3.5. Şiddet Uygulayan

Şiddet uygulayan, 6284 Sayılı Yasa'da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunanlardır. Şiddet uygulama tehlikesi bulunan erkek de şiddet uygulamış gibi kabul edilip buna göre değerlendirilecektir.³⁰¹ Bu kişiler, mağdurun yakın olarak gördüğü ve güven duyduğu eş, sevgili, çocuk, aile büyükleri gibi mağdur ile bir şekilde ilişkisi bulunan kişiler olabileceği gibi mağdurun tanımadığı kişiler de olabilmektedir. 4320 Sayılı Yasa'da şiddet uygulayan, kusurlu eş veya diğer aile bireyleri olarak kabul edilirken 6284 Sayılı Yasa'da kapsamı genişletilmiş şiddet uygulayan tüm kişiler yasaya dahil edilmiştir. Öğretilerde, şiddet uygulayan ya da uygulaması tehlikesi bulunan kişiler için bir sınırlamanın ya da açıklamanın bulunmadığı dolayısıyla akıl hastaları veya cezai sorumluluğu olmayan çocuklar aleyhine önleme tedbiri verilip verilmeyeceği hususunda eleştiri yapılmıştır.³⁰²

²⁹⁸ <https://bianet.org/bianet/kadin/181326-turkiye-de-kac-kadin-siginmaevi-kac-sonim-var>, E.T. 19.12.2016.

²⁹⁹ http://www.meclishaber.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=13712, E.T. 21.02.2018.

³⁰⁰ SALLAN GÜL, a.g.e., s.240.

³⁰¹ KARAKAYA, a.g.e., s.14.

³⁰² KARAKAYA, a.g.e., s.16.

2.3.6. Tedbir Kararı

Tedbir, arapça kökenli bir kelime olup önlem anlamına gelmektedir.³⁰³ Diğer yandan, 6284 Sayılı Yasa kapsamında şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hakim, kolluk görevlileri ve mülki amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarıdır. Tedbir kararları koruyucu ve önleyici olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yasa'nın 3, 4, 5. maddelerinde koruyucu ve önleyici tedbir kararları belirtilmiştir. Koruyucu tedbir kararı, yasada yetkilendirilen merciler tarafından mağdur hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirleri; önleyici tedbir kararları ise, yasada yetkilendirilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirleri ifade etmektedir.³⁰⁴ Tedbir kararlarından yararlanacak şiddete uğramış ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadının evli, bekar, boşanmış olması yaşının ne olduğunun önemi olmadığı gibi şiddetin aile içinden ya da aile dışından gelmesinin de bir önemi yoktur. Ancak ileride de görüleceği üzere, bazı tedbir kararları için kadının evli olma koşulu aranmaktadır.

³⁰³ <http://www.tdk.gov.tr>, E.T: 23.04.2014.

³⁰⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.24.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6284 SAYILI YASADA KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLERE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Mülga olan 4320 Sayılı Yasa'da sadece önleyici tedbirler düzenlenmişken 6284 Sayılı Yasa'da hem koruyucu hem de önleyici tedbirler düzenlenmiştir. 6284 Sayılı Yasa'da düzenlenen bu tedbirler geçici hukuki korumalardır. Söz konusu tedbirler kısa süreli olup tedbir kararının verilmesi için delillere, tanıklara, belgelere ihtiyaç duyulmamaktadır. Basit ve hızlı bir şekilde inceleme yapılmakta ve tedbir kararları verilmektedir. Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanlar ile aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerle ilgili koruyucu tedbirler ve bu kişilere şiddet uygulayan veya şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişilerle ilgili önleyici tedbirler farklı maddelerde düzenlenmiştir.

3.1. TEDBİR KARARININ VERİLMESİ, TEBLİĞİ VE GİZLİLİĞİ

Tedbir kararının verilmesi konusu, 6284 Sayılı Yasa'nın 8. maddesi ile 6284 Sayılı Yasa'ya İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 30. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, tedbir kararı ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilmektedir.³⁰⁵ İstanbul Sözleşmesi'nin 29. maddesinin ilk fıkrasında, taraf olan devletlerin, mağdurun, şiddet uygulayana karşı başvurabileceği yeterli hukuksal yollara sahip olmasını sağlaması için gerekenleri yapması bildirilmiştir.³⁰⁶ Ayrıca, tedbir talebinin değerlendirilmesi belki de bir kadın için hayati önem arz etmektedir. Bu nedenle, İstanbul Sözleşmesi'nin 29. maddesi 2. fıkrasına göre, taraf devletlerin, uluslararası hukukun genel ilkeleri çerçevesinde gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alma görevini yerine getirmeyen devlet makamlarına karşı yeterli hukuksal başvuru yollarını sağlamak için yasal

³⁰⁵ SOYBAŞ, a.g.m., s.69.

³⁰⁶ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.109.

düzenlemeleri yapma konusunda yükümlülük verilmektedir.³⁰⁷ Dolayısıyla tedbir talebinin yasaya ve sözleşmeye uygun olarak değerlendirilmemesi halinde görevli ve yetkili görevliler için yaptırım uygulanması öngörülmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin 45. maddesinde, taraf devletlerin suçun niteliğine göre etkili, orantılı ve caydırıcı yasal önlemleri alabileceği belirtilmiştir.³⁰⁸ Bu maddenin etkisiyle de Yasa'da koruyucu ve önleyici tedbir kararları düzenlenmiştir.

Tedbir kararı hakim, mülki amir ve bazı hallerde kolluk amiri tarafından verilebilmektedir. Kolluk, polis, jandarma ve sahil güvenlik olup kolluk amirleri ise hakkında tedbir kararı verilen kişinin ikametgahı veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü veya Sahil Güvenlik Komutanlığındaki amirdir.³⁰⁹ Hakim koruyucu ve önleyici tedbir kararı, mülki amir koruyucu tedbir kararı ve kolluk amiri bazı durumlarda koruyucu ve önleyici tedbir kararı verebilmektedir. Tedbir kararlarının ivedilikli olması hayati önem taşıdığından kararlar en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hakiminden, mülki amirden veya kolluk biriminden talep edilebilmektedir.³¹⁰ Boşanma davası içinde tedbir talebi var ise boşanma davasına bakan hakim tarafından tedbir kararı verilmektedir.³¹¹ Mağdur için verilecek koruyucu ya da önleyici tedbir kararını hakimin, mülki amirin, kolluk amirinin verebiliyor olması mağdurun işini kolaylaştırmaktadır.

Tedbir kararı bir kısıtlama, yaptırım özelliği taşıdığından ilk defasında en çok altı ay süreli olarak verilebilmektedir.³¹² Ancak şiddetin ya da şiddet uygulanma tehlikesinin varlığının devam etmesi halinde resen ya da korunan kişinin, ŞÖNİM'in, müdürlüklerin, kolluğun talebi üzerine tedbirin süresinin, niteliğinin değiştirilmesine, tedbirin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilmektedir.³¹³

³⁰⁷ https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/30/Istanbul_Sozlesmesi.pdf, E.T: 27.03.2019.

³⁰⁸ https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/30/Istanbul_Sozlesmesi.pdf, E.T: 27.03.2019.

³⁰⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.127.

³¹⁰ SOYBAŞ, a.g.m., s.68.

³¹¹ KARAKAYA, a.g.e., s.54.

³¹² Ramazan KARAKAYA, **Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, Adalet, 2.Basım, Ankara 2018, s.55.

³¹³ UĞUR, a.g.m., s.350.

Yasa'ya tedbir kararının kaldırılacağına ilişkin bir hüküm konması normaldir. Ancak madde metninde kararın kaldırılabilmesi cümlesinin, 'şiddetin veya şiddet uygulama tehlikesinin devam etmesi halinde' diye başlayan cümleye eklenmesi anlam, mantık kargaşası yaratarak Yasa'nın amacına aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü madde metninde, şiddetin ya da şiddet uygulama tehlikesinin devam etmesi halinde tedbir kararının kaldırılmasına karar verilebilir denilmesi, şiddet veya şiddet tehlikesi devam etse bile şiddete maruz kalan ya da kalma tehlikesi olan kadını koruyacak, şiddeti önleyecek tedbirin kaldırılarak kadının korumasız bırakılacağı anlamına gelmektedir. Bu da belirttiğimiz gibi, Yasa'nın ve tedbir kararlarının amacına aykırılık oluşturmaktadır.

Koruyucu tedbir kararının verilebilmesi için delil, tanık ya da belge aranmamakta, şiddetin uygulanıp uygulanmadığına ya da şiddet uygulama ihtimalinin olup olmadığına bakılmamaktadır.³¹⁴ Ancak önleyici tedbir kararı için delil ya da belge aranıp aranmayacağına ilişkin Yasa'da bir düzenleme bulunmamaktadır.³¹⁵ Hukukumuzda 'Herkes iddiasını ispatla mükelleftir' genel kuralı uyarınca Yasa'da aksi bir durum belirtilmediğinden önleyici tedbir kararları için delil, belge aranacağı kabul edilebilir. Dolayısıyla, hakim veya kolluk amiri mevcut durumdaki delil ve belgeleri değerlendirerek duruma göre gecikmeksizin önleyici tedbir kararı vermelidir. Ayrıca, Yasa'da tedbir kararına evrak üzerinden mi yoksa duruşmalı olarak mı karar verileceği konusunda bir düzenleme yoktur. Buna bağlı olarak, bir zorunluluk, şart öngörülmediğinden tedbir kararı vermek için duruşma yapılmasına gerek bulunmamaktadır.³¹⁶ Tedbir kararı evrak üzerinden de verilebilmektedir. Burada önemli olan kararın verilmesinin, Yasa'nın amacına ulaşmayı engelleyecek şekilde geciktirilmemesidir.

Tedbir talebinin kabul edilmesi ve tedbir kararının verilmesi halinde ilgililere tefhimi ya da tebliği gerekmekte ve tedbir talebinin reddi halinde ise ret kararı sadece korunan kişiye tebliğ edilmektedir.³¹⁷ Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk

³¹⁴ UĞUR, a.g.m., s.350.

³¹⁵ KARAKAYA, a.g.e., s.56.

³¹⁶ KARAKAYA, a.g.e., s.58.

³¹⁷ UĞUR, a.g.m., s.350.

tarafından alınan tedbir kararı kolluk vasıtasıyla derhal bir tutanak düzenlenerek şiddet uygulayana tebliğ edilmektedir.³¹⁸ Kolluk amiri tarafından gecikmesinde sakınca olan durumlarda alınan tedbir kararları eğer tedbirin alındığı tarihi izleyen ilk iş gününde mülki amir onayına sunulmazsa kendiliğinden ortadan kalkacağı için kararın ortadan kalktığı korunan kişiye tebliğ edilmektedir.³¹⁹ Şiddet uygulayan yapılan tebligat geçersiz ise öğrenme şartı esas alındığından tedbire aykırı davranma ya da zorlama hapsi gibi durumlar ortaya çıkmayacaktır.³²⁰ 6284 Sayılı Yasa'nın Uygulanması Hakkındaki Yönetmeliğin 31. maddesine göre, tedbir kararı gerek posta yoluyla gerekse tutanakla tebliğ edilirken tedbir kararına aykırı davranılması halinde zorlama hapsine hükmedileceği ihtar edilmek zorundadır.³²¹

6284 Sayılı Yasa'nın Uygulanması Hakkındaki Yönetmeliğin 32. maddesine göre, gerekli olması halinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri, kimlik bilgilerine ulaşmayı sağlayacak bilgiler ve adresleri ile korumanın amacına ulaşması bakımından önem arz eden bilgiler tüm resmi kayıtlarda gizli tutulabilmektedir.³²² Adli işlemlerdeki gizlilik 11.11.2008 tarihli 27051 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümlerince yerine getirilmektedir.³²³ Korunan kişinin adresinin şiddet uygulayan ya da yakınları tarafından tespit edilememesi için korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'in adres bilgileri kullanılmaktadır.³²⁴

Gizlilik kararıyla sadece korunanın kimlik ve adres bilgileri değil, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Nüfus idaresi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ile benzer tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulmaktadır. Gizlilik kararı verilmesi halinde karar ŞÖNİM vasıtasıyla ilgili nüfus müdürlüğüne bildirmekte ve korunan kişinin nüfus kaydına gizlilik kararı işlenmektedir. Gizlilik şerhinde kararı

³¹⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.162.

³¹⁹ KARAKAYA, a.g.e., s.62.

³²⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.63.

³²¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

³²² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019, BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.163.

³²³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081111-7.htm>, E.T:25.07.2019.

³²⁴ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

veren merciin adı, kararın tarih ve numarası bulunmaktadır. Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının bitmesini takip eden on beşinci gün Merkezi Nüfus İdare sisteminden silinmektedir.³²⁵ Eğer tedbir kararının devamına ya da değiştirilmesine ilişkin bir karar varsa nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin kayda işlenmektedir. Hakkında gizlilik kararı olan korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres bildirmesi istenmemektedir. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda muhafaza edilmektedir. Gizlilik kararı olmasına rağmen korunan kişi hakkındaki bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişiler hakkında TCK'nun ilgili hükümleri çerçevesinde işlem uygulanmaktadır.³²⁶

Gizlilik kararı nedeniyle sistemde görünmeyen kadınların sosyal yardım alamadıkları ya da çocuklarını okula kaydettiremedikleri, bunun için mahkemenen ya da savcılıktan gizlilik kararı olduğuna dair yazı alarak işlem yaptırabildikleri görülmüştür. Kadının hayati tehlikesi varken kamu kurumları arasında kendi çabalarıyla evrak takibi yapması Yasa'nın amacına aykırıdır. Kamu kurumları ise bu durumun kurumlar arasındaki iletişimsizlik kaynaklandığını ve kişinin T.C.si sisteme girildiğinde kişiye ilişkin gizlilik kararı olduğu uyarısının olması gerektiğini belirtmişlerdir.³²⁷ Bununla beraber, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara “e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi'nde yer alan öğrenci bilgilerinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda belirtilen haller dışında üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmaması; 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince, hakkında gizlilik kararı bulunan öğrencilere yönelik yazışmaların ivedilikle ve ıslak imza ile yapılması” şeklinde yazı gönderilmiş ve gizlilik kararına göre hareket edilmesi söylenmiştir.³²⁸

Gizlilik kararı şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadın için önemli bir karardır. Şiddet mağduru kadını gizleyerek şiddet uygulayandan

³²⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.163.

³²⁶ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.163.

³²⁷ <http://www.diken.com.tr/esinden-siddet-gordugu-icin-kimligi-gizlenen-kadin-korunurken-de-magdur-oldu/>, E.T:24.07.2019.

³²⁸ <https://www.meb.gov.tr/okullarda-dikkat-edilmesi-gereken-hususlar/haber/11964/tr>, E.T:24.07.2019.

koruyacak olan devlet ve onun temsilcisi olan adli makamlar ve kolluk makamlarıdır. Kadının kendini güvende hissetmesi ve yaşamına devam edebilmesi için gizlilik kararına inanması gerekmektedir. Bu da aslında gizlilik kararını uygulayan kurumlara güvenmesiyle sağlanacaktır. Görevlilerin yaptıkları işin önemin farkında olması ve kadının hayati tehlikesinin bulunduğunu bilmeleri gerekmektedir. Aksi halde, kadın hakkında bilgi sahibi olan görevli kandırılarak şiddet uygulayanın ya da şiddet uygulayanın yakınının barışma, özür dileme vaatlerine inanarak iyi niyetli olarak kadına ait bilgileri paylaşabilir. Bundan kaynaklanan kötü bir sonucun olmaması için görevlilere eğitim verilmeli ve durumun ciddiyeti, gizliliğin önemi öğretilmeli ve inandırılmalıdır.

İstanbul Sözleşmesi 15. maddesindeki “Taraf Devletler, bu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin mağdurlarıyla veya failleriyle ilgilenen uzmanlara, bu tür bir şiddetin önlenmesi ve ortaya çıkarılması, kadın erkek eşitliği, mağdurların hakları ve ihtiyaçlarının yanı sıra ikincil mağduriyetin nasıl önleneceği hakkında uygun eğitimi sağlar veya bu eğitimleri güçlendirir. Taraf Devletler bu Sözleşme kapsamındaki şiddet vakalarıyla ilgili başvuruların daha kapsamlı ve gerektiği gibi ele alınmasını sağlamak üzere 1. fıkrada bahsedilen eğitimin şekilde kurumlar arası eşgüdümlü çok-taraflı işbirliği hakkında eğitimi içermesini teşvik eder.” hükmü ile taraf devletlere bu konuda yükümlülükler vermiştir.³²⁹ Ayrıca 6284 Sayılı Yasa’nın 16. maddesinde “Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Yasa’nın etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.” denilmek suretiyle görevlilerin eğitim alması gerektiği hükme bağlanmıştır.³³⁰

³²⁹ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.83.

³³⁰ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.180.

3.2. TEDBİR KARARININ BİLDİRİMİ VE UYGULANMASI

Tedbir kararlarının bildirilmesi ve uygulanması, Yasa'nın 10. maddesi ile 6284 Sayılı Yasa'ya İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 35. maddesinde düzenlenmiştir. Yasa hükümlerine göre alınan tedbir kararları niteliğine göre Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler il ve ilçe müdürlükleri ile cumhuriyet savcılığı ya da kolluğa en hızlı şekilde bildirilmektedir.³³¹ Bildirimin ardından tedbir kararları kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içinde ivedilikle yerine getirilmektedir.³³² Tedbir kararın ilgililere tefhim ya da tebliği esastır. Ancak kararın ilgiliye tefhim ya da tebliğ edilmemiş olması kararın uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.³³³

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan için verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinde kolluk görevli olup yetkili olan kolluk ise, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen yerleşim yeri veya bulunduğu yer ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluktur.³³⁴ Kolluk, Yasa'da belirtilen hizmetle ilgili olarak merkez ve taşra teşkilatında çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış yeteri kadar personelden oluşmaktadır.³³⁵

Önleyici tedbir kararı olması halinde karar Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle görevli ve yetkili kolluğa gönderilmekte ve kolluk marifetiyle uygulanması takip edilmektedir.³³⁶ Gerekli görülen hallerde Cumhuriyet savcılığı tedbir kararını başvurana vererek elden kolluğa ulaştırmasını sağlayabilmektedir.³³⁷ Tedbir kararının süresi boyunca, kararın uygulanıp uygulanmadığı kolluk tarafından kontrol edilmektedir. Kolluk tedbir kararının uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmek için

³³¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.166.

³³² KARAKAYA, a.g.e., s.75.

³³³ Jülide SOYBAŞ, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun'a Genel Bakış", Hukuk Gündemi, 2012/1, s.70, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/hgdmakale/2012-1/19.pdf>, 24.07.2019.

³³⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.74.

³³⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

³³⁶ KARAKAYA, a.g.e., s.74.

³³⁷ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.167.

korunan kişinin bulunduğu konutu haftada en az bir kere ziyaret edebilmekte, komşularından bilgi alabilmekte, ikinci derecedekiler de dahil olmak üzere yakınlarıyla iletişime geçebilmekte, oturulan yerin muhtarından bilgi alabilmekte ve konutun çevresinde araştırma yapabilmekte ve kolluk bu kontroller sırasında tedbir kararına aykırılık olduğunu tespit ederse bunu tutanağa geçirerek cumhuriyet başsavcılığına bildirmektedir.³³⁸ Tedbir kararının alınması ve uygulanmasına ilişkin iş ve işlemler hakkında ilgili kurum tarafından işin veya işlemin yapıldığı gün en geç saat 16:00 'ya kadar ŞÖNİM'e bilgi verilmektedir.

Kolluğun tedbir kararının uygulanıp uygulanmadığı yönündeki araştırması, kontrolü önemli bir görevdir. Kolluğun bu kontrolleri yapması mağdura güven vereceği gibi aleyhine tedbir kararı alınan şiddet uygulayanın da eylemlerine, davranışlarına hakim olmasını sağlayabilir. Ayrıca, kolluğun muhtarla, komşularla konuşması, eşler arasına giremeyen kişilerin, mağdur ya da şiddet uygulayanın olmadığı ortam ve zamanda gerçek durumu anlatmasını daha kolay hale getirebilmektedir. Tedbir kararının ve 6284 Sayılı Yasa'nın amacına ulaşması için kolluğun üzerine düşen edimleri gereği gibi yapması hayati önem taşımaktadır.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma veya arabuluculuk önerilememekte ve yapılamamaktadır. Ancak uygulama hala ailenin dağılmaması mantığıyla mağdur ve şiddet uygulayanın barıştırılmaya çalışıldığı ve aralarında arabuluculuk mekanizmasının işletildiği görülmektedir.³³⁹ Uzlaşma ve arabuluculuk yapılamaması, İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesi ile taraf devletlere yüklenen yükümlülüklerden biridir. İstanbul Sözleşmesi'ne göre taraf devletlerin bütün şiddet biçimleriyle ilgili olarak zorunlu alternatif çatışma çözüm süreçlerini yasaklayan yasal ve diğer tedbirleri almaları gerekmektedir.³⁴⁰

³³⁸ KARAKAYA, a.g.e., s.75.

³³⁹ REÇBER, a.g.m., s.375.

³⁴⁰ https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/30/Istanbul_Sozlesmesi.pdf, E.T: 27.03.2019.

Hakim tedbir kararının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilmekte ancak bu karar teknik araç ve yöntemler kullanılmak suretiyle kişilerin ses ve görüntü kayıtlarının alınması, kişilerin dinlenmesi ya da izlenmesini kapsamamaktadır.³⁴¹

Hakim tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları nitelikleri gereği adli tatil döneminde de görülebilmektedir. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 103. maddesinde adli tatilde görülecek işler arasında geçici hukuki koruma talepleri ile bunlara ilişkin itirazlar ve diğer başvurular hakkında karar verilebileceği hükme bağlanmıştır.³⁴² Hakimin vereceği koruyucu ve önleyici tedbir kararları da geçici hukuki koruma niteliği taşıdığından adli tatilde görülebilecek işlerden olmaktadır.

3.3. İHBAR

Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde herkes bu durumu 6284 Sayılı Yasa'nın 7. maddesi gereğince, resmi makamlara veya mercilere ihbar edebilmektedir. İhbar, bildirmek, suç işlediğini düşündüğü kişiyi yetkili makamlara haber vermektir.³⁴³ Ancak 'karı-koca arasına girilmez, aile içi soruna karışılmaz, kocasıdır sever de döver de' gibi ataerkil anlayıştan kaynaklı yanlış inanışlar nedeniyle şiddete tanık olan fakat ilgili yerlere ihbar yapmayan, karı-kocayı ilgilendiren meselelerin ihbar edilmesini doğru bulmayan insanlar bulunmaktadır. Mağdur kadınlar çocuklarından ayrılmamak için, çevre baskısı, özgüven eksikliği gibi nedenlerle şiddeti ihbar, şikayet edememektedirler.³⁴⁴

Ayrıca, burada eşler arasındaki ilişki ile özel hayat kavramı karıştırılabilmektedir. Anayasa'nın 20. maddesinde "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının

³⁴¹ KARAKAYA, a.g.e., s.76.

³⁴² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, E.T:20.09.2019.

³⁴³ Hüsamettin UĞUR, "Suçların İhbarı ve İhbarcılarının Korunması", TBB Dergisi, 2013, S.108, s.383-406, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-108-1318>, 24.07.2019.

³⁴⁴ Hatice KUMCAĞIZ vd., "Samsun Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezi'Ne Başvuran Şiddet Mağduru Kadınların Başvuru Durumları Ve Gereksinimleri", MANAS Sosyal araştırmalar Dergisi, Cilt 7, S.2, 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/578388>, E.T:24.07.2019.

gizliliğine dokunulamaz” şeklindedir.³⁴⁵ Şiddet uygulayan mahkemeye başvurarak özel hayatının gizliliğine müdahale edildiği gerekçesiyle şikayetçi olabilmekte, mahkeme ŞÖNİM’den ya da kolluktan ihbarı yapan hakkında bilgi isteyebilmekte ve bu durum ihbarı yapan kişiyi mağdur konumuna getirebilmektedir.³⁴⁶ Anayasa’nın bu maddesiyle düzenlenen özel hayatın gizliliği hakkı, hakların çatışması halinde kadının insan hakkından sonra gelmeli ve kadının yaşam hakkı, özgürlük hakkı gibi temel haklarına önem verilerek kadına uygulanan şiddete müdahale edilmelidir.

İstanbul Sözleşmesi’nin 27. maddesinde, “Taraf Devletler, bu Sözleşme kapsamına giren şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine tanık olan veya böyle bir eylemin gerçekleşebileceğine dair makul nedenleri olan veya olası başka şiddet eylemlerinin yaşanabileceğine inanan bir kişinin bunu yetkili makamlara veya örgütlere bildirmesini teşvik etmek üzere gerekli tedbirleri alır”³⁴⁷ denilmek suretiyle topluma kadının insani haklarının, özel hayat ya da eşler arası mesele gibi kavramlardan daha önemli olduğunun anlatılması, bildirilmesi açısından taraf devletlerine sorumluluk verilmiştir.

İhbarın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM’e yapılması halinde durum, bunlar tarafından olayın özelliğine göre ivedilikle kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet savcılığına veya hakime bildirilmektedir.³⁴⁸

Sözlü yapılan ihbarlar derhal tutanağa geçirilmektedir.³⁴⁹ İhbardan sonraki adımlar kamu görevlilerine aittir. İhbarı alan kamu görevlileri 6284 Sayılı Yasa kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdürler. Kamu

³⁴⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

³⁴⁶ Ayşe ALİCAN ŞEN, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci Ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği”, Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, Cilt 11, S.22, 2018, S.141-161, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/490220>, E.T:24.07.2019.

³⁴⁷ https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/30/Istanbul_Sozlesmesi.pdf, E.T:27.03.2019.

³⁴⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.159.

³⁴⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.160.

görevlileri dışındaki kişiler için ilgili maddesinde ‘edebilir’ ibaresi kullanıldığından vatandaşlar için bir zorunluluk ya da yükümlülük getirilmemiştir.³⁵⁰

3.4. TEDBİR KARARINA İTİRAZ

6284 Sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenmiş olup yasaya göre verilen kararlara karşı ilgililerin itiraz hakkı bulunmaktadır. Ayrıca 6284 Sayılı Yasaya ilişkin Uygulama Yönetmeliğinin 33. maddesi de itirazla ilgilidir.³⁵¹ Mağdurun tedbir talebinin reddedilmesi ya da şiddet uygulayan aleyhine verilen tedbir kararının kaldırılması için ilgili tarafından itiraz yoluna başvurulması yasal bir haktır. Kolluk amiri tarafından verilen kararlara karşı doğrudan itiraz edilememekte ancak mülki amir tarafından ya da kolluk amiri tarafından verilen ve mülki amir tarafından onaylanan tedbir kararlarıyla ilgili olarak kararın ilgiliye tebliği ya da tefhiminden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edilebilmektedir.³⁵² Tedbir kararıyla ilgili talep aile mahkemesi tarafından karara bağlanmış ise, yine iki haftalık süre içinde, o yerde birden fazla aile mahkemesi varsa bir üst numaralı mahkemeye, son numaralı mahkeme karar vermişse bir numaralı mahkemeye, o yerde aile mahkemesi tekse asliye hukuk mahkemesine, o yerde aile mahkemesi yerine asliye hukuk mahkemesi görevliyse en yakın yer asliye hukuk mahkemesine itiraz edilebilmektedir.³⁵³ Bu görev silsilesi mülki amir ve kolluk amiri tarafından verilen kararlara karşı yapılan itirazlarda da geçerlidir.

Hakim, itiraz üzerine verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbir ile değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verebilmektedir. İtirazın reddi ile tedbirin devamına karar verilirse itiraz edilen tedbir kararı aynen devam edecektir. İtiraz kabul edilirse tedbir kararı kaldırılacaktır. İtiraz talebi duruşma yapılmadan karara bağlanmaktadır. Ancak hakim tarafından gerekli görülmesi hallerinde ilgililer dinlenebilmektedir. Hakim itiraz talebine ilişkin

³⁵⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.19.

³⁵¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019

³⁵² KARAKAYA, a.g.e., s.66.

³⁵³ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.165.

kararını bir hafta içinde vermektedir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir, buna ilişkin itiraz, temyiz hakkı bulunmamaktadır.³⁵⁴

3.5. TEDBİR KARARLARINA AYKIRILIK

İstanbul Sözleşmesi'nin 53. maddesine göre, taraf devletler kısıtlama veya koruma kararlarının ihlal edilmesi halinde etkili, orantılı ve caydırıcı yasal yaptırımlar ve önlemler belirlemelidir.³⁵⁵ Yasal olarak alınan kararlara, yasa ile belirlenen durumlara ilişkin aykırılıkların bir yaptırımı olmalıdır.³⁵⁶ Tedbir kararlarına aykırılık, 6284 Sayılı Yasa'nın 13. maddesinde ve 6284 sayılı yasaya İlişkin Uygulama Hakkındaki Yönetmeliğin 38. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, hakkında 6284 Sayı Yasa gereğince tedbir kararı verilen şiddet uygulayan bu kararın gereklerine aykırı davranması halinde fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın derecesine göre hakim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulmaktadır.³⁵⁷

Tedbir kararının gereklerine aykırılığın tekrarlanması halinde her tekrarda ihlal edilen tedbirin niteliğine ve ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar olmaktadır.³⁵⁸ Ancak zorlama hpsinin toplam süresi altı ayı geçmemelidir.³⁵⁹ Sürenin 6 ay ile sınırlandırılması eleştirilere neden olmuştur. Erkeğin devamlı şiddet uygulama alışkanlığının olması ve zorlama hpsine hükmedilememesinin risk oluşturacağı belirtilmiştir.³⁶⁰ Zorlama hpsi kararları tekerrüre esas olmamakta ve koşullu salıverme hükümleri uygulanmamakta, adli sicil kaydında yer almamaktadır.³⁶¹ Zorlama hpsinin bu nitelikleri zorlama hpsinin bir ceza değil, yaptırım olmasından, caydırıcılık özelliği taşımasından

³⁵⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

³⁵⁵ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019

³⁵⁶ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.150.

³⁵⁷ UĞUR, a.g.m., s.356.

³⁵⁸ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.151.

³⁵⁹ KARAKAYA, a.g.e., s.77.

³⁶⁰ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.171.

³⁶¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.171.

kaynaklanmaktadır.³⁶² Yani zorlama hapsinde amaç karara aykırı davranan kişiyi cezalandırmak değil, tedbir kararına uyması için onu zorlamaktır.

Tedbir kararının uygulanması için kararın ilgililere tefhim ya da tebliği şart değildir ancak tedbir kararına aykırılık halinde zorlama hapsine karar verilebilmesi için, ilgiliye tedbir kararının tefhimi ya da tebliğinin yapılması ve karara aykırılık halinde zorlama hapsine hükmedilebileceğinin ihtar edilmesi şarttır.³⁶³

Tedbir kararına aykırılık olduğunun tespiti halinde durum kolluk tarafından tutanak altına alınarak Cumhuriyet savcılığına bildirilmekte, Cumhuriyet savcılığı aykırılık hakkında iddianame düzenlemeden ivedilikle tutanağı aile mahkemesine göndermektedir.³⁶⁴ Aykırılık aile mahkemesi tarafından tespit edilirse hakim başkaca bir işlem yapmadan zorlama hapsine resen karar verebilmektedir.³⁶⁵ Hakim duruşma yapmadan karar vermektedir. Ancak gerekli görmesi halinde ilgilileri de dinleyebilmektedir. Zorlama hapsini tedbir kararını veren mahkeme vermektedir. Aykırılığın başka bir aile mahkemesinin yetki alanında yapılması halinde o mahkeme tedbir kararını veren esas mahkemeye tedbir kararına aykırılığı bildirerek bu konuda zorlama hapsine hükmedilip hükmedilmediğini sormaktadır.³⁶⁶ Bunun nedeni, aykırılık haline mükerrer şekilde yaptırım uygulanmasının önüne geçmektir. Eğer esas mahkeme aykırılık için zorlama hapsine karar vermemişse aykırılığın yapıldığı yerdeki yetkili mahkeme tarafından durum değerlendirilmekte ve karar verilmektedir.

3.6. MÜLKİ AMİR TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI

6284 Sayılı Yasa'nın 3. maddesinde mülki amir tarafından korunan kişilerle ilgili olarak verilecek koruyucu tedbir kararları belirtilmektedir. Mülki amire sadece koruyucu tedbir kararı alma yetkisi verilmekte, önleyici tedbir kararı alma yetkisi

³⁶² <https://www.anayasa.gov.tr/media/5755/2015-16029.pdf>, E.T: 25.07.2019.

³⁶³ UĞUR, a.g.m., s.354.

³⁶⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.77.

³⁶⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.171.

³⁶⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

verilmemektedir. Maddede, belirtilen tedbir kararları sınırlı sayıda olmayıp ‘tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilir’ denilmek suretiyle sınır kaldırılmış, benzer tedbirin ne olacağı mülki amirin takdirine bırakılmıştır. Ancak sınır kaldırılmasına rağmen benzer tedbirin belirlenmesi maddede sayılan tedbirlere göre olacaktır. Bununla beraber, şiddet mağduru için alınması gereken tedbirlerin aynı anda, aynı günde alınması esastır.³⁶⁷

3.6.1. Barınma Yeri Sağlanması

Şiddete uğrayan kadının şiddet uygulayan erkeği terk etmemesinin en önemli nedeni gidecek yerinin olmamasıdır.³⁶⁸ Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadın ve çocukları korumak amacıyla hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler için buldukları yerde ya da uygun olan başka bir yerde barınacakları yer tesis edilmekte, korunan kişi Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilmekte, barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hallerde, mülki amirin acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılmaktadır.³⁶⁹ Mağdurun yerleştirildiği yer ŞÖNİM’e bildirilmektedir. 6284 Sayılı Yasa’ya İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nin 7. maddesine göre, barınma ve ilgili giderler ŞÖNİM tarafından ödenmektedir.³⁷⁰ Korunan kişi varsa çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlık denetiminde bulunan barınma yerlerine güvenli şekilde nakil sağlanana kadar bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yerde yetkili kolluk tarafından güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılmaktadır. ŞÖNİM mağdurun talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya sığınmaevi hizmeti verilecek yeri belirlemekte ve mağdurun buraya yerleştirilmesini sağlamaktadır. Korunan kişi ve çocuklarının hayati tehlikesinin bulunması halinde sığınmaevi, ilk kabul birimi ya da diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesi için mağdura kolluk tarafından refakat edilmekte, ŞÖNİM

³⁶⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

³⁶⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.119.

³⁶⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.120.

³⁷⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilmekte ve ulaşım giderleri ile kişinin zorunlu giderleri karşılanmaktadır.³⁷¹

Barınma yeri sağlanma tedbiri kolluk amiri tarafından uygulandığı ya da mağdur kollukta bulunduğu hallerde korunacak kişi ivedilikle ŞÖNİM'e ulaştırılmakta, bunun mümkün olmaması halinde barınma iase giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere geçici barınma imkanı sağlanmakta, başka herhangi bir karar ya da onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilmektedir.³⁷² Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişi burada kalmak istemezse aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılmaktadır.³⁷³ Yani mağdurun neden orada kalmak istemediği sorularak şartlar, olumlu ya da olumsuz durumlar mağdura anlatılarak mağdur aydınlatılır ve sonunda onun onayı alınmak suretiyle başka yere nakli gerçekleştirilmektedir.

Sığınmaevlerine doğrudan şahsen başvuru yapılamamakta, başvuru yapılması halinde kadın ŞÖNİM'e yönlendirilmekte ve buraya yazılı olarak başvuru yapılması sağlanmaktadır.³⁷⁴ ŞÖNİM başvuru değerlendirmesinin ardından barınma yeri sağlanana kadar kadını en fazla iki hafta süreli olmak üzere ilk kabul birimine yerleştirmektedir.³⁷⁵ Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 14. maddesine göre, sığınmaevinde kalma süresi kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır.³⁷⁶ Kalış süresi kadınların güçlenme süresi değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılabilmektedir. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuk varsa çocuk gelişimcinin görüşü alınarak komisyon tarafından karara bağlanmaktadır. Mülki amir ya da aile mahkemesi tarafından barınma kararı verilmesi halinde barınma süresi tedbir kararında belirtilen süre kadar olmaktadır. Durumun özelliğine göre tedbir kararının süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi

³⁷¹ KARAKAYA, a.g.e., s.28.

³⁷² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, E.T: 31.07.2019.

³⁷³ KARAKAYA, a.g.e., s.28.

³⁷⁴ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.121.

³⁷⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.121.

³⁷⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, E.T: 31.07.2019.

değerlendirme komisyonun tespiti ve il müdürlüğünün talebi ile ilgili merciden istenebilmektedir.

Türkiye’de ilk sığınma evi, 1995 yılında sivil toplum örgütü olan Mor Çatı Derneği tarafından açılmıştır. 2016 yılı Ocak ayı itibariyle Türkiye’de toplam 3 bin 404 kapasiteyle 135 kadın sığınmaevi bulunmaktadır.³⁷⁷ 2016 yılı Ağustos ayı itibarıyla, Aile, Çalışma ve sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı 101, yerel yönetimlere bağlı 32, sivil toplum örgütlerine bağlı 4, toplamda 137 kadın sığınmaevi faaliyetlerine devam etmekte olup 2016 yılı Haziran ayı itibarıyla toplam 7 bin 368 kadın ve 4 bin 866 çocuğun bakanlığa bağlı kadın sığınmaevlerinden hizmet almaktadır.³⁷⁸ 2018 yılı Nisan ayı itibariyle, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Belediyeler ve STK’lara bağlı çalışan kadın konukevleri de dâhil olmak üzere toplam 143 kadın sığınmaevi 3.444 kapasite ile hizmet vermektedir.³⁷⁹ Sayılar dikkate alındığında, şiddette uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadınların barınmaları için daha çok sığınmaevine ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan bir çalışmada, kadınların %75 ila %80’i, devletin erkekleri ve polisleri eğiterek, sığınma evleri açarak, kadına karşı şiddete ağır cezalar vererek ve kadınlara yardım eden kuruluşları destekleyerek erkek şiddetini sonlandırabileceğini ancak devletin bu yükümlülüklerine yerine getirmediğini ifade etmiştir.³⁸⁰

Türkiye’deki mevcut aile içi şiddet olaylarına bakıldığında sığınma evlerinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Oysa, İstanbul Sözleşmesi’nin Barınaklar başlıklı 23. maddesinde sözleşmeyi imzalayan taraf devletlerinin mağdurlara, özellikle kadın ve çocuklara kalacak güvenli yer sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda, kolayca erişilebilir barınaklar oluşturması ve mağdurların yardımına öncelikli olarak koşmak üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri almaları yükümlülüğü getirilmiştir.³⁸¹ Dolayısıyla sığınma evlerinin yeterli sayıya ulaştırılmasının yanı sıra sığınmaevinin

³⁷⁷Türkiye’de Kadın Konukevi Sayısı Arttı, Y.T: 27.01.2016, <http://www.trthaber.com/haber/yasam/turkiyede-kadin-konukevi-sayisi-artti-232163.html>, E.T:27.06.2016.

³⁷⁸<https://bianet.org/bianet/kadin/181326-turkiye-de-kac-kadin-siginmaevi-kac-sonim-var>, E.T. 19.12.2016.

³⁷⁹ <https://alo183.aile.gov.tr/bilgi-bankasi/kadin-konukevi>, E.T:12.02.2019.

³⁸⁰ Burcu Raşan ERİM, Vd. “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri”, Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 2016, s.541, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/219811>, E.T: 02.08.2019.

³⁸¹ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.100.

gizli tutulmasını ve burada kalan kadınların güvenliğini sağlamak, kadınların hayatlarını tek başlarına idame ettirebilmelerini desteklemek için sığınmaevlerinde uluslararası düzeyde kabul gören standartlarda hizmet sunulması gerekmektedir.³⁸²

Barınma yeri sağlama tedbiri, şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadının kendini güvende hissetmesi için önemli bir karardır. Birçok kadın şiddetten kurtulmak için evini, eşini, sevgilisini terk etmeyi düşünse de ‘nereye giderim, nerede kalırım’ düşüncesi ve sokakta kalma korkusuyla bu fikrinden vazgeçmektedir. Ayrıca, kadınlar, ‘evden gelinlikle çıktın eve ancak kefenle dönersin’ gibi geri kalmış örf ve adetleri yüzünden çaresizlik ve yalnızlık hissederek maruz kaldıkları şiddete katlanmaktadır. Diğer yandan, sığınaklar, kadınlar için geçici de olsa şiddet görmeyecekleri, kendilerini güvende hissedecekleri, kendi hayatları hakkında kararlar alacakları fiziksel bir mekan sağlar ve şiddete maruz kalan diğer kadınlarla iletişime geçmeleri, şiddet gösterenin sadece kendi eşi olmadığını anlamasına ve dış dünyadan izole bir şekilde yaşama duygusunun üstesinden gelmelerine yardımcı olur.³⁸³

Bununla beraber, şiddet mağdurunun şiddet uygulayandan ve yakınlarından korunması, kendisini güvende hissetmesi için sığınma evlerinin yerlerinin bilinmiyor olması gerekmektedir. 05.01.2013 tarihli 28517 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmeliğin 17. maddesinde gizlilik esası düzenlenmiştir.³⁸⁴ Buna göre, konukevleri açılırken gizlilik esasına uyulmaktadır. Sığınmaevinin adresi, telefon numarası gizli tutulmaktadır. Sığınmaevi için açılış, temel atma gibi törenler düzenlenmemektedir ve sığınmaevi tanıtımı için tabela asılmamaktadır. Ayrıca, yapılan yazışmalarda kadınların, çocukların ve çalışanların isimleri belirtilmemekte, gerekli durumlarda önceden kararlaştırılmış kodlar kullanılmaktadır.

³⁸² Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Sığınmaevleri Kılavuzu, http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/kadinarastirmalari_02401.pdf, E.T: 27.03.2019.

³⁸³ Selda TAŞDEMİR AFŞAR, Aylin GÖRGÜN BARAN, Canan KOCA ARITAN, “Şiddet Gören Kadınların Sığınmaevlerine Erişimini Engelleyen Etmenler”, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0SYUPC2Zs00J:cins.ankara.edu.tr/17_11.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, E.T:27.03.2019.

³⁸⁴ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, E.T: 31.07.2019.

Yasa tasarısının tartışıldığı meclis toplantısında sığınma evinde kalan ya da izlerini kaybettirme çabası içinde olan kadınların, e-okul takip sistemiyle eşlerinin ve yakınlarının kendilerini bulup tehdit, taciz ve baskı uyguladıklarını dile getirdikleri belirtilerek E-okul sistemine girişle ilgili bazı sınırlamalar veya tedbir kapsamına alınmış ailelerin çocuklarının kayıtlarının sistemden çıkarılması talep edilmiş, uygulamada bu maddeyi bertaraf etmek ve gizliliği ortadan kaldırmak için sığınmaevine katılan mağdurun yakınları tarafından savcılıklarda kayıp ihbarında bulunduğu ve savcılık kanalı ile mağdurun bulunduğu sığınmaevinin öğrenildiği belirtilmiştir.³⁸⁵ Sığınma evlerinde kalanlar için yapılacak kayıp başvurularında öncelikle sisteme bakılarak gizlilik şerhinin olup olmadığı tespit edilmesi ve duruma göre savcılık tarafından talebin kabul edilmemesi ve mağdur hakkında kayıp başvurusunda bulunan kişilere bilgi verilmemesi gerekmektedir.

Gizlilik kavramı bazı sığınmaevi çalışanları ve yöneticileri tarafından yanlış anlaşılmakta, güvenlik gerekçesiyle aşırıya kaçılmaktadır. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'nın Kadına Yönelik Şiddet Değerlendirme Raporu'nda kadınların telefon kullanımlarının ve dışarı çıkmalarının yasaklandığı, bu durum iş başvurusu yapan kadınlar için özellikle sıkıntı yarattığı belirtilmiştir.³⁸⁶ Ayrıca, kadınların dışarı çıkış ve giriş saatlerinin belirlenmesi ve izne tabi olması, kadınların bahçeye ve balkona çıkmasının yasaklanması, sığınmaevinin etrafının tel örgülerle çevrilmesi eleştiri konusu olmuş, sığınmaevlerinin kadınlar için birer hapisaneyeye dönüştü belirtilmiştir.³⁸⁷ Yani, sığınmaevi çalışanları, şiddet görmüş kadınların kendilerini güçlü hissetmeleri ve güven kazanmaları için gerekli olan özgürlük ile etkili yönetim için gerekli olan denetim ve kontrol arasındaki dengeyi kurmakta sıkıntı yaşamaktadırlar.³⁸⁸

Sığınmaevlerinin konukevi, sığınak, korunmaevi gibi çeşitli isimleri bulunmaktadır. Ancak kadın sivil toplum örgütleri tarafından sığınma evlerine

³⁸⁵ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21143&P5=&PAGE1=1&PAGE2=36, E.T:26.06.2019.

³⁸⁶ <https://www.morcati.org.tr/attachments/article/467/kadina-yonelik-siddet-degerlendirme-raporu.pdf>, E.T: 02.08.2019.

³⁸⁷ SALLAN GÜL, a.g.e., s.101.

³⁸⁸ SALLAN GÜL, a.g.e., s.223.

konukevi denilmesi eleştirilmektedir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, “kadınların yaşadıkları sistematik şiddetten kurtulmak üzere gittikleri yerlere ‘konukevi’ gibi isimler kullanılması kadına yönelik şiddetin ciddiyetinin görünmez kılmaktadır. Bu tür kavramlar kullanmak şiddete maruz kalan kadınların konukevlerinde geçici bir süreyle ‘misafir’ edildikten sonra aynı toplumsal koşullara gönderilerek çözülebileceği algısını da beraberinde getirir. Sığınak ise kadınların can güvenliğini sağlamak amacıyla can havliyle sığındıkları yerlerdir. Dolayısıyla bizler şiddet tehdidi altında olan kadınların geçici süreyle sığındığı bu mekanlara konukevi değil sığınak diyoruz.” şeklindeki açıklamasıyla tepkisini göstermiştir.³⁸⁹ Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Genel Merkezi de eleştirisini “bir meseleye hangi kavramla, hangi tanımla yaklaştığınız aynı zamanda o meseleye nasıl baktığınızı, ne yaptığınızı ve ne yapacağınızı da gösteriyor. Kadın konukevi, misafirevi gibi tanımlamalar kadına yönelik şiddetin kendisini daha naif ve hafif gösteren, meselenin ciddiyetinin ve dahası gerçekliğinin üstünü örten, aynı zamanda şiddeti normalleştiren, olağanlaştıran, sorgulamayan kavramlar. Böyle olunca, konukevi de kadınların belirli bir süre nefes alıp, eski hayatlarına kaldığı yerden döneceklerini çağırıyor. Kadın örgütleri ise başından itibaren kadın dayanışma merkezleri, sığınmaevi, sığınak, barınak kavramlarını kullandı. Tanımlar arasında gibi görülen tartışma aslında bakış açıları arasındaki farklılığa işaret ediyor.” şeklinde dile getirmiştir.³⁹⁰ Fikrimizce, kadınların şiddetten kaçıp sığındıkları yerlere sığınmaevi denilmesi daha doğru olacaktır. Çünkü, sığınmaevleri, şiddetsiz bir yaşamın olduğu ve kadınların tekrar şiddete dönmek zorunda olmadıkları yerdir.³⁹¹ Ayrıca, sığınak kavramı toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı olan, kadına karşı şiddeti kamusal-toplumsal bir sorun olarak gören ve kadına karşı şiddetle mücadele etme ruhu taşıyan bir anlayış tarafından geliştirilmiştir.³⁹² Türkiye’de iktidarın eril bakışı sebebiyle ve Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin isminden de anlaşılacağı üzere konukevi ismi kullanılmaktadır.

³⁸⁹ <https://www.morcati.org.tr/tr/471-siginak-tartismasi-uzerine>, E.T:31.07.2019.

³⁹⁰ <https://www.evrensel.net/haber/265881/konukevi-degil-siginmaevi>, 31.07.2019.

³⁹¹ SALLAN GÜL, a.g.e., s.223.

³⁹² ERİM, a.g.m., s.541.

3.6.2. Geçici Maddi Yardım Yapılması

Mülki amir, diğer yasalar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak kaydıyla şiddet mağduru için 6284 sayılı Yasa'nın 17. maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılmasına karar verebilmektedir. Maddi yardıma ilişkin tedbir kararı ilgiliye tefhim veya tebliğ edilerek yerine getirilmesi için ŞÖNİM'e gönderilmekte, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük olmak üzere, tedbir kararı verilen kişinin birden fazla olması halinde ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında Bakanlığın geçici ödeneğinden ödemeler yapılmaktadır.³⁹³ Ancak ödenecek tutar belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçmeyecek şekilde olacaktır. Mağdura barınma yeri temin edilmesi halinde tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanmaktadır.³⁹⁴ Geçici maddi yardım mağdurun kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesinden itibaren hazırlanan bordro ile ödenmektedir. Bordro her ayın on beşinde ve otuzunda düzenlenmekte ve tahakkuk eden meblağ ilgilinin banka hesabına yatırılmaktadır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmamaktadır.³⁹⁵ Birden fazla korunan kişi olması halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilmekte ve ödemeler aynı banka hesabına yapılmaktadır. Ödeme evrakına tedbir kararının örneği de eklenmektedir. Maddi yardım, kararın geçerliliği süresince devam etmektedir.

Geçici maddi yardım yapılmasına ilişkin tedbir kararının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde, kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılmaktadır. Maddi yardım için yapılan ödemeler Bakanlık bütçesine geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanmaktadır. Yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kağıtlar ise damga vergisinden muaftır.³⁹⁶

³⁹³ KARAKAYA, a.g.e., s.29.

³⁹⁴ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.123.

³⁹⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.123.

³⁹⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, E.T:31.08.2019.

Geçici maddi yardımların geri alımı yani şiddet uygulayana rücu hususu 6284 Sayılı Yasaya İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 42. maddesinde düzenlenmiştir.³⁹⁷ Yapılan ödemelerin tahsili için ödeme tutarı, ödeme yeri ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerektiği şiddet uygulayana tebliğ edilmektedir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde tutar 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında yasa hükümlerine göre ilgili vergi dairesince takip ve tahsil edilmektedir.³⁹⁸ Eğer korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilirse şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilmekte ve yapılan ödemeler korunan kişiden talep edilmektedir.³⁹⁹ Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanları nedeniyle ödemelerin kendisinden talep edilmesi kötü niyetli davranışların ve beyanların önüne geçecektir.

Şiddet mağdurunun Türk Medeni Kanun kapsamında karşı taraftan aldığı nafaka bu tedbir gereğince verilen maddi yardımı etkilemez. Kolluk amirinin ise böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Yani kolluk amiri şiddet mağduru için geçici maddi yardım yapılmasına karar veremez.

3.6.3. Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Şiddetten kurtulmuş olsa bile psikolojik olarak hala şiddet baskısı altında yaşamaya devam eden mağdur hayatını düzene sokmak için yardıma ihtiyaç duyabilmektedir. Mülki amir, Yasa'nın 3. maddesine göre, kadının durumuna göre ona uygun olacak şekilde psikolojik, hukuki, mesleki ve sosyal yönden rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine karar verilmektedir.⁴⁰⁰ Şiddetin seviyesi ve ağırlığına göre mağdurda psikolojik sorunlar oluşmaktadır.⁴⁰¹ Mağdurların bir diğer korkusu, hayatlarını idame ettirebilmek için kendi paralarını kazanamamaları ya da şiddet uygulayan yüzünden işlerine gidememeleridir. Bu durumda da mağdura kendisine, eğitim ve öğretim düzeyine, durumuna uygun mesleki alan konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir.

³⁹⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

³⁹⁸ KARAKAYA, a.g.e., s.27.

³⁹⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.123.

⁴⁰⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴⁰¹ POLAT, a.g.e., s.278.

Mağdurun bir diğer ihtiyacı da hukuki yardımdır. Mağdurun şiddetten kurtulması ve şiddet uygulayana karşı haklarını ve yaptırımlarını bilmesi, yasaların kendisine tanıdığı hakları nasıl ve nerede kullanacağını öğrenmesi için kendisine hukuki yardım yapılmaktadır. Kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca davaya müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilmektedir.⁴⁰² 6284 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde belirtildiği üzere, bakanlık gerekli görmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idari, hukuki ve cezai her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilmektedir.⁴⁰³ Ayrıca, yasa kapsamında yapılan başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta masrafı ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmamaktadır.⁴⁰⁴

Mağdurun şiddetten kurtularak yeni bir hayata adım atması için sosyal yönden de desteklenmesi gerekmektedir. Mağdurun sosyal haklarını kullanabilmesi için imkanlar sağlanmalıdır. Mağdurun sosyal haklarını bilmesi ve imkanları kullanabilmesi için kendisine destek verilmelidir. Şiddet mağduruna verilen psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmetler ücretsiz olup devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanmaktadır.⁴⁰⁵

3.6.4. Geçici Koruma Altına Alınması

Şiddet bazen öyle bir boyuta ulaşabilmektedir ki, kadının yaşam hakkını ihlal etmektedir. Ataerkil düşünce yapısındaki şiddet uygulayıcısı rahatlıkla cinayet işleyebilmektedir. Hatta bazıları şiddet mağdurunun canını aldıktan sonra kendi canına da kıymaktadır.⁴⁰⁶ Bu nedenle kadın geçici koruma altına alınabilmektedir. Geçici koruma, hayati tehlikesi olan kadının kolluk tarafından gerektiğinde her türlü

⁴⁰² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.125.

⁴⁰³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴⁰⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.96.

⁴⁰⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.124.

⁴⁰⁶ ÖZKAZANÇ, a.g.e., s.229.

teknik cihazla ve donanımla kesintisiz olarak şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan erkekten korumasıdır.⁴⁰⁷

Yasa'nın 3. maddesi uyarınca, devamlı ölüm tehlikesi geçiren ya da ölüm tehditleri alan mağdurun talebi üzerine ya da ilgili kurum tarafından resen gerekli görülmesi üzerine mağdur geçici koruma altına alınmakta, mülki amirin ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin olayın niteliği, şikayet ve ihbar göz önüne alınarak koruma kararı verilmektedir.⁴⁰⁸ Koruma kararının yerine getirilmesinde hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri, bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkili olup koruma altına alınan kadına eşlik etmesi için kolluk memuru görevlendirilmektedir.⁴⁰⁹ Korunan kişi acil durumlar hemen, diğer hallerde ise yirmi dört saat öncesinden gideceği yerdeki görevli ve yetkili kolluğa bilgi verilmek suretiyle kolluk gecikmeksizin haberdar edilmekte ve tedbir kararı uygulanmaya devam edilmektedir.⁴¹⁰ Korunan mağdurun ne şekilde koruma altına alınacağı, mağdura yönelik tehdit ve risk göz önüne alınarak mağdurun durumu değerlendirilmekte ve 11.11.2008 tarihli 27051 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte bulunan fiziki koruma tedbirleri⁴¹¹ hakim veya mülki amir tarafından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenmektedir.

Korunan kişiye koruma kararının kapsamı, içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin olması halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumluluğu, hangi hallerde kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar hakkında bilgi verilmekte, yapılan açıklamalar yine kolluk tarafından tutanağa geçirilmekte ve ilgiliye tebliğ edilmektedir.⁴¹² Cumhuriyet Başsavcılıkları Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma

⁴⁰⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, E.T:31.08.2019.

⁴⁰⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴⁰⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.125.

⁴¹⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.31.

⁴¹¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081111-7.htm>, E.T:25.07.2019.

⁴¹² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.126.

Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 14. maddesine göre, yakın koruma, konutta koruma, çağrı üzerine koruma gibi koruma çeşitleri uygulanabilmektedir.⁴¹³ Bir polislin mağdurun yanında olması mağdura güç verse de kimi zaman mağduru koruyamadığı da olmaktadır.⁴¹⁴ Dolayısıyla, şiddet gören her kadına koruma görevlisi verilmesi yerine failin izlenmesi ve kontrol altına alınması daha uygun olabilir.

3.6.5. Kreş İmkânının Sağlanması

Şiddet mağdurları korunurken çocukları da düşünölmüştür. Ailesi içinde şiddet olan çocuğun şiddet uygulayanın yanında kalması sağlıklı değildir. Çünkü aile içi şiddet olaylarında şiddet uygulayan, başka kurbanlarla istismarcı davranışlarına devam edecektir.⁴¹⁵ Şiddet uygulanan genelde kadın olduğundan mağdur, annelik duygusuyla ve çocuklarına bakma düşüncesiyle çalışmam endişesi taşıyarak çocukları için şiddete katlanmaktadır.⁴¹⁶ Mağdurun bu yükünü hafifletmek ve onu çalışma hayatına dahil ederek yeni bir yaşam kurmasını sağlamak amacıyla çocukları için kreş imkanı sunulmuştur. Ancak bu imkan süre, yaş ve ücret açısından sınırlıdır.

Çocuklar dört ay kreşten faydalanabilmekte ancak mağdurun çalışması halinde bu süre iki ay olmaktadır.⁴¹⁷ Bu süreler yeterli olmayıp kadının ve çocuğun durumu göz önüne alınarak daha uzun bir süre belirlenmelidir. Mağdurun şiddetin psikolojik ve fiziksel etkilerinden kurtulması ve işine odaklanarak para kazanması kolay değildir. Bu durumda dört ay kısa bir süredir. Bununla beraber, mağdurun çalışıyor olması onun iki ay içinde uygun mali duruma gelmesi, düzenini kurması ve çocuğunu kendi imkanları ile kreşe göndermesi anlamını taşımamaktadır.

⁴¹³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081111-7.htm>, E.T:25.07.2019.

⁴¹⁴ Sabah, Koruma Kararına Rağmen Öldüröldü, Y.T: 31.05.2013, <https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/05/31/koruma-kararina-ragmen-olduruldu>, E.T:10.04.2019.

⁴¹⁵ POLAT, a.g.e., s.317.

⁴¹⁶ POLAT, a.g.e., s.315.

⁴¹⁷ KARAKAYA, a.g.e., s.32.

Diğer yandan, yasa koyucu kreşten faydalanacak çocukları 16 yaş ile sınırlamıştır.⁴¹⁸ Bu yaş sınırı kreş ücretinin karşılanması için kullanılmaktadır. 16 yaşından büyük çocuklar için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânı sağlanmaktadır. Yani çocuğun 16 yaşından büyük olması halinde kreş imkanının kullanılacağı yılki aylık asgari ücretin yarısı tutarında kreş imkanı sağlanmaktadır. Bu imkandan yararlanmak için ayrıca bunun belgelendirilmesi gerekmektedir. Tüm şartların tamamlanması halinde Bakanlık bütçesinden kreş için yardım yapılacaktır.⁴¹⁹

Korunan kişinin, çocuğun kamuya ait ya da özel kreşe kayıt yapıldığına ya da kreşe devam ettiğine ilişkin belge ile kreşin aylık bedelini gösteren belgeyi Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne ibraz etmesi halinde Müdürlük gerekli işlemleri yerine getirerek hizmetin alınması süresine göre aylık olarak ödeme yapmaktadır. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre kreşe gitmiş ise ödeme gün hesabı üzerinden yapılmaktadır. Kreş bedelinin maddede belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde maddede belirtilen tutar ödenmektedir. Bu ödemeler mağdura değil, Müdürlük tarafından kreşe yapılmaktadır. Kreş imkanının mağdur tarafından kötüye kullanılması, suiistimal edilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilmektedir. Tüm bu hususlar 6284 Sayılı Yasaya ilişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 11. maddesinde belirtilmiştir.⁴²⁰

Diğer yandan, yasa düzenlenirken koruma altına alınan her mağdurun çocuğu veya çocukları için kreş imkânı öngörülmemiştir. Koruma talep eden her mağdur için otomatik olarak çocuğu varsa kreş talebi kabul edilmeyecek ve bu imkan devreye sokulmayacaktır. Konunun düzenlendiği hükümde mağdurun kreş imkanından yararlanması 'gerekli olması' şartına bağlanmıştır. Dolayısıyla, mülki amirin gerekli görmemesi halinde şiddet uygulanan mağdurun çocukları varsa da kreş imkanından faydalandırılmayacaktır. Maddenin bu şartının açıklığa kavuşması gerekmektedir. Bu konuda sadece takdir yetkisi doğmamalıdır.

⁴¹⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

⁴¹⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019

⁴²⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019

Ayrıca, maddeye ek bir hükümlerle zihinsel, fiziksel engelli ve/veya bakıma muhtaç çocuklar için ayrı bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Bu çocuklar için verilecek kreş imkanı da onlara göre daha uzun ve nitelikli olmalıdır. Hatta gerekirse zihinsel, fiziksel engelli veya bakıma muhtaç çocuklar için, anne düzen kurana kadar bu çocuklara uygun özel eğitim veren kreşler için imkan sağlanmalıdır. Yasa metni tüm çocukların sağlıklı olduğu düşünülerek genel bir şekilde düzenlenmiştir. Bu yönüyle maddede kanaatimizce eksiklik bulunmamaktadır.

3.6.6. Benzer Koruyucu Tedbir Kararları

Yasa'nın 3. maddesinde mülki amirin verebileceği koruyucu tedbir kararları sayılırken ek olarak mülki amirin uygun göreceği benzer tedbir kararlarını da verebileceği hükme bağlanmıştır. Benzer tedbir kararının Yasa'da sayılan koruyucu tedbir kararları gibi mağdurun korunmasına yönelik olması gerekmektedir.

3.7. HAKİM TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI

Hakim tarafından verilecek tedbir kararları Yasa'nın 4. maddesinde belirtilmiştir.⁴²¹ Yine mülki amirin vereceği tedbir kararları gibi bu kararlar da sınırlı olup aynı şekilde örnek teşkil etmektedir. Hakim korunan kişilerle ilgili olarak yasada belirtilen tedbir kararlarından birini, birkaçını verebileceği gibi, uygun görülecek benzer tedbirlere de karar verebilmektedir.

3.7.1. İşyerinin Değiştirilmesi

6284 Sayılı Yasa'nın 4. maddesine göre, hakim tarafından mağdurun tabii olduğu ilgili mevzuata göre talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin, bulunduğu il ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilmektedir.⁴²² Mağdurun işçi, memur veya serbest meslek sahibi olmasına göre tedbir kararında

⁴²¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

⁴²² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

farklılıklar olabilmektedir.⁴²³ Mağdurun durumu ve çalışma koşullarına göre çalıştığı kurumun ilgili yönetmeliklerine uygun olarak işyeri değişikliği yapılmaktadır. Yasa'nın Uygulama Yönetmeliği'nin 13. maddesi uyarınca hakim kararı korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin işyerine tebliğ edilmekte, karar, yetkili kurum ya da kişi tarafından yerine getirilmektedir. İşyerinin değiştirilmesine ilişkin kararın kaldırılması halinde bu değiştirme kararı da işyerine tebliğ edilmektedir.⁴²⁴

İşyerinin değiştirilmesi tedbir kararı mağdur için önemli bir karardır. Birçok kez şiddet uygulayan tarafından işyerinde basılan mağdurlar şiddet içindeki ilişkinin maddi ve manevi yükünü taşıırken, bir de işyerinde işverenlerine ya da iş arkadaşlarına karşı zor duruma düşmekte ve bunun da maddi ve manevi yükünü taşımak zorunda kalmaktadırlar. Kadının işyerinde güvenli ve huzurlu olması onu şiddet dolu ilişkisinden uzaklaştırır ve biraz olsun mutlu, özgüvenli olmasını sağlayabilir. Kaldı ki, kadının ekonomik özgürlüğünün olması, kendi parasını kazanması şiddet uygulayana bağlı kalmadan yaşamasını sağlayacak ve şiddetten kurtulması için ona güç ve imkan verecektir.

3.7.2. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi

Hakim mağdurun talebi üzerine mağdurun evli olması halinde mağdur için müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirleyebilmektedir. Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbir kararı verilen mağdurun müracaatı üzerine nüfus müdürlüğü tarafından mağdurun talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilmektedir.⁴²⁵ Mağdurun şiddet gördüğü ya da şiddet görme ihtimali olan yerleşim yerinde yaşamaya zorlanması ileride gerçekleşmesi mümkün kötü sonuçlara zemin hazırlayacaktır. Kadının kocasından ayrı bir yerleşim yerine alınması kadını biraz olsun şiddetten ve korkulu yaşamaktan uzaklaştıracaktır.

⁴²³ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.130.

⁴²⁴ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019

⁴²⁵ KARAKAYA, a.g.e., s.37.

Bu tedbir kararı kadın açısından olumlu bir karar olsa da Yasa, yerleşim yerinin değiştirilmesi tedbir kararını sadece evli olan kadın için kabul etmiştir. Evliliğin TMK'na göre resmi olması gerekmektedir. Evliliğin geçersiz olduğu iddiası, ayrı bir dava konusu olduğundan tedbir kararının verilmesinde etkili değildir.⁴²⁶ Yasa'da resmi evlilik şartının aranması, ülkemizde çok sayıda bulunan imam nikahlı ya da nikahsız olarak yaşayan kadınlar için olumsuz anlamda ayrımcılık oluşturmaktadır. Mağdur kadının sırf TMK'nun kabul ettiği şekilde resmi olarak evli olmadığı için şiddet uygulayanı ile aynı evde yaşamaya mahkum edilmesi haksızlıktır. Ülkemizin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı itibariyle birçok kadın yaşı kaç olursa olsun nikahsız yaşamaya ya da imam nikahı ile evlenmeye mecbur edilmektedir. Bununla beraber, resmi evlilik için yaşı tutmayan çocuklar da imam nikahı ile evlendirilmektedir. Bu şekilde evlenen ya da yaşayan kadınlar için de hakimin yerleşim yerinin değiştirilmesi hakkında tedbir kararı verebilmesi gerekmektedir. Kadının resmi nikahlı yani evli olmaması onun istediği yerde yaşayabileceği ya da istediği zaman yerleşim yerini değiştirebileceği anlamı taşımamaktadır. Dolayısıyla, yerleşim yerinin değiştirilmesi tedbir kararına ilişkin hükümdeki evli kadın ibaresinin kaldırılması kadının evli olup olmadığına bakılmaksızın şiddetten korunması açısından yerinde olacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, ayrı yerleşim yerinde yaşamasına karar verilen kadın aleyhine evi terk ettiği iddiasıyla hakkında terk nedeniyle boşanma davası açılmamakta, ihtar çekilememekte ve çekilmiş olan ihtar da geçersiz sayılmaktadır.⁴²⁷

3.7.3. Aile Konutu Şerhi Konulması

Aile konutu, eşlerin ve çocuklarının kullanıma özgülenmiş, ailevi faaliyetlerin meydana geldiği, sabit yeri ifade etmektedir.⁴²⁸ TMK'nun 194. maddesine göre, aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla

⁴²⁶ KARAKAYA, a.g.e., s.37.

⁴²⁷ KARAKAYA, a.g.e., s.38.

⁴²⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.131.

ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilmektedir.⁴²⁹ Aile konutu şerhinin konabilmesi için tapu müdürlüğünde talepte bulunan eşin resmi nikahlı eş olması ve tapu kaydına şerh konulmak istenen konutun da ailenin fiili olarak yaşadığı konut olması gerekmektedir. Konuta aile konutu şerhi konulması halinde, tapu kendi adına olan eş, eşinin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedememekte, aile konutunu devredememekte veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamamaktadır.⁴³⁰ Bunun haricinde, hakim tarafından mağdurun talebi üzerine ve ilgili yasadaki şartların varlığı halinde tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına karar verilebilmektedir. Karar, ivedilikle yerine getirilmesi için ilgili tapu müdürlüğüne gönderilmektedir.

Ülkemizin ataerkil yapısı nedeniyle genellikle aile konutları erkek eş adına olmaktadır. Erkek eşin kendi çıkarları için ya da kadını zor durumda bırakmak için aile konutunu satması, kira sözleşmesini feshetmesi karşılaşılan bir durumdur. Yasa, bu hüküm ile erkeğin aile konutu hakkında başına buyruk, ailesini ve eşini düşünmeden sorumsuzca hareket etmesini engellemektedir.⁴³¹ Bu hüküm ile kadının evden atılması, evsiz kalması, birikimini yatırdığı evin kendisinden kaynaklanmayan bir nedenden ya da kusurdan (erkeğin kumar borcu gibi) yok olması ihtimalleri ortadan kaldırılmaktadır. Kadına yaşadığı konutla ilgili olarak fikir beyan etme, aidiyet duygusu ve yuvasını, kendisini koruma imkanı verilmektedir.

Diğer yandan, imamli nikahlı ya da herhangi bir nikah olmadan birlikte yaşayan çiftler olduğu göz önüne alındığında bu şartların kadının mağdur olmasına neden olacağı görülecektir. Resmi nikahlı eş yerine, bir aile gibi birlikte yaşayan ve birbirlerine resmi olmasa da karı koca gibi bağlı olan kişilere aile konutu şerhi koyma hakkı verilmelidir. Aksi halde kadının korunmasında tam olarak amaca ulaşılmış olmayacaktır. Yasa gerekçesinde, koruma tedbir kararlarının şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kişilerin güvenliği ve korunması amaçlandığından aile konutu şerhi de can güvenliği ile ilgili olmadığı söylenerek bu

⁴²⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁴³⁰ Ali İhsan ÖZUĞUR, **Mal Rejimleri**, Seçkin, 7.Basım, Ankara 2013, s.600.

⁴³¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

tedbirin kadının aile konutundaki haklarının korunmasına yönelik olduğu dolayısıyla resmi nikah şartının aranmasının bir haksız oluşturmayacağı belirtilmiştir.⁴³²

3.7.4. Kimlik Ve İlgili Diğer Bilgi Ve Belgelerinin Değiştirilmesi

6284 Sayılı Yasa'nın Uygulama Yönetmeliği'nin 16. maddesine göre, mağdurun hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için alınan diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması halinde mağdurun aydınlatılmış rızası alınarak 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre mağdurun kimlik ve diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesine gizlilik esaslarına uygun olarak karar verilebilmektedir.⁴³³ Karar yerine getirilmek üzere hakim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmektedir. Kararı alan Cumhuriyet başsavcılığı kararı ivedilikle İçişleri Bakanlığına yollamaktadır. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmektedir.⁴³⁴

TBMM'nin 08.05.2015 tarihli 717 sayılı Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporuna göre, 6284 Sayılı Yasa kapsamında mahkemelerce verilen kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belge değişikliği tedbir kararı kapsamında Şubat 2013 tarihinden 31 Ocak 2015 tarihine kadar; 125 kadın, 104 çocuk, 6 erkek toplam 235 mağdurun kimliği değiştirilmiştir.⁴³⁵

3.7.5. Benzer Koruyucu Tedbir Kararları

Yasa'da hakime verebileceği koruyucu tedbir kararları sayılırken ayrıca bir takdir yetkisi de verilmektedir. Hakim, Yasa'da sayılan tedbirler dışında uygun gördüğü durumlarda uygun gördüğü ve Yasa'da sayılan tedbirlerle benzer olan tedbirleri alabilmektedir. Burada önemli olan takdir yetkisiyle alınan tedbirin

⁴³² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.132.

⁴³³ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.153.

⁴³⁴ Ebru CEYLAN, "Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler", TBB Dergisi 2013 (109), s. 39, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi109/assets/common/downloads/publication.pdf>, E.T:05.08.2019.

⁴³⁵ <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss.717-bolum-1.pdf>, E.T : 18.10.2017.

koruyucu nitelik taşımaktadır. Bu şekildeki benzer koruyucu tedbirler her olaya göre değişiklik gösterebilmektedir.

3.8. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLECEK KORUYUCU TEDBİR KARARLARI

Yasa’da kolluk amiri tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları ayrı bir maddede düzenlenmemiştir. Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarını düzenleyen 3. maddenin 2. fıkrasında gecikmesinde sakınca olan hallerde kolluk amirinin de bazı koruyucu tedbir kararlarını verebileceği belirtilmiştir.⁴³⁶ Maddeye göre, gecikmesinde sakınca olan hallerde kolluk amiri, mağdura ve gerekirse çocuklarına bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanmasına, hayati tehlikenin bulunması halinde de ilgilinin talebi üzerine veya resen mağdurun geçici koruma altına alınmasına karar verebilmektedir.⁴³⁷ Gecikmesinde sakınca bulunan hal, 6284 sayılı Yasa’nın Uygulama Yönetmeliği’nin 3. maddesinde tanımlanmış olup, “Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hali” olarak açıklanmıştır.⁴³⁸ Kolluk amirine sadece iki tane koruyucu tedbir kararına karar verebilme yetkisi verilmiş ve bu yetkiyi sadece gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kullanabilmesi hükme bağlanmıştır. Yani kolluk amirinin koruyucu tedbir kararı vermesi kısıtlanmıştır.

Kolluk amirince verilip uygulanan bir tedbir kararı olduğunda ya da korunan kişi kollukta bulunduğu anda, korunan kişi kolluk tarafından Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılmaktadır. Kolluk amirinin

⁴³⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴³⁷ CEYLAN, a.g.m., s.42.

⁴³⁸ CEYLAN, a.g.m., s.42.

gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlama ve mağduru koruma altına almaya ilişkin tedbir kararı verebilmesi mağdur açısından önemlidir. Şiddet vakalarında karar vermeye yetkili devlet kurumlarına başvurulmasını geciktiren nedenler olması halinde telafi imkansız zararlar meydana gelebileceğinden yasa ile kolluğa gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetki verilmesi olumlu bir gelişmedir.⁴³⁹ Dolayısıyla, kısıtlı da olsa gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mağdurun en kolay erişim sağlayacağı kolluk amirine tedbir kararı verme yetkisi tanınması, mağdurun hayatının tehlikede olduğu ya da suç işlenmesi söz konusu olan bir durumda protokolün bırakılarak mağdura odaklanması olup kadının insan hakkı açısından büyük bir adımdır.

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde tedbir kararı alan kolluk amiri evrakı en geç kararı aldığı tarihi takip eden tarihte mülki amirin onayına sunmak zorundadır. Kolluk amirinin aldığı karar, mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmazsa tedbir kararı kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Ancak karar ortadan kalkana kadar geçerlidir ve sonuç doğurmaktadır.⁴⁴⁰ Kararın onaylanması halinde prosedür mülki amir tarafından verilen tedbir kararlarındaki ile aynıdır.

3.9. HÂKİM TARAFINDAN VERİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARI

Hakim koruyucu tedbir kararı verebileceği gibi önleyici tedbir kararlarını verebilecektir. Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak verilecek önleyici tedbirler Yasa'nın 5. maddesinde sayılmıştır. Tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

3.9.1. Mağdura Yönelik Söz Ve Davranışlarda Bulunulmaması

Mağdura yönelik söz ve davranışlarda bulunulmamasına yönelik tedbir kararı ile şiddet uygulayanın mağdura karşı şiddet tehdidi içeren sözler söylemesi ve davranışlarda bulunmaması ihtar edilmektedir. Ayrıca, mağdurun hakarete uğraması,

⁴³⁹ <http://www.kaadem.org.tr/?p=287>, E.T: 30.03.2017.

⁴⁴⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.36.

küçük düşürülmesi, aşağılanması da bir şiddet türü olduğundan ve mağdurda olumsuz etki yaratacağından şiddet uygulayanın bunları yapmaması da ihtar edilmektedir. Amaç, şiddet uygulayanın mağdura yönelik şiddet hareketlerini tekrarlamamasıdır.⁴⁴¹ Bu tedbir kararının verilmesi için şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın aynı çatı altında yaşıyor olması ya da yaşamaması fark etmemektedir. Hakim her türlü şiddette bu tedbire karar verebileceği gibi başka tedbirlerin yanında da karar verebilmektedir.⁴⁴²

Şiddet mağduruna yönelik söz ve davranışlarda bulunulmaması ihtarına ilişkin karar alınabilecek ilk ve en basit tedbirdir. Bu basit tedbirin şiddet uygulayan üzerinde pek etkili olmadığı düşünülebilir. Belki ataerkil toplumlarda tedbir çok işe yaramasa da hiç işe yaramadığı söylenmemelidir. Çünkü kadını malı gibi gören, ona istediği her şeyi yapabileceğini ve yaptırabileceğini düşünen şiddet uygulayıcısına yasa engel koymakta ve şiddet uygulayana, mağdura nasıl davranması gerektiğini söylemektedir. Bu da mağdur kadının erkeğin malı olmadığını göstererek şiddet uygulayan da tedirginlik yaratabilmektedir. Karşısında yasayı, mahkemeyi gören şiddet uygulayan mağdura karşı daha dikkatli davranmak zorunda kalmaktadır. Yani hakim tarafından yapılacak bir hatırlatma bir uyarı şiddetin gerçekleşmesini ya da tekrarlanmasını engelleyebilmektedir.⁴⁴³

Arkasında devlet korumasını, gücünü hisseden kadının şiddet uygulayana karşı özgüveni artmakta ve kendisini korumak için manevi gücü yerine gelmektedir. Buna, Ankara 8. Aile Mahkemesi'nden koruma kararı alan kadının davranışları için aleyhine koruma kararı verilen erkek eşin 'Sizin bu kararınızdan önce karım kediydi, şimdi aslan oldu' sözleri örnek olmaktadır.⁴⁴⁴

⁴⁴¹ CEYLAN, a.g.m., s.38.

⁴⁴² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.136.

⁴⁴³ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.137.

⁴⁴⁴ KARINCA, a.g.e., s. 112.

3.9.2. Uzaklaştırma Ve Müşterek Konutun Korunana Tahsis Edilmesi

Şiddet uygulayanın mağdur ile yaşadıkları müşterek konuttan uzaklaştırılmasına ve konutun mağdura tahsis edilmesine karar verilebilmektedir.⁴⁴⁵ Uzaklaştırma ve müşterek konutun korunana tahsis edilmesi tedbirinin uygulanması için uzaklaştırma kararı verilen konutun ya da bulunulan yerin mağdur ya da şiddet uygulayana ait olması, onlar tarafından kiralanması, aile konutu olması, aile büyüklerinden birine ait olması önem arz etmemektedir.⁴⁴⁶ Aile konutu yanında geçici olarak ikamet edilen yer için de bu tedbir kararına hükmedilebilmektedir.⁴⁴⁷ Uzaklaştırma önlemi hakimin dikkatli bir şekilde vermesi gereken bir karardır. Bazı durumlarda, erkeğin konuttan uzaklaştırılması evlilik birliğini düzeltilmeyecek şekilde sarsılmasına neden olabilecektir.⁴⁴⁸ Bu nedenle, tedbir kararı verilirken durum ve şiddet uygulayan iyi değerlendirilmeli, diğer tedbir kararlarıyla şiddete karşı önlem alınabilmekte ve diğer tedbir kararları şiddete çözüm olabilmekteyse uzaklaştırmaya ilişkin tedbirin alınmaması gerekmektedir.

Özellikle ekonomik gücü olmayan kadının yeni bir konut bulması, yerleşmesi ve yaşaması çok zordur. Ekonomik yönden şiddet uygulayana bağlı olan kadın konutun kendisine tahsis edilmesiyle beraber ‘nerede kalırım nasıl yaşarım’ korkusundan kurtarılmaktadır.⁴⁴⁹ Ayrıca, kadının ekonomik durumunun olmaması halinde her ne kadar kendi konutunda kalıyor olsa da konut giderlerini karşılaması açısından ekonomik desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu durumda uzaklaştırma kararı ile birlikte aleyhine karar verilen şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun elektrik, su, kira vb. giderlerini ödemesine de karar verilmektedir.⁴⁵⁰

⁴⁴⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.137.

⁴⁴⁶ BÖLÜKBAŞI, a.g.e.,s.138.

⁴⁴⁷ KARINCA, a.g.e., s.112.

⁴⁴⁸ KARINCA, a.g.e.,s.113.

⁴⁴⁹ KARINCA, a.g.e., s.113.

⁴⁵⁰ CEYLAN, a.g.m., s.39.

3.9.3. Korunan Kişilere Yaklaşılması

Bu tedbir kararı da şiddet uygulayanın müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin kararlar aynı özellikleri taşımaktadır. Şiddet uygulayanın mağdurun konutuna, okuluna, işyerine ve bulunabileceği yerlere yaklaşmamasına karar verilmektedir.⁴⁵¹ Konuta yaklaşmama kararının içeriği incelendiğinde ve uzaklaştırma kararı verilebileceği de dikkate alındığında, konuta yaklaşmama kararının daha çok ısrarlı takip mağduru ile ısrarcı takip eden ve aynı konutta yaşamayan mağdur ile şiddet uygulayan hakkında verilebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Onun dışında işyerine, okula vb. mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmama kararları herkes için verilebilecektir. Karar ile şiddet uygulayan, mağdurun bulunduğu ortamdan uzaklaştırılmakta ve yaklaşmasına engel olunmaktadır.

Hakimin bu tedbir kararını verirken yaklaşılmayacak mesafeyi belirtmesi taraflar açısından yaklaşmama kavramının anlaşılmasına yardımcı olacaktır.⁴⁵² Yaklaşmama kararında belirtilen mesafeyi geçtiğinde mahkeme kararına aykırı davranmış olacaktır. Bu durumda aykırılığı tespit eden kolluk durumu derhal ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirecektir.

3.9.4. Çocukla Kişisel İlişkinin Sınırlandırılması Ya Da Tümüyle Kaldırılması

Hakim, 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 21. maddesinde de belirtildiği üzere, şiddet uygulayana karşı önlem olarak hakim tarafından daha önce verilmiş çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına ya da durumun niteliğine göre ilişkinin sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına karar verilebilmektedir.⁴⁵³ Bu karar şiddet uygulayanın tavrına ve şiddet uygulama tehlikesinin önlenmesine yöneliktir. Çoğu zaman çocuklar şiddet uygulayan ile mağdur arasında kalmaktadır. Çocukların aile içi şiddete tanıklık

⁴⁵¹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.139.

⁴⁵² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.139.

⁴⁵³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

etmeleri onlarda derin izler bırakmaktadır.⁴⁵⁴ Şiddet uygulayan, anne olan mağduru kullanmak, çaresiz ve güçsüz bırakmak, bu sayede istediklerini yaptırabilmek için çocukları kullanabilmektedir. Bu tedbir kararıyla, anne ve babanın birbirlerinden intikam almak ya da birbirlerini incitmek amacıyla çocuğu kullanmaları engellenmeye çalışılmıştır.⁴⁵⁵

Bazen de, şiddet uygulayan, mağdura ulaşamadığında çocukla kişisel ilişki kurduğu sırada mağdura da ulaşabilmekte ve şiddet uygulayabilmektedir. Buna geçtiğimiz sene yaşanan bir olay örnektir. Kocaeli ilinin Körfez ilçesinde Hümeysra Korkmaz isimli kadın eşinden boşanmak için dava açmış ve ayrıca eşi Sinan Korkmaz için evden uzaklaştırma kararı almıştır. Hümeysra Korkmaz boşanma davası açmasının ardından altı aylık çocuğunu alarak baba evine gitmiştir. Hümeysra Korkmaz'ı arayan Sinan Korkmaz çocuğunu görmek istediğini ve harçlık vermek istediğini söylemiştir. Bunun üzerine Sinan Korkmaz Hümeysra Korkmaz'ın kaldığı baba evine gitmiş, çocukla görüştüktan sonra belinden çıkardığı silah ile eşine üç el ateş etmiştir⁴⁵⁶. Aynı şekilde, bir olay da Ankara Keçiören ilçesinde meydana gelmiştir. Dört çocuk annesi Mehtap Er, beş yıl önce evlendiği eşi Rıza Er'den şiddet gördüğü gerekçesiyle boşanma davası açmış, gördüğü şiddet artarak devam edince Er, annesi Muazzez Kınay'ın evine sığınmıştır. Mehtap Er'in şikayeti üzerine mahkeme, Rıza Er hakkında evden uzaklaştırma kararı vermiştir. Ancak Rıza Er, bir akşam üç yaşındaki oğlu Ç.E.'yi görmek bahanesiyle eve gitmiş, oğlunu alarak bir süre dışarıda gezen Rıza Er, kayınvalidesinin evine girince yanındaki tabancayla herkese ateş açmıştır⁴⁵⁷. Bir diğer örnek de Adana'nın Seyhan ilçesinde yaşanmıştır. Aralarında boşanma davası olan ve ayrı yaşayan Mehmet Emin Kocasakal ve Şerife Kocasakal'ın müşterek çocuğu babada kalmıştır. Anne olan mağdur, çocuğunu görmeye gittiğinde kocası Mehmet Emin Kocasakal tarafından darp edilmiştir⁴⁵⁸. Bu

⁴⁵⁴ POLAT, a.g.e., s.73.

⁴⁵⁵ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.140.

⁴⁵⁶Olayın ayrıntısı için; <http://www.ntv.com.tr/turkiye/cocugunu-gorme-bahanesiyle-bosanmak-isteyen-esini-vurdu,ZeFe1xVpgUGgYRQfBSA-Vg>, E.T: 18.02.2017.

⁴⁵⁷Olayın ayrıntısı için; Milliyet, Öldürdüğü Eşine Mezar kazıp Fotoğrafını Göndermiş, Y.T: 09.12.2018,<http://www.milliyet.com.tr/oldurdugu-esine-mezar-kazip-gundem-2792275/> ET:12.02.2019.

⁴⁵⁸Olayın ayrıntısı için; Marmara Gazetesi, Çocuğunu Görmeye Giden Anne Sokak Ortasında Dövüldü, Y.T:15.01.2016, <http://www.marmaragazetesi.com/cocugunu-gormeye-giden-anne-kocasi-tarafindan-sokak-ortasinda-dovuldu-55213h.htm>, E.T: 18.02.2017.

gibi olayların önüne geçmek için kişisel ilişkinin pedagog veya kolluk gibi bir refakatçi eşliğinde kurulmasına karar verilebilmektedir.

Şiddet uygulayanlar ve eşinden boşanmak istemeyenler ya da boşanma davası açan eşine ders vermek isteyenler çocukla kurulan kişisel ilişki haklarını bazen daha da kötü amaçla kullanarak çocuğu kaçırma noktasına kadar getirebilmektedirler. Çocuğuyla kişisel ilişki kurma hakkını kullanan baba bu hakkını kullandığı sırada çocuğu alıp gitmekte ve mağdur anneye geri vermemektedir. Buna örnek olarak Nesibe Öztaş, eşi Barış Öztaş aleyhine boşanma davası açmış ve çocuğunun geçici velayetini almış, ancak Barış Öztaş bu karar üzerine müşterek çocuğu kaçırmıştır.⁴⁵⁹

Tüm bu durumlar sonucunda hakim kişisel ilişkiyi sınırlamakta ya da kaldırmaktadır. Bu tedbir kararı her olaya ve şiddet uygulayanın davranış ve meyillerine göre belirlenmektedir.

3.9.5. Korunan Kişinin, Yakınlarına, Tanıklarına Ve Çocuklarına Yaklaşılması

6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 22. maddesi doğrultusunda bu tedbire karar verilmektedir. Tedbir kararına hükmedilebilmesi için şiddet uygulayan ile mağdurun evlenmiş, ayrılmış, boşanmış olması ya da müşterek çocuk sahibi olmaları gerekmemektedir. Şiddet uygulayan ya da şiddet uygulama tehlikesi bulunan erkek şiddete tanık olup ihbar eden komşulara, akrabalara hatta doktor gibi çalışanlara, mağdurun sığındığı ailesine ya da akrabalarına karşı da şiddet uygulayabilmektedir.⁴⁶⁰ Ayrıca, davanın seyrini değiştirecek, davayı aydınlatacak tanıklar için de tehlike oluşturabilmektedir. Bu gibi durumlarda hakim tarafından gerekli görülmesi halinde erkeğin korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmamasına da karar verilebilmektedir. Söz konusu tedbir kararı için korunan kişinin yakınlarının, çocuklarının ya da tanıklarının şiddete uğraması şart değildir. Şiddet tehlikesinin varlığı da yeterli olup mevcut duruma göre hakim

⁴⁵⁹Olayın ayrıntısı için; Milliyet, Boşanma Davası Açtığı Eşi Oğlunu Kaçırıldı, Y.T: 02.03.2015, <http://www.milliyet.com.tr/bosanma-davasi-actigi-esi-oglunu-gundem-2036257/>, E.T: 18.02.2017.

⁴⁶⁰BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.140.

tarafından tespit edilmektedir. Korunan kişinin ve erkeğin müşterek çocuklarıyla ilgili kişisel ilişki kurma halleri saklıdır. Ancak, şiddet uygulayan ile çocuk arasında bir kişisel ilişki kurulmasına ilişkin önceden verilmiş bir karar yoksa şiddet uygulayanın çocukla görüşme imkanı kalmamaktadır.⁴⁶¹

3.9.6. Korunan Kişinin Şahsi Eşyalarına Ve Ev Eşyalarına Zarar Verilmemesi

Bazı zamanlarda erkek direk mağdura yönelik olarak öfkesini ya da hırsını yansıtmamaktadır. Kızgınlığını, öfkesini mağdura ait şahsi eşyalarından ya da ev eşyalarından çıkarabilmektedir. Bu davranış mağdur ve çocuklar üzerinde psikolojik, manevi olarak olumsuz etki etmektedir. Mağdurun bu şekilde korkutulması, sindirilmesi ya da maddi, manevi zarara uğratılmasının engellenmesi için 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 24. maddesinde de hüküm altına alınan korunan kişinin şahsi eşyalarına ya da ev eşyalarına zarar vermemesi yönelik tedbir kararı verilebilmektedir.⁴⁶² Yasa'da eşya tanımı yapılmamış ancak taraflar evli değilse şahsa özgülenmiş taşınır ve taşınmaz mallar, taraflar evli ise, mağdurun, kanundan ve sözleşmeden dolayı şahsi malı sayılanlar eşya olarak kabul edilmektedir.⁴⁶³ Şahsi eşyaların dışında ev eşyaları da karara konu olabilmektedir. Ev eşyasının müşterek olması, mağdurun mülkiyetinde olması ya da şiddet uygulayanın mülkiyetinde olması önemli değildir.⁴⁶⁴

3.9.7. Korunan Kişinin İletişim Araçlarıyla Veya Sair Surette Rahatsız Edilmemesi

Korunan kişiye yaklaşma yasağı olan ya da hakkında uzaklaşma kararı verilen kişi, mağdurun kendisiyle görüşmemesi üzerine mağdura telefon, mesaj, mail ve sair iletişim araçlarıyla ulaşmaya çalışabilir. Barışmak isteyen, mağduru davadan, şikayetinden vazgeçirmek isteyen kişi iletişim araçlarını sadece olumlu sözleri mağdura iletmek için değil, aksine mağduru korkutacak, onu tehdit edecek sözleri

⁴⁶¹ KARAKAYA, a.g.e.,s.46.

⁴⁶² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

⁴⁶³ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.141.

⁴⁶⁴ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.142.

iletmek için de kullanmaktadır. Mağdurla yüz yüze görüşemeyen erkek, mağduru bu şekilde rahatsız etmekte ve olumsuz etkilemektedir. Böyle bir davranış da bazıları tarafından siber şiddet diye adlandırılmaktadır. Siber şiddet, mail, cep telefonu, mesaj, internet sitelerini kullanarak bir kişiye yönelik olarak ona zarar vermek amacıyla yapılan kasıtlı ve tekrarlı davranış ve hareketler olup ciddi boyutlarda psikolojik, duygusal ve sosyal zararlar yaratabilmektedir.⁴⁶⁵ Dolayısıyla hakim bunu önleyebilmek için şiddet uygulayanın, korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesine karar verebilmektedir. Bu husus 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 24. maddesinde de hüküm altına alınmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, çocuğunun doğumgününü kutlamak ya da ekonomik bir ihtiyacın olup olmadığını sormak gibi nedenlerle yapılan iletişim karara aykırılık oluşturmamaktadır.⁴⁶⁶

3.9.8. Kanunen İzin Verilen Silahların Kolluğa Teslim Edilmesi

Şiddet uygulayan kişi görevi, mesleği ya da özel durumu nedeniyle silah bulundurma ya da taşıma hakkına sahip olabilir. Yasal olarak şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişi silah taşıma ya da bulundurma hakkına sahip olsa da silahı mağdur için bir tehdit, bir tehlike oluşturmaktadır. Erkeğin bir anlık sinir ya da gafletle yasal olarak sahip olduğu silahla kadına zarar verebilme ihtimali bulunmaktadır. Silahın erkeğin elinin altında olması onun suç işlemesini kolaylaştırmaktadır. Silah ve silah sayılan araçların neler olduğu Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin 2. maddesinde açıklanmıştır.⁴⁶⁷ Bu

⁴⁶⁵ POLAT, a.g.e., s.59.

⁴⁶⁶ KARINCA, a.g.e.,s,115.

⁴⁶⁷ Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin 2. maddesi: “b) Silah: Uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletlerin tümünü, c) Armağan silah: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı tarafından veya yabancı ülkelerin devlet veya hükümet başkanları, hükümet üyeleri, genelkurmay başkanları, kuvvet komutanları veya hükümetleri adına yetkilendirilmiş kurum veya kuruluş başkanları tarafından armağan olarak verildiği usulüne uygun olarak belgelendirilen tabancalar ile av veya sporda kullanılan her nevi ateşli, ateşsiz silahları ve bıçakları, 2736 d) Hatıra silah: Kanununun 11 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile Kanunda değişiklik yapan 22/11/1990 tarihli ve 3684 sayılı Kanununun geçici 1 inci maddesine göre tespit edilen ateşli ve ateşsiz silahları, e) Ateşli silah: Mermi çekirdeği veya saçma tabir edilen özel şekil ve nitelikteki maddeleri, barut gazı veya bu neveden patlayıcı ve itici güç ile uzak mesafelere kadar atabilen silahları, f) Tabanca: Tam otomatik olmamak şartıyla, namlu uzunluğu fişek yatağı hariç otuz santimetreyi ve tüm uzunluğu elli santimetreyi geçmeyen, dumanlı veya dumansız barut veya bu neviden bir patlayıcı ve itici güç ile gülle, mermi, saçma veya füze ile gaz ya da diğer nesnelere

nedenle de, erkek yasal olarak silah taşıma ya da bulundurma hakkına sahip olsa da 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 25. maddesinde hakim tarafından şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silahların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilmektedir.⁴⁶⁸ Bu karar için erkeğin silahla daha önce şiddet uygulayıp uygulamamasının önemi olmayıp ileride doğabilecek zararların önlenmesi amacıyla⁴⁶⁹ hakim bir tehlikenin olduğunu öngörerek bu tedbire başvurabilmektedir. Tedbir süresinin sonuna kadar silah adli emanete alınmaktadır. Tedbir kararının süresinin bitmesinden sonra silah sahibi olan şiddet uygulayana iade edilmektedir. Hakim ayrıca, silahın teslimi için şiddet uygulayana bir süre vermeli, bu süre içinde silah teslim edilmezse, kişi hakkında zorlama hapsi hükümleri uygulanmalıdır.⁴⁷⁰ Bu madde kamu görevlileri dışındakiler için uygulanmakta olup kamu görevlilerinin silahlarını teslim etmesine ilişkin ayrı bir madde düzenlenmiştir.

3.9.9. Silahın Görevli Olunan Kamu Kurumuna Teslim Edilmesi

Silah taşıyan şahıs silaha kamu görevi nedeniyle sahip olabilmektedir. Yine de kamu görevi yapan ve silah taşıma zorunluluğu bulunan şiddet uygulayan aleyhine

atabilen, belli bir çapta namluya uygun imal edilmiş ateşli silahları, g) Tam otomatik silah: Tetik çekili tutulduğunda sürekli atış yapabilen ateşli yivli silahları, h) Yivli av tüfeği: Namlu uzunluğu fişek yatağı hariç otuz santimetreden fazla, uzun menzilli ve delici güce sahip, sabit dipçikli, tam ve yarı otomatik atış yeteneği olmayan ve münhasıran avda veya atıcılıkta kullanılan ateşli-yivli silahları, i) Spor ve nişan tüfek ve tabancaları: Çapı ve diğer nitelikleri bakımından Uluslararası Atış Birliği (U.I.T) Tüzüğünde belirtilen, yarışmalarla uluslararası askeri yarışmalara katılmaya elverişli ve münhasıran spor amacıyla kullanılan yivli ve yivsiz tüfek ve tabancaları, i) Diğer saldırı ve savunma aletleri: (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h) ve (ı) bentlerinde sözü edilen ateşli ve ateşsiz silahlar dışında kalan bıçaklar ile özel olarak saldırı ve savunmada kullanılmak amacıyla yapılmış her türlü ateşli ve ateşsiz aletleri, j) Ruhsat: Bu Yönetmeliğe göre verilecek silah taşıma ve bulundurma belgelerini, trapsheet atış alanı ve poligon işletme izin belgelerini, silah tamir yeri açma izin belgelerini ve mermi satış izin belgelerini, k) Taşıma ruhsatı: Ateşli silah taşımalarına izin verilen kişiler adına düzenlenen belgeyi, l) Bulundurma ruhsatı: Ateşli silah bulundurmalarına izin verilen kişiler adına düzenlenen belgeyi, m) Antika silahlar: Eskiden kalma, değerli, belli bir özelliği olan, benzerlerine az rastlanan ve artık imal edilmeyen ateşli, ateşsiz silah, bıçak ve kılıç gibi aletleri, n.) Zati demirbaş tabanca: Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesindeki subay, astsubay ve uzman jandarma çavuşlar ile emniyet hizmetleri sınıfı personeline görevlerinde kullanılmak üzere, bedeli mukabili zati demirbaş olarak satılan, personelin memuriyeti süresince Devlet malı silah statüsünü muhafaza eden ve üçüncü kişilere satış, devir veya hibesi yapılamayan, emekli olduklarında envanter kaydından çıkartılarak adlarına zati silah olarak ruhsata bağlanacak tabancaları" ifade etmektedir.

⁴⁶⁸ KARAKAYA, a.g.e., s.47.

⁴⁶⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.144.

⁴⁷⁰ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.145.

silahı teslim etmesi için tedbir kararı verilebilmektedir. Şahıs kamu görevine devam ediyor olsa dahi şiddet uygulama ihtimali ya da tehlikesi varsa silahını tedbir kararı gereği teslim etmek zorundadır. Karar bir polis hakkında verilmiş ise Cumhuriyet Savcısının ilgili mahalli karakol marifetiyle, askeri mahallerde ise işlem ilgili inzibat birimince yerine getirilmektedir.⁴⁷¹ Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna kadar veya tedbirin değişikliğine ya da kaldırılmasına dair yeni bir karar verilmedikçe tedbir kararını uygulamaya devam etmekte ve silahı hiçbir şekilde iade edememektedir.⁴⁷² Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilmektedir.⁴⁷³ Kamu görevlisi olan birinin hele ki şiddeti önleme, insanları, mağdurları koruma görevi olan birinin sahip olduğu silahla kendisinden boşanmak, ayrılmak isteyen eşini silahla yaralaması, öldürmesi hazin bir olaydır. Ancak maalesef ülkemizde bu olaylar yaşanmaktadır. Buna; Antalya Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polis memuru 34 yaşındaki Ali Çınar'ın, kendisine boşanma davası açan eşi otuz üç yaşındaki Serap Çınar'ı, dört yaşındaki oğlunun gözleri önünde, üst kattaki komşusunun dairesinde beylik tabancasıyla öldürmesini örnek olarak verebiliriz.⁴⁷⁴

3.9.10. Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol Ya Da Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanılmaması

Alkol, uyuşturucu ya da uyarıcı maddeler kişilerin kendilerini kaybetmelerini ve istemedikleri şeyleri yapmalarına ya da normal zamanlarda yapmaya cesaret edemeyecekleri şeyleri yapmalarına neden olabilmektedir. Alkolün ve uyuşturucu madde kullanımının şiddeti uygulamayı ve kolaylaştırdığı kabul edilmektedir.⁴⁷⁵ Alkolle şiddet arasında bir bağ vardır.⁴⁷⁶ Bu nedenle, korunan kişilerin bulunduğu yerlerde alkol, uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanılmaması, daha önce başka yerde kullanılmış ise korunan kişinin bulunduğu yerlere yaklaşılmaması, alkol ve

⁴⁷¹ KARINCA, a.g.e., s.116.

⁴⁷² KARAKAYA, a.g.e.,s.47.

⁴⁷³ KARAKAYA, a.g.e., s.47.

⁴⁷⁴ Olayın ayrıntısı için; Hürriyet, polis Memuru Boşanmak İsteyen Eşini Öldürdü, İntihara Kalkıştı, Y.T: 20.01.2016, <http://www.hurriyet.com.tr/polis-memuru-bosanmak-isteyen-esini-oldurdu-intihara-kalkisti-40042805>, E.T: 19.02.2017.

⁴⁷⁵ KARINCA, a.g.e., s.116.

⁴⁷⁶ Ayşe AKIN, Nüket SUBAŞI, “Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları”www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, E.T:12.04.2019.

uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanımı bağımlılık boyutundaysa hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavinin sağlanmasına karar verilebilmektedir.⁴⁷⁷ Tedbire hükmedilmesi için mağdurun fiziksel şiddete uğraması şartı aranmamakta, alkol ve uyuşturucu kullandıktan sonra mağdurun işyerine ya da evinin önüne giderek mağduru küçük düşürücü hareketlerde bulunması gibi nedenlerle tedbir kararı verilebilmektedir.⁴⁷⁸

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin karar gereği bir sağlık kuruluşunda muayene ya da tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum ve kuruluş ile koordinasyon içinde yerine getirilmektedir.⁴⁷⁹ ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilmektedir. Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilmekte ve ivedilikle Cumhuriyet savcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilmektedir. Hakkında hastaneye yatma, muayene ve tedavi olması konusunda karar verilen kişinin sağlık giderleri 6284 Sayılı Yasa'nın 19. maddesi⁴⁸⁰ ile 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 44. maddesinde⁴⁸¹ düzenlendiği üzere Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanmaktadır. Yasa hükümlerine göre bütçeden karşılanacak sağlık gideri, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderleri ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerini kapsamaktadır.⁴⁸²

Kişi hakkında konuttan uzaklaştırma kararı varsa bu tedbir kararının alınması amaca uygun olmayacaktır.⁴⁸³ Çünkü amaç, kişiye alkol ya da uyuşturucu madde kullanma yasağı getirmek değil, korunan kişilerin yanında alkol veya uyuşturucu madde kullanılmasını ve bu maddeler etkisi altındayken kadına zarar vermesini engellemektir.

⁴⁷⁷ KARAKAYA, a.g.e., s.48.

⁴⁷⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.146.

⁴⁷⁹ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.146.

⁴⁸⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴⁸¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

⁴⁸² BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.146.

⁴⁸³ KARINCA, a.g.e., s.116.

Belirtmek gerekir ki; 6284 Sayılı Yasa'nın 6. maddesi gereğince, kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilinin başka bir suç oluşturması nedeniyle soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine, mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin yasa hükümleri saklıdır.⁴⁸⁴

3.9.11. Muayene Ve Tedavinin Sağlanması

Muayene ve tedaviye ilişkin tedbir kararı, kişinin şiddet eğilimiyle ilişkidir. Hayalkırıklığı, duygusal baskı gibi psikolojik nedenlerle şiddet uygulanabildiğinden⁴⁸⁵ kişinin şiddet uygulamasına neden olan psikolojik rahatsızlıkları varsa hakim tedbir kararı verebilmektedir.⁴⁸⁶ 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 28. maddesinde de düzenlendiği üzere, hakim tarafından şiddet uygulayanın şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilmektedir.⁴⁸⁷ Tedbirin amacı, öncelikle erkeğin şiddet uygulamasına neden olan bir rahatsızlığının olup olmadığının tespiti ve rahatsızlığı varsa rahatsızlığın tedavisi ile şiddetin önlenmesidir.⁴⁸⁸ Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması gerekmektedir.⁴⁸⁹ Kanımızca, bu tedbir kararının uygulanabilmesi için il ve ilçelerdeki sağlık kuruluşlarında yeterli sayıda ve şiddet konusunda uzman görevlilerin olması gerekmektedir. Şiddet uygulayanın sağlık kuruluşunda tedaviyi istememesi halinde durum sağlık kuruluşu tarafından tutanak altına alınarak Cumhuriyet Başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilmektedir.⁴⁹⁰ Ayrıca, 6384 Sayılı Yasa'nın Uygulanma Yönetmeliği'nin 44. maddesine göre, kişinin rehabilitasyona ihtiyacı olduğuna karar

⁴⁸⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁴⁸⁵ KAVCAR SIRMALI, a.g.m. s.2.

⁴⁸⁶ KARAKAYA, a.g.e., s.48.

⁴⁸⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

⁴⁸⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.147.

⁴⁸⁹ CEYLAN, a.g.m., s.41.

⁴⁹⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.49.

verilirse, genel sağlık sigortası tarafından karşılanmayan rehabilitasyon giderleri Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın bütçesinden karşılanmaktadır.⁴⁹¹ Bir görüşe göre, ergin kişiler hakkında akıl hastalığı ve zayıflığı gibi durumlarda 6284 Sayılı Yasa değil, daha uzun süreli tedbir öngören TMK 405.⁴⁹², 432.⁴⁹³ Maddeleri uyarınca işlem yapılmalıdır.⁴⁹⁴

3.9.12. Nafakaya hükmedilmesi

Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise TMK hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilmektedir.⁴⁹⁵ Yani nafakaya hükmedilmesi için talep aranmamakta, mağdurun durumunu göz önüne alan hakim takdir yetkisini kullanarak nafakaya hükmedebilmektedir. Ancak mükerrer olmaması için TMK'nun hükümlerine göre daha önceden nafakaya hükmedilmemiş olması gerekmektedir. TMK açısından tedbir nafakası, boşanma ve ya ayrılık davası devam ederken bir eşin diğer eşin bakımı ve geçimini sağlaması için ödediği para⁴⁹⁶ olup evlilik devam ederken tarafların ayrı kaldıkları dönem için ödenen miktar ise parasal katkıdır.⁴⁹⁷ Dolayısıyla, taraflar evli ise erkeğin birliğe yapacağı parasal katkının belirlenmesine, boşanma veya ayrılık davası varsa tedbir nafakasına hükmedilmelidir.⁴⁹⁸

⁴⁹¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019.

⁴⁹² TMK. Madde 405-“ Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır. Görevlerini yaparlarken vesayet altına alınmayı gerekli kılan bir durumun varlığını öğrenen idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.”.

⁴⁹³ TMK. Madde 432- “Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur. İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır.”.

⁴⁹⁴ KARAKAYA, a.g.e., s.49.

⁴⁹⁵ CEYLAN, a.g.m., s.41.

⁴⁹⁶ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.155.

⁴⁹⁷ TMK. Madde 196 :”Eşler birlikte yaşarken eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.”.

⁴⁹⁸ BÖLÜKBAŞI, a.g.e., s.155.

Nafaka konusu, 6284 sayılı Yasa'nın 18. maddesinde ayrıca ele alınmıştır. Bu maddeye göre, nafakaya karar verilmesi halinde kararın bir örneği resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilmektedir.⁴⁹⁹ Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması halinde korunan kişi başvurmasa bile nafaka, ilgili kişinin aylık, maaş ya da ücretlerinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilmektedir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsiline yönelik işlemler için yaptığı posta giderleri Cumhuriyet Başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanmaktadır.⁵⁰⁰ Ayrıca 6284 Sayılı Yasa'nın 20. Maddesi uyarınca harçlardan, masraflardan ve vergilerden muafiyet bulunmaktadır. Dolayısıyla hükmedilen nafakanın tahsili için harç ve benzeri hiçbir masraf alınmamaktadır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın koruma kararı yani şiddet nedeniyle bağladığı nafaka için kötü niyetli hareket edenler de bulunmaktadır. Şiddet olmadığı halde sırf nafaka alabilmek için başvuru yapan kadınlar bulunmaktadır. Ankara 7. Aile Mahkemesi hakimi Zerrin TOGAY tarafından 06.01.2014 tarihinde katıldığı Biz Bize isimli TV programında bu konuyu dile getirmiştir. Belirtilen bu halde hakimlerin iyi niyet kötü niyet ayrımı yapması gerekmektedir. Ancak tedbir kararı verilebilmesi için herhangi bir delile, tanığa ihtiyaç duyulmadığından ve sadece mağdur olduğunu iddia eden kadının beyanıyla yetinildiğinden bu çok zor olmaktadır.

3.9.13. Benzer koruyucu tedbirler

Yasa'nın 4. maddesinde hakimin tarafından verilecek koruyucu tedbirler sayılırken bir sınırlandırmaya gidilmemiştir. Maddede, “..koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere..”⁵⁰¹ denilerek hakime tedbir kararı konusunda takdir yetkisi tanınmıştır. Ancak hakim bu takdir yetkisini mevcut durumun özelliklere uygun olarak kullanmalı ve verdiği karar mağduru şiddetten korumalıdır.

⁴⁹⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁵⁰⁰ KARAKAYA, a.g.e., s.94.

⁵⁰¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

3.10. KOLLUK AMİRİ TARAFINDAN VERİLECEK ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARI

Kolluk amirinin önleyici tedbir kararı verebileceği Yasa'nın 5. maddesinde düzenlenmiştir. Aslında bu maddenin başlığı Hakim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları olsa da maddenin 2. fıkrasında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birinci fıkranın a, b, c ve d bentlerinde yer alan tedbirler ilgili kolluk amirince de alınabilir, denilmek suretiyle kolluk amirine önleyici tedbirler için yetki verilmiştir.⁵⁰² Fıkradan anlaşılacağı üzere verilen bu yetki sınırsız değildir. Kolluk amiri, hakimin vereceği önleyici tedbirlerden sadece, şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması; müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi; korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması ve gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması yönünde karar verebilmektedir. Ayrıca bu tedbirlere karar verebilmesi için koruyucu tedbir kararlarında olduğu gibi gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun mevcut olması da gerekmektedir.

Kolluk amirinin tedbir kararlarının geçerli olması için tedbir kararını verdiği tarihi takip eden ilk iş gününde kararı hakime onayına sunmalıdır. Hakim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbir kararları kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Tatil günleri sürenin hesabına dahil edilmektedir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonu tatiline denk gelirse süre takip eden ilk iş gününde sona ermektedir. Ancak kolluk tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının mülki amir veya hakim onayına belli bir süre için sunulması zorunluğu öğretide tartışılmıştır. Tedbir kararlarının onaylanmaması nedeniyle kendiliğinden ortadan kalkması, kadınların telafi olmayan mağduriyetler yaşamasına neden olabilecektir.⁵⁰³

⁵⁰² KARAKAYA, a.g.e., s.49.

⁵⁰³ Nazan MOROĞLU, "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", s.379, <http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/2012-99-1169.pdf>, E.T:05.08.2019.

Kolluk amirinin aldığı koruyucu tedbir kararları kırk sekiz saat içinde mülki amir tarafından onaylanması gerekirken önleyici tedbir kararının yirmi dört saat içinde hakim tarafından onaylanması hükme bağlanmıştır.⁵⁰⁴ Yani önleyici ve koruyucu tedbir kararları için farklı onaylama süreleri belirlenmiştir. Önleyici tedbir kararının onaylama süresinin koruyucu tedbir kararından daha kısa olması koruyucu tedbir kararlarının daha önemli olduğu izlenimini vermektedir. Kolluk amirinin verebileceği tüm tedbir kararlarına bakıldığında koruyucu tedbirlerin daha çok hayati durumlara ilişkin verildiği görülmektedir. Dolayısıyla, hayati bir durumun varlığı söz konusu olduğundan onaysız tedbirin kalkma süresinin daha uzun tutulduğu düşünülebilir.

3.11. 6284 SAYILI YASA İLE İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN BENZER HÜKÜMLERİ

6284 sayılı Yasa'nın 3. ve 4. Maddelerinde düzenlenen koruyucu tedbir kararları ve 5. maddede düzenlenen önleyici tedbir kararları ile ilgili hususlar Yasa'nın dayanağı olan İstanbul Sözleşmesi'nde daha genel bir şekilde ifade edilmiştir. 6284 Sayılı Yasa'da düzenlenen önleyici ve koruyucu tedbirlerle bağlantılı hükümler İstanbul Sözleşmesi'nin 21., 29., 45., 53. ve 56. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunun dışında İstanbul Sözleşmesi'nin 16., 20., 26., 31., ve 52. maddeleriyle birlikte tedbir kararlarına ilişkin usuller de ele alınmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin 21, 29, 45, 53 ve 56. maddeleri taraf devletlere sorumluluk ve görev vermektedir.

3.11.1. İstanbul Sözleşmesi 16. Maddesi – Önleyici Müdahale Ve Tedavi Programları

1. Taraf Devletler, ev içi şiddet faillerinin daha fazla şiddet eyleminde bulunmalarını engellemek ve şiddet içeren davranış kalıplarını değiştirmek üzere kişiler arası ilişkilerinde şiddet içermeyen davranışı benimsemeleri için failleri eğitmeyi hedefleyen programların oluşturulması veya desteklenmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

⁵⁰⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

2. *Taraf Devletler faillerin, özellikle de cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemelerini önlemeyi hedefleyen tedavi programlarının oluşturulması veya desteklenmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*

3. *Taraf Devletler, 1. Ve 2. Fıkırada belirtilen önlemlerin alınmasında mağdurun güvenliğinin, desteklenmesinin ve insan haklarının öncelikli öneme sahip olmasını ve uygun durumda mağdurlara yönelik uzman destek hizmetleriyle yakın işbirliği içerisinde bu programların oluşturulmasını ve uygulanmasını güvence altına alır.*⁵⁰⁵

Maddeye göre, taraf devletlerin ev içi şiddet uygulayanların daha fazla şiddet eyleminde bulunmalarını engellemek ve şiddet içeren davranış kalıplarını değiştirmek üzere kişilerarası ilişkilerinde şiddet içermeyen davranışı benimsemeleri için şiddet uygulayanları eğitmeyi hedefleyen programların oluşturulması veya desteklenmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri almaları gerekmektedir. Bu madde, yasamızda 5.maddenin h ve ı bentlerine denk geldiği söylenebilir. Buna göre, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması ile bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması hüküm altına alınmıştır.

3.11.2. İstanbul Sözleşmesi 20. Maddesi – Genel Destek Hizmetleri

1. *Taraf Devletler, mağdurların şiddet sonrası toparlanmalarını kolaylaştıracak hizmetlere erişebilir olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. Bu tedbirler, gerek duyulduğunda, hukuki ve psikolojik danışmanlık, maddi yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulmalarına yardım gibi hizmetleri içermelidir.*

⁵⁰⁵ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019, DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.84-85.

2. *Taraf Devletler, mağdurların sağlık ve sosyal hizmetlere erişebilir olmasını ve hizmetler için yeterli kaynak ayrılmasını ve uzmanların mağdurlara yardımcı olmak ve uygun hizmetle yönlendirmek üzere eğitim almalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*⁵⁰⁶

Şiddet mağdurları yaşadıkları olaylar nedeniyle maddi ve manevi olarak çöküntü yaşamaktadır. Bu madde ile taraf devletlerin mağdurlara şiddet sonrası toparlanmalarını kolaylaştırmak amacıyla hizmetler vermesini, bu hizmetlerin erişilebilir olması ve hizmetler konusunda gerekli yasal düzenlenmelerin yapılması görevi verilmiştir. Yasal düzenlemeler hukuki ve psikolojik danışmanlık, yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulmaları konusunda olacaktır. Mağdurların hizmetlerden etkin yararlanabilmesi için hizmeti veren görevlinin de eğitilmesi gerektiği maddede vurgulanmıştır. 6284 Sayılı Yasa'nın 3. maddesinin c bendinde mağdura psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine yönelik koruyucu tedbir kararı belirlenmiştir.⁵⁰⁷

Ayrıca, 6284 Sayılı Yasa'nın 15. maddede ŞÖNİM tarafından verilecek tüm destek hizmetleri, 17. maddede mağdura geçici maddi yardım yapılması konusu, 18. maddede mağdura nafaka verilmesi, 19. maddede mağdurun sağlık giderleri düzenlenmiş, 20. madde ile mağdurun mercilere başvurusunu kolaylaştırmak için harçtan, masraflardan ve vergilerden muafiyeti ve ilgili devlet biriminin davaya katılarak mağdura destek olması amaçlanmıştır.⁵⁰⁸ 19. maddede belirtilen sağlık giderleri dışındaki maddeler yukarıda açıklanmıştır. Bu nedenle burada sadece 6284 Sayılı Yasa'nın 19. maddesindeki sağlık giderlerinden bahsedilecektir.

6284 Sayılı Yasa'nın 19. maddesinde bu yasaya göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ve rehabilitasyon

⁵⁰⁶ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019, DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.92.

⁵⁰⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

⁵⁰⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanmaktadır.⁵⁰⁹ Hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar bu hallerin devamı süresince, 31.05.2006 tarihli 5510 Sayılı Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 60. maddesi⁵¹⁰ kapsamında gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır. Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa sağlık hizmetlerinden yararlanırken başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır. Dolayısıyla, hakkında koruma kararı verilen kişinin sağlık kuruluşlarında güvenli olması ve korumam kararının etkin olabilmesi için sağlık personelinin, çalışanlarının 6284 Sayılı Yasa hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bakanlık bu nedenle kurumlar arası koordinasyon ve eğitime önem vererek 6284 Sayılı Yasa'nın 16. maddesinde hüküm altına almıştır.

Yasa'nın uygulanabilir ve etkin olması için kurumların birbiriyle bağlantılı olması ve koordinasyonlarının düzgün olması gerekmektedir. Söz konusu koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Yasa'nın uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanlarına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak, alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdürler. Gerçek ve tüzel kişiler bu yasa kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilmektedirler. Görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personelleri Bakanlık görevlilerine yardımcı olmaktadır.

Kadına karşı şiddet konusunda Bakanlığın en büyük yardımcısı basın olmalıdır. Çünkü bilindiği üzere basın yayın organları topluma ulaşmanın en önemli

⁵⁰⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁵¹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, E.T:24.07.2019

araçlarından biridir. Bunun farkında olan yasa koyucu 16. maddeye koordinasyon kapsamında basın yayını ilgilendiren bir hüküm koymuştur. Buna göre, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikasını 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilmektedir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmemektedir. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenmektedir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanmaktadır.⁵¹¹

Diğer yandan, basın yayın organlarının bu göreve isteyerek ya da istemeyerek aykırı davrandığı da olmaktadır. Kadına karşı şiddet haberlerinin verilmiş şekli, kullanılan dil kadına karşı şiddeti meşrulaştırabilmekte, normalleştirebilmekte ya da önemsiz gibi gösterebilmektedir. Kadına karşı şiddet konusunda çalışan sivil toplum örgütleri de bu durumdan rahatsızlık duymaktadır. Kadın Araştırma Merkezi “Mağdurun medya eliyle yeniden mağdur edilmemesi lazım. Mağdurun medya eliyle yeniden mağdur edilmesi toplumda şiddetin, meşru olabileceğine dair bir algı oluşturuyor. Mesela şöyle haber başlıkları görüyoruz; ‘Boşanmak isteyen karısını öldürdü’, ‘Öfkeli koca karısını öldürdü’. Bu tür başlıklarla medya cinayeti meşrulaştırmış oluyor, bu tür haberler kocanın karısını, meşru sebeplerden dolayı öldürmüş olduğuna dair toplumda bir algı oluşturuluyor. Bu tür başlıklar atılmamalı” derken, Kadın ve Demokrasi Derneği “Magazinsel bir habercilik anlayışıyla sunulan kadına şiddet vakalarıyla hafife alınan hayatlar, toplumsal algıda taklit etme durumlarını da ortaya çıkarabilmektedir. Mağduru öne çıkaran habercilikte şiddetin belli bir nedensellik bağıyla (aşk, kıskançlık, tahrik) birlikte verilerek failin eylemlerini meşrulaştıran cinsiyetçi bir söylemle sunulması, şiddetin

⁵¹¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

detaylandırılarak kadın bedeni üzerinden işlenmesi, şiddetin normal karşılanmasına sebep olmakta, bu da şiddeti meşrulaştırmanın bir başka yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksine faili ön plana çıkararak bir dil kullanıldığında ise, zaman içerisinde bu durum failin kahramanlaştırarak mağdurun unutulmasına yol açmaktadır. Kadına şiddete karşı toplumsal sağduyuyu arttırmak ve bilinçlendirmek yerine reyting maksadıyla medya, okuyucunun veya izleyicinin dikkatini çeken bu tür haberleri kullanarak, şiddeti meşrulaştırıcı bir araca dönüşmektedir. Dolayısıyla, medya gibi iletişim araçlarının şiddet vakalarını takibi önemli olduğu kadar, bu vakaların verilmiş biçimini de sorgulayarak sorumlu bir habercilik anlayışıyla hareket etmesi gerekmektedir.” demektedir⁵¹². Bu beyanlar koordinasyon kurulan kurumların bu konuda eğitilmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Eğitim, her konuda öncelikli ve belirleyicidir. Kadına karşı şiddetle ilgili düşüncelerin değiştirilmesi, şiddetin özel bir sorun olmayıp insan hakkı ihlali olduğunun topluma anlatılabilmesi ve öğretilmesi için öncelikle bu konuda çalışanların eğitilmesi gerekmektedir. Ataerkil düşünceye sahip kurumlar, aileyi ön planda tuttuğundan aile dağılmasın mantığıyla kadının şiddete uğramasını görmezden gelebilmekte ve ailenin dağılmaması, toplumun sözde temel taşının parçalanmaması için kadın ile erkeği barıştırmaya çalışmaktadır.⁵¹³ Eğitimsiz olan, toplumsal cinsiyet, ataerkil bakış açısı ya da örf-adet düşüncesiyle hareket eden görevliler mağdurları daha zor ve daha büyük mağduriyet yaşamalarına neden olmaktadır. Diyarbakır’da kadınlara koruma kararı çıkartabilmeleri için yardım sağlayan belediye sosyal hizmet görevlileri polislerin çoğu zaman ailenin birliğine öncelik vererek kadınları vazgeçirdiğini anlatmış, başka bir görevli İnsan Hakları İzleme Örgütü’ne polislerin ‘Kocasıdır döver. Mesele aile içinde halledilmeli’ dediğini belirtmiştir⁵¹⁴. Bakanlık da bu koordinasyona dahil olan tüm kurum ve kuruluşların eğitilmesi için Yasa’nın 16. maddesine göre gerekeni yapmaktadır. Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve

⁵¹² <http://www.hurriyet.com.tr/kadina-siddet-haberleri-siddeti-normallestiriyor-40059032>, E.T:18.10.2017.

⁵¹³ REÇBER, a.g.m., s.375.

⁵¹⁴ Human Rights Watch, Türkiye, Avrupa ve Orta Asya Kocandır Döver de Sever de, Türkiye’de Aile İçi Şiddet ve Korumaya Erişim, Mayıs, 2011, <http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/02/HRW-turkey-2011.pdf>, E.T: 18.10.2017.

üyelerinin Yasa'nın etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusundaki eğitim programlarına katılması sağlanmaktadır.

3.11.3. İstanbul Sözleşmesi 21. Maddesi – Bireysel/Toplu Şikayette Destek

Taraf devletler mağdurların ilgili bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikayet mekanizmalarıyla ilgili bilgi sahibi olmalarını ve söz konusu mekanizmalara erişimini temin edeceklerdir. Taraflar mağdurlara bu tür şikayetlerde buldukları sırada duyarlı ve bilgiye dayalı bir yardım sağlanmasını destekleyecek ve yaygınlaştıracaklardır.⁵¹⁵

Maddeye göre, taraf devletler mağdurların bölgesel ya da uluslararası bireysel ve toplu şikayet mekanizmaları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu mekanizmaları kolay erişebilmelerini sağlamalıdır. Ayrıca, mağdurun bu mekanizmaları kullanırken duyarlı ve bilgili yardım almasını desteklemek ve yaygınlaştırmak gerekmektedir. Maddeye ilk bakıldığında taraf devletten istenen uygulamadan bahsediliyor gibi görünmektedir. Ancak madde, yasamızdaki koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin olan tüm maddeleri kapsar nitelikte olup tedbir kararlarının usulüne ilişkindir. Mağdurun şiddetten korunmak ve şiddeti önlemek için devletten yardım almasını sağlamak, devletine güvenmesini sağlamak için ihtiyaca cevap veren hukuki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu da usuli işlemlerin mağdur açısından kolay ve hızlı olması ile mümkündür. Bu nedenle de, 6284 Sayılı Yasa'nın 8. maddesinde tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizliliği, 9. maddesinde tedbir kararına itiraz, 10. maddesinde tedbir kararının bildirilmesi ve uygulanması, 12. maddesinde teknik yöntemlerle takip, 13. maddesinde tedbir kararına aykırılık hükme bağlanarak usulen izlenecek yol belirlenmektedir.⁵¹⁶

⁵¹⁵ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵¹⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

3.11.4. İstanbul Sözleşmesi 26. Maddesi – Çocuk Tanıklar İçin Koruma Ve Destek

1. *Taraf Devletler, mağdurlara yönelik koruma ve yardım hizmetlerinin sağlanmasında bu Sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin çocuk tanıklarının haklarına ve ihtiyaçlarına gereken özenin gösterilmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*

2. *Bu madde uyarınca alınan tedbirler, bu Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet biçiminin çocuk tanıklarının yaşlarına uygun psiko-sosyal danışmanlığı kapsar ve çocuğun yüksek yararı ilkesine gereken saygıyı gösterir.⁵¹⁷*

İstanbul Sözleşmesi'nin 26. maddesi sadece tanık çocuklara ilişkindir. Aile içi şiddetin en yakın tanıkları çoğu zaman çocuklar olmaktadır. Bu nedenle, İstanbul Sözleşmesi tanık çocukların ayrıca korunmasının önemini vurgular nitelikte ayrı bir madde düzenlemiştir. Bu madde ile taraf devletlerden çocuk tanıklarının haklarına ve ihtiyaçlarına gereken özenin gösterilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmasını istemektedir.

6284 Sayılı Yasa'nın 5. maddesinin 1. fıkrası d bendinde hakimın vereceği önleyici tedbirlerden biri de, şiddet uygulayanın gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması ile aynı maddenin ç bendinde belirtilen çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması veya kaldırılmasıdır.⁵¹⁸ Bu tedbir kararları çocuğun yararına olarak kullanılabilir. Aile içi şiddet çocuk için yıkıcı etkiye sahip olabilmektedir.⁵¹⁹ Dolayısıyla, çocuk tanıklık yaparken çocuğun hakları ve durumu gözetilerek hukuki düzenlemelerin yapılması ve uygulanması gerekmektedir. Buna ek olarak çocuğun

⁵¹⁷ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵¹⁸ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.105.

⁵¹⁹ POLAT, a.g.e., s,73.

şiddet uygulayan ile kişisel ilişkisinin nasıl olacağı, akıbeti çocuğun yararına göre şekillendirilmelidir.

3.11.5. İstanbul Sözleşmesi 29. Maddesi – Hukuk Davaları Ve Başvuru Yolları

- 1. Taraf Devletler mağdurların faile karşı yeterli hukuksal başvuru yollarına sahip olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*
- 2. Taraf Devletler, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun biçimde, mağdurlara, kendi yetkileri kapsamında gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alma görevini yerine getirmeyen devlet makamlarına karşı yeterli hukuksal başvuru yollarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.⁵²⁰*

İstanbul Sözleşmesi'nin bu maddesi de sözleşmenin 21. maddesi gibi şiddete ilişkin hukuki yollarla ilgilidir.⁵²¹ Taraf devletlere, mağdurların şiddet uygulayana karşı başvurabilecekleri hukuksal yolların olması için gerekli düzenlemelerin yapılması görevi verilmektedir. Dolayısıyla, 6284 Sayılı Yasa'nın ilgili maddeleri de 21. maddede belirttiğimiz maddelerdir.

Ayrıca, madde ile mağdurun sadece şiddet uygulayana karşı değil, koruyucu ve önleyici tedbir alma görevlerini yerine getirmeyen devlet makamlarına karşı da başvurabileceği yeterli hukuksal yolların sağlanması talep edilmektedir.

3.11.6. İstanbul Sözleşmesi 31. Maddesi – Vesayet, Ziyaret Hakları ve Güvenlik

- 1. Taraf Devletler, çocukların vesayeti ve ziyaret hakkının belirlenmesinde bu Sözleşme kapsamındaki şiddet vakalarının dikkate alınmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*

⁵²⁰ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵²¹ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.109.

2. *Taraf Devletler, herhangi bir ziyaret veya vesayet hakkının kullanılmasının mağdurun veya çocukların haklarını ve güvenliğini tehlikeye düşürmemesi sağlamak üzere gereken yasal veya diğer önlemleri alır.*⁵²²

İstanbul Sözleşmesi, ilk fıkrada taraf devletlerinden şiddet vakalarının dikkate alınarak çocukların vesayet ve ziyaret haklarının belirlenmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirlerin alınmasını istemektedir. İkinci madde ile de vesayet ve ziyaret haklarının kullanılmasında mağdurun veya çocuğun haklarının ve güvenliklerinin tehlikeye düşürülmemesinin sağlanmasını da istemektedir.

Yasamızın bu maddeye göre denk gelen maddesi 5. maddedir. 6284 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin ç bendinde çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması öngörülmüştür.⁵²³ Ayrıca yine aynı maddenin d bendinde gerekli görülmesi halinde korunan kişinin şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulması halleri saklı kalmak kaydıyla çocuklarına yaklaşmama tedbiri öngörülmüştür.

İstanbul Sözleşmesi çocuklarla ilgili hususları Çocuk Tanıklar İçin Koruma ve Destek başlıklı 26. maddesi ile Vesayet, Ziyaret Hakları ve Güvenlik başlıklı 31. maddesinde hükme bağlamıştır.⁵²⁴ 6284 Sayılı Yasa ise İstanbul Sözleşmesi'ndeki bu iki maddeyi 5. maddesinde toplamıştır.

6284 Sayılı Yasa, ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dairdir. Çocuk ailenin bir parçasıdır. Her ne kadar çalışma konusu Yasa'nın kadın açısından değerlendirilmesi olsa da Yasa'nın amacına bakıldığında çocuklarla ilgili olarak yeterli düzenlemenin yapılmadığı görülmektedir. Ancak, hakim 5. maddenin 3. bendine göre, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler⁵²⁵ ile 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre⁵²⁶

⁵²² <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵²³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁵²⁴ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵²⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, E.T:24.09.2019.

velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulmasında karar vermeye yetkili kılınmıştır. Böylece çocuklara ilişkin yasadaki açık diğer yasaların yardımıyla bertaraf edilmeye çalışılmıştır.

3.11.7. İstanbul Sözleşmesi 45. Maddesi – Yaptırımlar Ve Önlemler

1. *Taraf Devletler, bu Sözleşme uyarınca tanımlanan suçların ciddiyetini dikkate alarak etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılmalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer önlemleri alır. Bu yaptırımlar, ihtiyaç bulunması halinde, suçlunun iadesine neden olabilen özgürlükten yoksun bırakmayı gerektiren kararları da içerir.*

2. *Taraf Devletler, faillere yönelik olarak:*

- *mahkûmların denetlenmesi ve izlenmesi;*
- *mağdurun güvenliğini de içerebilen çocuğun menfaati ilkesi başka bir yolla garanti altına alınamıyorsa velayet hakkının elinden alınması gibi diğer tedbirleri alabilir.⁵²⁷*

Maddenin ilk fıkrası, aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet suçunun ciddiye alınması gerektiğini, buna bağlı olarak etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırma sağlanması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını vurgulamaktadır. Sözleşme bu hükmü ile taraf devletlere edim yüklemektedir.⁵²⁸ 6284 sayılı Yasa bu edimi 13. maddede düzenlenen tedbire aykırılık halinde şiddet uygulayanı zorlama hapsine tabi tutmasıyla yerine getirmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin ilgili maddesinde özgürlükten yoksun bırakmayı gerektiren kararların da alınabileceği belirtilmektedir.

⁵²⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵²⁷ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵²⁸ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

İkinci fıkrada, taraf devletlerin faillerin denetlenmesi ve izlenmesi için gereken yasal düzenlemeleri yapabileceği belirtilmiştir.⁵²⁹ Failin kontrol altında tutulması şiddet olayının yaşanmasına ya da tekrarlanmasına engel olabilir.

Maddenin 2. fıkrasının son cümlesi, İstanbul Sözleşmesi'nin 26. ve 31. maddesi ile ilişkilidir. Dolayısıyla Yasamızın da 5. maddesindeki düzenleme ile ilgili olmaktadır. Burada önemli olan çocuğun menfaatidir.

3.11.8. İstanbul Sözleşmesi 52. Maddesi – Acil Durumda Uzaklaştırma Kararları

Taraf Devletler, yetkili makamların yakın tehlike halinde ev içi şiddet failinin mağdurun veya risk altında olan kişinin ikametini yeterli zaman dilimi içerisinde terk etmesini emretme ve failin mağdurun ikametine girmesini ya da mağdurla veya risk altında olan kişiyle irtibata geçmesini yasaklama yetkisine sahip olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. Bu madde gereğince alınacak tedbirlerde, mağdurun veya risk altındaki kişinin güvenliğinin sağlanmasına öncelik verilir.⁵³⁰

İstanbul Sözleşmesi'nin bu maddesi 6284 Sayılı Yasa'ya direk olarak alınmıştır. Yasa'nın 5. maddesinin b, c ve d bentlerinde uzaklaştırmaya ilişkin tedbir kararlarından bahsedilmektedir. İlgili maddeye göre, şiddet uygulayanın/uygulama tehlikesi bulunanın müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesine; korunan kişiye ve bu kişinin bulunduğu konuta, okula, işyerine yaklaşmamasına; gerekli görülmesi halinde korunan kişinin şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına, çocuklarına yaklaşmamasına karar verilebilmektedir.⁵³¹

⁵²⁹ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵³⁰ DEMİRKİR ÜNLÜ, a.g.e., s.119.

⁵³¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

3.11.9. İstanbul Sözleşmesi 53. Maddesi – Kısıtlama Veya Koruma Kararları

1. *Taraf Devletler bu Sözleşme'nin kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin mağdurlarının uygun kısıtlama veya koruma kararlarından yararlanmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.*

2. *Taraf Devletler 1. Fıkrafta bahsedilen kısıtlama veya koruma kararlarının:*

- *acil koruma sağlamaya yönelik olmasını ve mağdura gereksiz mali veya idari külfet doğurmamasını;*

- *belirli bir süre için ya da değiştirilene ya da kaldırılana kadar geçerli olmasını;*

- *gerekli olduğunda hemen etki yaratacak şekilde nizasız (ex parte) alınmasını;*

- *diğer yargı süreçlerini dikkate almaksızın ya da bunlara ek olarak alınmasını;*

- *daha sonra başlatılacak yargı süreçlerine dahil edilmesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer önlemleri alır.*

3. *Taraf Devletler 1. Fıkrafta saptanan kısıtlama veya koruma emirlerinin ihlallerin etkili, orantılı ve caydırıcı cezai veya diğer yasal yaptırımlara tabi olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.⁵³²*

İstanbul Sözleşmesi'nin bu maddesi taraf devletlere şiddet konusunda yapmaları gerekenler açısından yol göstermekte ve sorumluluk yüklemektedir. Maddede, verilecek tedbir kararlarına (6284 Sayılı Yasa m.3,4,5); tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizliliğine (6284 Sayılı Yasa m.8); uygulanma usulüne (6284 Sayılı Yasa m.10), teknik yöntemle takibe (6284 Sayılı Yasa m.12); tedbir kararlarına itiraz ve aykırılık hallerine (6284 Sayılı Yasa m.9,13), suça ilişkin hususlara (6284 Sayılı Yasa m.6) değinilmektedir. Sözleşmede kısıtlama ve koruma kararlarına ilişkin genel bir çerçeve çizilmekte, taraf devletlerin düzenlemelerini bu çerçeveye göre belirlemesi istenmektedir.⁵³³

⁵³² <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

⁵³³ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

Taraf devletler, sözleşmede belirtilen tüm şiddet türlerine maruz kalan mağdurlar için gereken yasal düzenlemeleri yapmalı ve tedbirleri almalıdır. Bu düzenlemeler ve tedbirler mağduru şiddet uygulayana karşı korumak ve şiddet uygulayanı kısıtlamak amacıyla yapılmalıdır. Kısıtlama ve koruma kararları, mağdur için acil koruma sağlamalı, mağdura gerek maddi gerek idari külfet doğurmamalı, aynı zamanda belirli bir süre için ya da değiştirilebilen ve kaldırılabilen nitelikte olmalı, gerekli olduğunda nizasız yani çekişmesiz şekilde verilmeli, diğer yargı süreçlerinden bağımsız olmalı, ancak daha sonra başlatılacak yargı süreçlerine de dahil edilebilir olmalıdır.⁵³⁴ 6284 sayılı Yasa'nın yukarıdaki başlıklarda incelediğimiz ilgili maddelerine bakıldığında Yasa'nın İstanbul sözleşmesindeki bu çerçeveye uyduğu görülmektedir.

3.11.10. İstanbul Sözleşmesi 56. Maddesi – Koruma Önlemleri

1. Taraf Devletler, sorgulama ve hukuki işlemlerin tüm aşamasında mağdurların haklarını ve menfaatlerini, tanık durumunda olduklarında özel ihtiyaçlarını da dâhil ederek korumak için:

a. onların aynı zamanda ailelerinin ve tanıkların, gözdağından, misillemeden ve mağdur olma durumunun tekrarlanmasından korunmalarını sağlamak;

b. mağdurun, en azından kendisinin veya ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda, failin kaçtığı ya da geçici veya kati olarak serbest bırakıldığı hakkında bilgilendirilmesini sağlamak;

c. iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullar altında mağdurlara hakları ve faydalanabilecekleri hizmetler ve şikayetlerinin takibi, masraflar, sorgulama veya davaların genel prosedürü ve onların prosedür içindeki rolleri, ek olarak davalarının sonuçları hakkında bilgi vermek;

d. mağdurun iç hukuk kurallarının usulüne uygun olarak sesinin duyulmasını, kanıt temin etmesini ve kendi görüşlerini, ihtiyaçlarını ve kaygılarını doğrudan veya bir aracıyla sunmasını ve bunların dikkate alınmasını sağlamak;

e. mağdurlara haklarının ve menfaatlerinin usule uygun olarak sunulması ve dikkate alınması için uygun destek hizmeti sunmak;

⁵³⁴ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019

- f. mağdurun özel yaşantısı ve görüntüsünü korumak için tedbirlerin alınmasını sağlamak;
- g. mağdur ve failer arasındaki iletişimin mahkemede ve kolluk kuvvetlerinin mevkiinde, mümkün olduğu ölçüde önlenmesini sağlamak;
- h. davaya taraf olarak katılan ya da kanıt sunan mağdurlara bağımsız ve yetkin çevirmenler sağlamak;
- i. iç hukuk kurallarına uygun biçimde, mağdurun esasen mevcut ve uygun iletişim teknolojilerinden yararlanarak mahkeme salonuna gitmeden ya da en azından fail olduğu iddia edilen kişinin mahkeme salonunda bulunmadığı bir ortamda ifade vermesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.⁵³⁵

Bu madde, 6284 Sayılı Yasa'nın 3, 4, ve 5. maddelerinde düzenlenen tüm koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile bu kararlara ilişkin usulü kapsamaktadır. Maddenin asıl amacı, sorgulama ve hukuki işlemlerin tüm aşamasında mağdurların haklarının ve menfaatlerinin, tanık durumunda oldukların özel ihtiyaçlarını da dâhil ederek korumaktır.

⁵³⁵ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YARGI KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET

4.1. YARGITAY KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET

Kadına karşı şiddet konusunda Yargıtay'ın bakış açısını anlamak için yaklaşık yüz kırk Yargıtay içtihadı⁵³⁶ incelendi. Yargıtay kararlarında kadına karşı şiddet uygulanması boşanma sebeplerinden biri olarak ele alınmış olup başta fiziksel şiddet olmak üzere kadına karşı şiddet eşlerin kusurunu belirlemede kullanılmıştır. Kararlarda görüldüğü kadarıyla şiddet, evlilik birliğini temelinden sarsan bir gerekçe olarak ele alınmış, TMK. 166. maddesine⁵³⁷ dayanılarak boşanma davaları açılmıştır. Bununla beraber, fiziksel şiddet TMK. 162. maddesinde⁵³⁸ düzenlenen hayata kast, pek kötü muamele ve onur kırıcı davranış olarak boşanmanın başka bir hukuki nedeni de sayılmaktadır.

Yargıtay'ın 2013 yılına kadar olan çoğu kararlarında eşlerin eşit kusurlu sayıldığı davalarda erkeğin şiddeti ağır kusur olarak nitelendirilmemektedir. Yüksek mahkeme kararlarında olduğu gibi erkeğin şiddetine karşılık kadının şiddet dışı eylemlerini eşit kusur saymıştır.

“..davalı-davacı (kadın)’ın kocasına ağıza alınmayacak sözlerle küfür ve hakaret ettiği, güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu sabit olmakla birlikte, davacı-davalı (koca)’nın da, eşine müteaddit kereler fiziki şiddet uyguladığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu duruma göre evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında her iki taraf da kusurlu olup, taraflardan birini diğerinden baskın kusurlu kabul etmek mümkün değildir”⁵³⁹,

⁵³⁶ <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>, E.T:13.03.2018.

⁵³⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵³⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵³⁹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 16.04.2013 tarihli, 2012/23618 E. ve 2013/10719 K..

“..davalı-karşı davacı kocanın eşine fiziksel şiddet uyguladığı, evde arkadaşları ile sık sık alkol alarak çevreyi rahatsız ettiği ve güven sarsıcı davranışlarının bulunduğu, buna karşılık davacı-karşı davalı kadının sadakatsiz davranışlarda bulunduğu, gerçekleşen bu olaylar karşısında tarafların boşanmaya neden olan olaylarda eşit kusurlu oldukları anlaşılmıştır”⁵⁴⁰,

“..davalı kadının güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu, davacı kocanın ise eşine şiddet uyguladığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında evlilik birliğinin sarsılmasına neden olan olaylarda taraflar eşit kusurlu olup verilen boşanma kararı sonucu itibarıyla doğrudur”⁵⁴¹,

“..davalı kocanın eşine fiziksel şiddet uyguladığı ve birlik görevlerini yerine getirmediği; buna karşılık davacı kadının da bir süre bir başka erkekle birlikte yaşamak suretiyle sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda tarafların evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı sabit olmakla birlikte buna tarafların açıklanan eşit kusurlu davranışlarının neden olduğunun kabulü gerekir”⁵⁴²,

“..davalı-karşılık davacı kadının eşine hakaret ettiği ayrıca güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu, davacı-karşılık davalı kocanın ise birlik görevlerini yerine getirmediği, karısına hakaret edip şiddet uyguladığı anlaşılmaktadır. Olayda bir tarafın kusurunu diğerinden ağır kabul etmek mümkün değildir”⁵⁴³,

“..davalı-davacı kocanın eşine fiziki şiddet uyguladığı, davacı-davalı (kadın)ın da, kocasına ağır sözlerle hakaret ettiği, çocuklarına ‘geberin, sizden tiksiniyorum’ dediği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu olaylara göre, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında taraflar aynı oranda kusurludurlar. Hal böyleyken davalı-davacının kusurunun ‘daha fazla’ kabul edilmesi doğru değildir”⁵⁴⁴,

⁵⁴⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin 14.01.2013 tarihli, 2012/13059 E. ve 2013/295 K..

⁵⁴¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 04.09.2012 tarihli, 2012/5314 E. ve 2012/20189 K.

⁵⁴² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 13.06.2012 tarihli, 2011/20135 E. ve 2012/16114 K.

⁵⁴³ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 17.01.2011 tarihli, 2009/21656 E. ve 2011/1 K.

⁵⁴⁴ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 23.03.2010 tarihli, 2009/2023 E. ve 2010/5538 K.

“..davacı-davalı kadının kocasına hakaret ve tehdit ettiği, kocasına tokat atmak suretiyle fiziksel şiddet uyguladığı; buna karşılık davalı-davacı kocanın da eşine basit tıbbi müdahale gerektirir şekilde fiziksel şiddet uyguladığı ve bu eyleminden dolayı ceza mahkemesince mahkumiyetine karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda evlilik birliğinin temelinden sarsılmasını gerektiren olaylarda her iki taraf da kusurlu olmakla birlikte, davacı-davalı kadının daha fazla kusurlu olduğu..”⁵⁴⁵,

“..davacı kocanın davalı kadını dövdüğü, evden kovduğu, davalı kadının ise güven sarsıcı davranışlar içerisine girdiği birisinin kusurunun diğerine üstün tutulmasının mümkün bulunmadığı anlaşılmaktadır”⁵⁴⁶,

“..davacı kocanın eşine şiddet uyguladığı, birlik görevlerini yerine getirmediği, davalı kadının ise güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu boşanmaya neden olan olaylarda tarafların eşit kusurlu buldukları anlaşılmaktadır”⁵⁴⁷

Yargıtay, bu ve benzer kararlarında, erkeğin şiddetinin kadının hakaret etmesi, güven sarsıcı davranışta bulunması ve sadakat yükümlülüğünü ihlal etmesi ile aynı kabul edildiği görülmektedir. Ancak kadının eylemleri ile erkeğin şiddet uygulamasının aynı görülmesi doğru değildir. Bu kararlarda ataerkil düşünce yapısı nedeniyle eşlerin eylemlerindeki orantısızlık görmezden gelinmektedir.

Bir erkeğin hakarete uğraması, erkeğin manevi bütünlüğüne zarar verirken kadının fiziksel şiddete uğraması, kadının hem manevi bütünlüğüne hem de fiziksel bütünlüğüne zarar vermektedir. Kaldı ki, kadına fiziksel şiddet uygulayan erkeğin şiddet anında hakaret ve tehdit içeren sözler söylemeyeceğini düşünmek hayatın olağan akışına aykırıdır. Bununla beraber, incelenen Yargıtay kararları arasında, erkek kendisine hakaret eden kadına karşı şiddet uygularken, kadının kendisine hakaret eden erkeğe şiddet uygulamadığı görülmüştür. Diğer yandan, kararlarda hakaret boşanma nedeni olarak kabul edilmesine rağmen erkeğin kadına sadece

⁵⁴⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 18.07.2011 tarihli, 2011/10699 E. ve 2011/12514 K.

⁵⁴⁶ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 24.01.2008 tarihli, 2007/5306 E. ve 2008/479 K.

⁵⁴⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 05.03.2007 tarihli, 200615259 E. ve 2007/3225 K.

hakaret etmesine dayanan bir boşanma davasına rastlanmamıştır. Ataerkil yapının hakim olduğu toplumumuzda erkeğin kadına şiddet uygulaması bile normal görülürken erkeğin kadına hakaret etmesinin boşanma nedeni olarak kabul görmesi mümkün değildir.

Yargıtay'ın kadını, şiddet uygulayan erkekle aynı derece kusurlu saymasına neden olan güven sarsıcı davranışlar da aslında ataerkil yapının ve toplumsal cinsiyet anlayışının yansımasıdır. Güven sarsıcı davranışlar, sadakat yükümlülüğünü ihlal boyutuna gelmeden ancak eşler arasında sadakatsizlik konusunda şüphe uyandıran ve aradaki bağı zedeleyen davranışlardır. Bu davranışlar; başkasıyla el ele görülmek, iletişim araçlarıyla güven sarsıcı hareketlerde bulunmak, gittiği yeri açıklamamak, eski sevgilisini unutmadığını söylemek, eşin iktidarsız olduğunu etrafa yaymak, eşin başkası ile birlikte olduğunu iddia etmek, çocuğun kendisinden olmadığını iddia etmek gibi haller⁵⁴⁸ olarak kabul edilmektedir. Dikkat edilirse, güven sarsıcı davranışlar genellikle karşı cinsle ilgili olan ve şüphelenilen davranışlardır. Kadının erkeğin malı ve namusu olduğu anlayışına hakim toplumda kadının güven sarsıcı davranışta bulunması fiziksel şiddet görmesi için bir bahanedir. Erkek, toplumun, örf adetlerin, inanışların dayattığı ve öğrettiği namus ve erkeklik kavramları nedeniyle içindeki öfkeyi, hayal kırıklığını, kızgınlığı kadına şiddet uygulayarak açığa çıkarmakta, boşanmadan önce kendince kadını cezalandırmakta, ders vermekte ya da terbiye etmektedir.

Diğer yandan, Yargıtay'ın 2013 yılına kadar olan kararları arasında yukarıda bahsettiğimiz olumsuz kararlar çoğunlukta iken 2013 yılından sonra verilen kararlarda görüşünü değiştirmeye başlamıştır.

“..düğün yapmaktan kaçınan, eşine fiziksel şiddet uygulayan, eşine hakaret eden ve onu aşağılayan davalı-karşı davacı erkeğin, eşine ve ailesine hakaret eden ve onları küçük düşürücü davranışlar sergileyen davacı-karşı davalı kadına nazaran, boşanmaya sebep olan olaylarda ağır kusurlu olduğu..”⁵⁴⁹,

⁵⁴⁸ acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/32303/berna_ozcan.pdf.pdf, E.T:17.03.2018.

⁵⁴⁹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 2017/4091 E. ve 2017/10300 K.

“Davacı-davalı (koca)'nın ailesinin evliliğine sürekli olarak müdahale ettikleri ve kadına şiddet uyguladıkları gibi kocanın da eşine fiziki şiddet uyguladığı, kadının ise kocasına hakaret ettiği yapılan soruşturma ve toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu duruma göre koca ağır, kadın ise az kusurludur.”⁵⁵⁰,

“..davacı-davalı kocanın, ailesinin evliliğine müdahalesine kayıtsız kalarak manevi anlamda bağımsız konut temininden kaçındığı, zaman zaman davalı-davacı kadına şiddet uyguladığı son olarak eşine şiddet uygulayıp gece vakti ailesinin evine bıraktığı, araçlara ‘annemi mutlu ederse olur, yoksa istemiyorum’ dediği, davalı-davacı kadının da eşine ‘senden erkek olmaz, adam olmaz, koca hiç olmaz’ sözleri ile hakaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda evlilik birliğinin tarafların açıklanan kusurlu davranışları ile temelinden sarsıldığı; bu sonuca ulaşılmasında davacı-davalı kocanın, kadına göre daha fazla kusurlu olduğunun kabulü gerekir.”⁵⁵¹,

“..davalı kadının eşine hakaret ettiği ve aşağıladığı, davacı kocanın da; ailesinin davalı kadına müdahalesine, hakaret ve şiddetine kayıtsız kaldığı, kadına şiddet uyguladığı, evden kovduğunun anlaşılmasına, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olan olaylarda davacı kocanın daha ağır kusurlu bulunmasına..”⁵⁵²,

“..davacı-karşı davalı erkeğin, eşine fiziksel şiddet uyguladığı, birden fazla kez ölümle tehdit ettiği ve ortak çocuğa "senin benden olmadığını düşünüyorum, senin yerinde olsam DNA testi yaptırırdım" demek suretiyle eşine ağır ithamda bulunduğu; davalı-karşı davacı kadının ise güven sarsıcı davranışta bulunduğu ve eşine küfür ettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, boşanmaya neden olan olaylarda davacı-karşı davalı erkeğin, davalı-karşı davacı kadına nazaran daha ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekir.”⁵⁵³,

“..davacı-karşı davalı kadının güven sarsıcı davranışlar sergilediği, eşini sevmediğini söylediği, eşine hayatımı yaşayacağım defol dediği ve eşine hakaret

⁵⁵⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 25.03.2015 tarihli 2014/21034 E. ve 2015/5620 K.

⁵⁵¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 28.11.2012 tarihli 2012/24328 E. ve 2012/28595 K.

⁵⁵² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 02.03.2011 tarihli 2010/2305 E. ve 2011/3568 K.

⁵⁵³ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 27.02.2017 tarihli 2016/25483 E.ve 2017/2018 K.

ettiği, buna karşılık davalı-davacı erkeğin ise; birlik görevlerini yerine getirmediği, eşine ve ortak çocuklara sürekli fiziksel şiddet uyguladığı, eşine ve ortak çocuklara küfür ettiği ve eşini tehdit ettiği anlaşılmaktadır. Tarafların gerçekleşen bu kusurlu davranışlarına göre, davalı-karşı davacı erkeğin boşanmaya sebep olan olaylarda ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekir.”⁵⁵⁴,

“..davalı kocanın evin geçimi ile ilgilenmediği sık sık evi nedensiz olarak terk ettiği, davacı ve çocuklarına karşı şiddet uyguladığı, hakaret ve tehdit ettiği, eşyalara zarar verdiği; davacı kadının ise güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Tarafların gerçekleşen kusurlu davranışları dikkate alındığında evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında ve boşanmaya neden olan olaylarda davalı kocanın daha fazla kusurlu olduğunun kabulü gerekmektedir.”⁵⁵⁵,

Yargıtay kararlarında, kadının erkeğe veya ailesine hakaret etmesi, güven sarsıcı davranışlarda bulunması ile erkeğin kadına şiddet uygulaması eşit kusur olarak kabul edilmemiş, şiddet uygulayan erkeğin daha kusurlu olduğu belirtilmiştir. Kararların çoğunluğunun olumlu yönde bu şekilde değişmesinin nedeni İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanması, 2012 yılında 6284 Sayılı Yasa'nın yürürlüğe girerek uygulamaya geçmesi ya da kadına karşı şiddet konusunun toplumda, ulusal-uluslararası platformda ve basında daha çok yer alması olabilir.

Yargıtay kararlarında şiddet olayının affedildiği kabul edilerek boşanma nedeni sayılmaması da dikkat çekicidir.

“..davalı erkeğin davacı kadına şiddet eylemlerinden sonra tarafların bir arada yaşamaya devam ettikleri bu şekilde davacı kadının, davalı erkeğin bu davranışlarını affetmiş sayılacağı anlaşılmaktadır.”⁵⁵⁶,

“..olaydan sonra tarafların evliliklerini bir müddet daha sürdürdüklerinden, kadının şiddet eylemini affettiği veya en azından hoşgörü ile karşıladığı, ancak davalı

⁵⁵⁴ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 23.10.2017 tarihli 2016/6009 E. ve 2017/11425 K.

⁵⁵⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 28.05.2015 tarihli 2014/25354 E. ve 2015/10962 K.

⁵⁵⁶ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 09.10.2017 tarihli 2016/5345 E. ve 2017/10711 K.

kocanın gerçekleşen diğer kusurları dikkate alındığında, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında ve boşanmaya neden olan olaylarda tamamen kusurlu olduğunun anlaşılmasına..”⁵⁵⁷,

“Davacı-karşı davalı kocanın 05.05.2006 tarihinde davalı-karşı davacı kadına şiddet uyguladığı, ancak davalı-karşı davacı kadının tanık anlatımları ile sabit olduğu üzere 2007 yılı Mart ayında evi terk ettiği, bu itibarla kadının bu darp olayını affettiği, en azından hoşgörü ile karşıladığı anlaşılmıştır. Affedilen veya hoşgörü ile karşılanan olaylara dayanılarak boşanma kararı verilemez.”⁵⁵⁸

Yargıtay, yukarıda verdiği kararlarında şiddet gören kadının gördüğü şiddete rağmen evliliğe devam etmesi halinde kadının erkeği affettiğini varsaymış ve bu durumun daha sonra açılan boşanma davasında neden olarak kullanılamayacağını belirtmiştir. Oysa, kadınların kocalarından gördükleri şiddeti affetmeleri gönüllülükten değil, güçsüz pozisyonda olmalarından kaynaklanmaktadır.⁵⁵⁹

Daha önceden yaşanan şiddet olayının boşanma davasına esas olmasa da karine olarak kabul edilmesi mümkün olmalıdır. Boşanma davası özellikle erkeğin yeni tarihte uyguladığı şiddet olayına dayanıyorsa Mahkeme kusur oranlarını belirlerken daha önceki tarihlerde meydana gelen şiddet olayını da dikkate almalıdır. Erkeklerin boşanma gerekçeleri, genellikle kadının ailesine iyi davranmaması ve istememesi, kadınlık görevlerini yapmaması, kadının kendisine hakaret etmesi gibi evlilik süresince meydana gelen olaylara dayanabilmektedir. Yani erkeğin boşanma davasındaki gerekçeleri genel bir süreye tabiyken kadının şiddeti boşanmada gerekçe gösterebilmesi için şiddet olayının boşanma davasının açılmasından hemen önceki tarihte gerçekleşmiş olması aranmaktadır. Yaşam hakkı en önemli hak olduğuna göre, şiddet olayının gerçekleşme tarihine bakılarak kadının affettiği ya da hoş gördüğü kabul edilerek karar verilmemelidir. Kaldı ki, ülkemizde kadınların ekonomik ve sosyal durumları dikkate alındığında şiddet olayından hemen sonra boşanma davası açamamasının kadının suçu, kusuru olmadığı değerlendirilmelidir.

⁵⁵⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 08.10.2013 tarihli 2012/25852 E. ve 2013/23099 K.

⁵⁵⁸ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 16.03.2010 tarihli 2010/3526 E. ve 2010/5007 K.

⁵⁵⁹ UYGUR, a.g.e., s.404.

Kötü niyetlerin engellenmesi ya da belirlenebilirliğin oluşturulabilmesi için en azından şiddet olayının meydana geldiği tarihle dava tarihi dikkate alınarak bir süre sınırlaması getirilebilir. Bu süre belirlenirken toplumumuzda şiddet gören kadının imkanlarının olmadığı ya da çocukları nedeniyle evlilik birliğine devam etmek zorunda kaldığı, örf adet ve inançlar nedeniyle kadının erkeğin malı ve namusu olduğu gerekçesiyle kocanın kadına dayak atmasının normal karşılandığı unutulmamalı, kadının önceki tarihte gerçekleşen şiddet olayında neden boşanma davası açmadığı da değerlendirilmelidir. Kısacası, “boşanmada affetme olgusu düzenlenirken şekli eşitlik anlayışından hareket ederek şiddete maruz kalan kadınların çoğunun bu şiddetten korunmak için maddi ve manevi imkanlarının olmadığı gerçeği göz önüne alınmamıştır. Buradan hareketle, kadınların eşlerinden gördükleri şiddeti affetmelerinin çoğunlukla gönüllü olmalarından değil, güçsüz pozisyonda olmaları sebebine dayandığı ileri sürülebilir.”⁵⁶⁰

4.2. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET

Anayasa Mahkemesi’ne kadına karşı şiddetle ilgili olarak 6284 Sayılı Yasa’nın uygulanmasının ya da Yasa’nın bazı maddelerinin Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçeleriyle başvurular yapılmıştır.

Çaldıran Asliye Hukuk Mahkemesi Anayasa Mahkemesi’ne başvurarak 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa’nın tedbir kararlarına aykırılığı düzenleyen 13. maddesinin⁵⁶¹ Anayasa’nın 2. maddesine (Cumhuriyetin nitelikleri)⁵⁶² aykırılığını ileri sürerek iptalini talep etmiştir.⁵⁶³ İtiraz “6284 sayılı Yasa’nın 13. maddesinin 1. fıkrasında şiddet uygulayanın özgürlüğü bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasını gerektiren eylem, tedbir kararının gereklerine aykırı hareket etme eylemidir. Yukarıda belirtildiği gibi hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişi aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanamaz ve cezalandırılmaz. Ancak söz konusu kural uyarınca, tedbir kararının gereklerine aykırı harekette bulunan kimse zorlama hapsi cezası ile cezalandırılmasının yanı sıra,

⁵⁶⁰ UYGUR, a.g.e. s.404.

⁵⁶¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁵⁶² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵⁶³ Anayasa Mahkemesi 28.11.2013 tarihli 2013/119 Esas ve 2013/141 Karar sayılı kararı.

5237 sayılı TCK veya ilgili diğer özel ceza yasalarına göre tecziye edilebilecektir. Böyle bir olasılığın varlığı 6284 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde öngörülen zorlama hapsi cezasını, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin düzenlendiği 2. maddesine aykırı hale getirmektedir. Bu nedenle, 6284 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır."⁵⁶⁴ gerekçesiyle yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi dosyada yaptığı inceleme sonucunda "İtiraz konusu kuralda yer alan zorlama hapsi, bir suç karşılığı uygulanan ceza değildir. Zorlama hapsi, hukuki niteliği itibariyle tedbir kararına uyma yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlayan ve bu yükümlülüğün ihlali hâlinde öngörülen bir disiplin hapsidir. Bu nedenle zorlama hapsi, bir hapis cezası olmayıp, şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlayarak neticesi ağır suçların işlenmesinden önce suçun önlenmesini amaçlayan bir yaptırım olduğundan ceza kavramı dışında değerlendirilmesi gerekir. İtiraz konusu kuralda, zorlama hapsi yaptırımına bağlanan eylem, tedbir kararına uymama eylemi olup tedbir kararına aykırı davranan kişi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı davrandığı için zorlama hapsi yaptırımı ile karşılaşmaktadır. Kişinin tedbir kararına aykırı davranışı, aynı zamanda bir suç oluşturuyor ise bu durum, hukuk düzeninin koruduğu farklı hukuksal menfaatlerin ihlali sonucunu doğuracağından mükerrer cezalandırmadan söz edilemez. Tedbir kararlarının gereklerine uymaya zorlayarak şiddet mağdurunu etkin biçimde korumaya ve Yasa'nın amacını gerçekleştirmeye yönelik itiraz konusu kural, yasa koyucunun takdir alanı içerisinde ve itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir." diyerek iptal talebini reddetmiştir.⁵⁶⁵

Yine, Söğüt Asliye Hukuk Mahkemesi de yaptığı başvuru ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa'nın; 9. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...tedbir kararlarına..." ibaresinin⁵⁶⁶,

⁵⁶⁴ Anayasa Mahkemesi 28.11.2013 tarihli 2013/119 Esas ve 2013/141 Karar sayılı kararı.

⁵⁶⁵ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/b20992b5-1b8e-4574-b05a-e0d34fb3227c?excludeGerekce=False&wordsOnly=False, E.T:04.03.2018>.

⁵⁶⁶ 6284 Sayılı Yasa 9.madde 2.fıkra Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen

10. maddenin (5) numaralı fıkrasının⁵⁶⁷, 13. maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin⁵⁶⁸ Anayasa'nın 2.(Cumhuriyetin nitelikleri), 12.(Temel hak ve özgürlüklerin niteliği), 13.(Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması), 17.(Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı), 19.(Kişi özgürlüğü ve güvenliği), 36.(Hak arama özgürlüğü) ve 40.(Temel hak ve özgürlüklerin korunması) maddelerine⁵⁶⁹ aykırılığını ileri sürülerek iptaline karar verilmesini talep etmiştir⁵⁷⁰.

Anayasa Mahkemesi ilgili dosyada “Başvuru kararında Yasa'nın 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali istenilmektedir. Bakılmakta olan dava, tedbir kararına aykırı davranılması üzerine zorlama hapsine karar verilmesine ilişkindir. Yasa'nın 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi zorlama hapsine ilişkin kararların, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirileceğini yani kim tarafından infaz edileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla, Yasa'nın 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi zorlama hapsi kararı verilmesinden sonraki aşamaya yani zorlama hapsi kararının infazı aşamasına ilişkin olup davada uygulanacak kural niteliğinde değildir. 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine” karar vermiş, diğer iptal gerekçelerini ise “Yasa'nın ‘İtiraz’ başlıklı 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bu yasa hükümlerine göre verilen tüm kararlara tefhim veya tebliğden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edilebilecektir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında itiraz edilen kararların hangi mahkemelerce karara bağlanacağına ilişkin itiraz usulü düzenlenirken, ‘hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına’ ifadesi kullanılmıştır. Ancak maddenin bütünü göz önüne alındığında, (1) ve (2) numaralı fıkraların birbirini tamamlayan hükümler olduğu, (2) numaralı fıkrada itiraz usulünün düzenlendiği, Yasa'nın 3., 4. ve 5. maddelerine göre verilen bütün tedbir kararları ile

daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

⁵⁶⁷ 6284 Sayılı Yasa 10.madde 5.fıkra “Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez”.

⁵⁶⁸ 6284 Sayılı Yasa 13.madde 3.fıkra “Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir”.

⁵⁶⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵⁷⁰ Anayasa Mahkemesi 28.11.2013 tarihinde 2013/64 Esas ve 2013/142 Karar sayılı kararı.

zorlama hapsi kararları için aile mahkemesi nezdinde itiraz hakkı tanınmış olduğu açıkça görülmektedir. Diğer yandan, yasayla ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir yöntem izlenmesi, şiddete maruz kalanın gecikmeksizin korunması amaçlandığından, Yasa uyarınca verilen tedbir kararlarının uygulanması için ilgililere tebliğ edilmesini beklemek, Yasa'nın amacı ile bağdaşmayacaktır. Ancak, tefhim veya tebliğ edilme şartı, verilen tedbir kararına itiraz ve tedbir kararına uymama durumunda Yasa gereğince zorlama hapsi verilebilmesi için gereklidir. Zira, ilgili kişiye karar tefhim veya tebliğ edilmemiş ise iki haftalık itiraz süresi başlamayacak ve tedbire aykırı davranılması durumunda zorlama hapsi kararı verilemeyecektir. Nitekim, Yasa'nın 'Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik' başlıklı 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, tedbir kararının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği ifade edilmiş; (5) numaralı fıkrasında da tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarının yapılacağı açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla, başvuru kararında ileri sürüldüğü gibi hakkında verilen tedbir karardan haberdar olmayan kişinin zorlama hapsi ile karşı karşıya kalması söz konusu değildir.”⁵⁷¹ diyerek reddetmiştir.

Mahkemeler tedbir kararına aykırılık halinde verilen zorlama hapsini, ceza yargılamasında verilen hapis cezası ile aynı hukuki nitelermeye tabi tutmuş ve bir kişinin aynı suçtan iki kere yargılanamaz, ceza verilemez ilkesi gereğince ilgili maddenin iptalini talep etmişlerdir. Ancak Anayasa Mahkemesi doğru bir bakış açısıyla, 6284 Sayılı Yasa'da düzenlenen zorlama hapsinin hukuki niteliği ile ceza yasalarındaki hapis cezasının farklı olduğunu belirtmiştir. Ceza yasalarındaki hapis cezası yasada sayılan suçların işlenmesi halinde suça karşılık verilecek hapis cezalarından bahsetmektedir. Zorlama hapsi ise, tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğ edilmesinden sonra şiddet uygulayanın tebliğde belirtilen eylemlere uymaması halinde devreye sokulmaktadır. Kaldı ki, tedbir kararı tebliğ edilen kişiye tedbir kararlarına uymaması halinde hakkında zorlama hapsine hükmedilebileceği ihtar edilmektedir. Bu aşamadan sonra zorlama hapsinin uygulanıp uygulanmayacağı

⁵⁷¹<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/2201f89f-22c4-4c55-ad5a-98dd8eb45d72?excludeGerekce=False&wordsOnly=False> E.T:04.03.2018.

şiddet uygulayanın seçimi olup tedbir kararına uyması halinde hakkında herhangi bir işlem yapılmayacaktır. Ama kendisine ihtar yapılmasına rağmen bilerek ve isteyerek tedbir kararına aykırı davranması halinde zorlama hapsi ile karşı karşıya kalacağını bilmektedir. Diğer yandan, zorlama hapsi bir ceza değildir. Zorlama hapsinin verildiği süre de dikkate alındığında bunun bir uyarı olduğu açıktır. Şiddet uygulayanı tedbir kararına uyması için zorlamaktır.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurular ise genellikle Anayasa'nın 17. maddesinde, "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve yasada yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz"⁵⁷², şeklinde düzenlenen Maddi ve Manevi Varlığını Koruma hakkının ihlaline ilişkindir.

Anayasa Mahkemesine 2014/546 numaralı dosyası⁵⁷³ ile yapılan başvuruda başvurucu, kimlik bilgilerinin değiştirilmesi kararının zamanında uygulanmaması nedeniyle çocuklarıyla birlikte şiddet korkusu içinde yaşamak zorunda kaldıklarını, geçici maddi yardım yapılmasına ilişkin kararın geç uygulanması, kimlik bilgilerinin değiştirilmesi tedbirinin uygulanmasından sonra ilgili kayıtların gereği gibi düzenlenmemesi neticesinde iş bulamaması gibi nedenlerle ekonomik sıkıntılar yaşadığını, çocuklarıyla birlikte kurmaya çalıştıkları aile hayatının korunması yönünde devletin üzerine düşen pozitif yükümlülüklerini yerine getirmekte yetersiz kaldığını belirterek kötü muamele yasağı, özel hayat ve aile hayatının korunması hakkı, adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi ihlal edildiği ileri sürülen tüm hakları maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında ele almış, başvurucu ve çocuklarının maddi ve manevi bütünlüklerinin korunması ile geçimlerinin sağlanması noktasında kamu makamları tarafından alınan tedbirlerin gerekli hız ve özende gerçekleştirilmediği,

⁵⁷² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019

⁵⁷³ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/546>, E.T:12.03.2018.

kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlülüklerin gereği gibi yerine getirilmediği sonucuna ulaşmıştır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken 6284 Sayılı Yasa'nın uygulanmasında uyulacak temel ilkelerin belirtildiği 1. maddesinin 2. fıkrasında yazan 'destek ve hizmetlerin sunulmasında etkili ve süratli bir usul izlenir'⁵⁷⁴ hükmünü kullanmıştır. İşbu hüküm ile somut olaydaki destek ve hizmet tarihlerini kıyaslayarak dokuz ve on aylık sürelerin adli ve idari süreçte aksaklık olduğunu ve bu aksaklığın makul olmadığını, dolayısıyla maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.⁵⁷⁵

Anayasa Mahkemesi bir diğer kararında⁵⁷⁶ da adil yargılanma hakkının ihlali, özel hayatın gizliliği ve eşitlik ilkesine aykırılık gerekçeleriyle yapılan başvuruyu maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlali çerçevesinde değerlendirmiştir. Başvurucu, çocuğunu görmeye gelen eski eşi aleyhine hakaret ve tehdit nedeniyle şikayetçi olmuştur. Kadın hakkında 6284 Sayılı Yasa'ya dayanılarak kolluk amiri tarafından tedbir kararı verilmiş ve aile mahkemesi tarafından karar onaylanmıştır. Cumhuriyet Savcılığınca yürütülen soruşturma kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilerek sonlandırılmıştır. Takipsizlik kararına yaptığı itiraz reddedilen başvurucu Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Başvuruyu inceleyen Anayasa Mahkemesi devletin yeterli ve gerekli hukuki alt yapıyı oluşturduğunu, 6284 Sayılı Yasa'yı yürürlüğe koyduğunu, başvurucu için gerekli tedbirlere karar verildiğini, tedbir süresi boyunca eski eşin bir ihlalinin olmadığını dolayısıyla tedbir kararının etkili olduğunu, ceza soruşturmasının da makul sürede başlatıldığını, eski eşin ve şikayetçinin tercüman aracılığıyla ifadesinin alındığını, etkili bir soruşturma yürütüldüğünü belirterek herhangi bir ihlalin olmadığına karar vermiştir.

Mahkeme yukarıdaki kararlarda olduğu gibi, 6284 Sayılı Yasa'ya değinerek kimi kararlarında direk maddi ve manevi varlığının korunmasının ihlali değerlendirirken kimi kararlarda maddi ve manevi varlığını koruma hakkı adı altında özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, aile hayatına saygı hakkının ihlallerini değerlendirilmiştir. M.L. ve diğerleri tarafından yapılan 2014/7469 numaralı

⁵⁷⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁵⁷⁵ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/546>, E.T:12.03.2018.

⁵⁷⁶ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1150>, E.T: 12.03.2018.

başvuruda, başvuru şahsi ilişki tesisi kararı verilmeden önce İstanbul 1. Aile Mahkemesinin 06.0.2013 tarihli kararı ile şiddet nedeniyle eşinin kendisine ve velayeti kendisinde olan müşterek çocuklara yaklaşmaması dair koruma kararı verdiğini, eşinin kendisine ve çocuklara karşı şiddet uyguladığını, eşinin 27.02.2011 tarihinde çocuğu F.L.yi kaçırmaya çalıştığını ve annesini de darp ettiğini, bu sebeple hapis cezası aldığını, çocukların babalarından korktuğunu belirtmiş, İstanbul 17. Aile Mahkemesinin 2013/202 Değişik İş sayılı dosyasında, ceza davalarını ve uzaklaştırma kararını göz önüne almadan ve kendisini dinlemeden şahsi ilişki tesisine karar verdiğini, İstanbul 17. Aile Mahkemesinin duruşma gününü bildirir tebligatının kendisine gelmediğini, bu nedenle duruşmada kendisini savunamadığını belirterek Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ve 41. maddesinde tanımlanan ailenin korunması ve çocuk haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.⁵⁷⁷

Anayasa Mahkemesi, “koruma tedbir kararlarının 6284 Sayılı Yasa uyarınca ve aile içi şiddete dayalı olarak verilmiş olması nedeniyle başvurunun, Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının⁵⁷⁸ yanı sıra Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkıyla⁵⁷⁹ birlikte incelenmesi gerektiği ve çocuklar ile hakkında şiddet nedeniyle koruma tedbir kararları bulunan baba arasında kişisel ilişki kurulmasına dair karardaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı, aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği güvencelerin özellikle sağlık, güvenlik ve gelişimleri açısından üstün menfaati bulunan çocuklar bakımından gözetilmediği sonucuna varmıştır. Ayrıca, ilk derece mahkemelerinin takdirlerinin gerekçelerini, ilgili ebeveynin yasa yoluna müracaat imkanını da etkili şekilde kullanabilmelerini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya koymaları ve ulaşılan sonuçların yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi objektif verilere dayandırılması gerekmektedir. Somut olayda başvuru sahibinin temyiz talebi, Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 21.2.2014 tarihli ve 2013/1 Esas ve 2014/1 Karar sayılı kararı ile ihtiyati tedbir hükmüne karşı temyiz yolunun kapalı

⁵⁷⁷ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/7469>, E.T:24.09.2019.

⁵⁷⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵⁷⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

olduğuna karar verildiği belirtilerek kabul edilmemiştir. Başvurucu, bu defa ihtiyati tedbir kararını veren mahkeme olan İstanbul 17. Aile Mahkemesine başvurarak ve dilekçesinde baba aleyhine verilmiş olan koruma tedbir kararlarını da belirtmek suretiyle şahsi ilişki tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir. İstanbul 17. Aile Mahkemesince ihtiyati tedbir kararının kesin olup itirazı kabil olmadığı belirtilerek karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir. Oysa bilindiği üzere ihtiyati tedbir kararları geçici nitelikte bir önlem olup bu kararların yargılama boyunca toplanacak yeni delil, değişen durumlar ve koşullar karşısında talep üzerine mahkemece değiştirilmesi her zaman mümkündür. Dolayısıyla başvurucu, karar sonucunu etkileyecek esaslı nitelikteki iddia ve görüşlerini hiçbir yargısal makama dinletememiş, derece mahkemesinin bu tutumu nedeniyle Anayasa'da düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının koruduğu tüm usule ilişkin güvencelerden de mahrum bırakılmıştır.”⁵⁸⁰, gerekçesiyle aile hayatına saygı hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu karar metninde 6284 Sayılı Yasa'ya değinilmemiş ancak koruma tedbiri ile kişisel ilişki kurulması yönünde verilen ihtiyati tedbir kararı kıyaslanmış ve doğru bir şekilde koruma tedbirinin önemi nedeniyle ona öncelik verilmiştir.

İptale konu olan kararlarda tedbir kararlarına yapılan itirazların reddine ilişkin yapılan başvurular da olup bu başvurular adil yargılanma hakkının ihlali ile gerekçeli karar hakkının ihlaline dayanılarak yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi'ne 2013/8840 başvuru numarası ile açılan dosyada, başvurucu A.Y. isimli şahsın eşi olan H.Y. ile iş arkadaşı olup A.Y. başvurucu ile eşi arasında ilişki olduğunu düşünerek işyerine gitmiş ve taraflar arasında tartışma yaşanmıştır. Olayların adli mercilere intikali ile A.Y.'nin şikayeti üzerine eşi H.Y. ve başvurucu aleyhine önleyici tedbir kararı verilmiştir. Başvurucu, başvurusunda şahısla aralarında geçen olay sırasında söz konusu şahsın kendisini ölümlle tehdit ederek üzerine yürüdüğünü, buna rağmen olayın resmî makamlara intikal etmesi üzerine Aile Mahkemesi tarafından hatalı değerlendirme sonucu A.Y. isimli şahıs lehine, kendisi aleyhine önleyici tedbir kararı verildiğini, Mahkemenin bu kararına yönelik itirazının da itiraz mercii tarafından gerekçesiz şekilde reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 36.(Hak arama özgürlüğü)

⁵⁸⁰ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/7469>, E.T:12.03.2018.

ve 40.(Temel hak ve özgürlüklerin korunması) maddelerinin⁵⁸¹ ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur. Mahkeme, yapılan değerlendirmede 6284 Sayılı Yasa'nın 8. maddesine⁵⁸² atıf yaparak tedbir kararlarının geciktirilmeksizin en hızlı şekilde verilmesi gerektiğini, tedbir kararlarının verilmesi için delil ya da belge aranmadığını, dolayısıyla Yerel Mahkemenin Yasa'nın amacına uygun olarak hızlı bir şekilde delil aramadan mevcut duruma göre tedbir kararına hükmettiğini, keyfilik ya da takdir hatasının olmadığını, gerekçeli kararında 6284 Sayılı Yasa'nın ilgili maddelerinin gösterildiğini belirtmiştir.⁵⁸³

Anayasa Mahkemesi'ne tedbir kararına aynı gerekçelerle yapılan bir iptal başvurusu da 2013/3758 başvuru numarasıyla yapılmıştır. Başvurucu; eski eşi ile arasında görülen boşanma davası sırasında eşinin gerçek dışı beyan ve iddialarına dayalı olarak 6284 Sayılı Yasa kapsamında aleyhinde önleyici tedbir kararı verildiğini; lehine tedbir kararı verilen iddialarının gerçekliğinin araştırılması için yaptığı itirazın hiçbir inceleme ve araştırma yapılmaksızın gerekçesiz olarak reddedildiğini, iddiaların gerçek dışı olduğu ve talebin de kötü niyetli yapıldığının ispatı için aleyhine tedbir kararı verilen kişiye itiraz imkânı getirildiğini, itiraz makamının yeterli inceleme yapmaksızın bir gün içinde, sadece Yasa'da yer alan prosedüre uygun olup olmama şeklindeki denetim yapmak suretiyle beyanı alınmadan karar verdiğini, bu nedenle savunma hakkına riayet edilmediğini, kararda taleplerine cevap verilmediğini, matbu bir ret kararı verildiğini, karar nedeniyle fiziksel ve ruhsal sağlığının olumsuz etkilendiğini, yargılama makamlarının tedbir talebini kabul ederken talepte bulunan şahsın kadın olmasını yeterli görmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını belirterek Anayasa'nın 10.(Kanun önünde eşitlik), 17.(Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı), 23.(Yerleşme ve

⁵⁸¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵⁸² 6284 Sayılı Yasa 8.madde 3.fikra; Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

⁵⁸³ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/8840>, E.T:12.03.2018.

seyahat özgürlüğü) ve 36.(Hak arama özgürlüğü) maddelerinde⁵⁸⁴ tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.⁵⁸⁵

Mahkeme değerlendirmesinde, tüm iddiaları bir bütün olarak ele almış ve Anayasa'nın 36. maddesine ilişkin ihlal olup olmadığını değerlendirmiştir. Mahkeme değerlendirmede, yasa koyucu tarafından ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir yöntem izlenmesi, şiddete maruz kalan veya uğrama tehlikesi altında olan kişinin gecikmeksizin korunması amacıyla Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle belirlenen standartlara uygun olarak 6284 Sayılı Yasa hükümleri ihdas edilerek yürürlüğe konulduğunu, 6284 Sayılı Yasa'da düzenlenen tedbir kararlarının, verildiği anda infaz kabiliyetini haiz olması nedeniyle Yasa'da amaçlanan acil müdahale olgusunun bu aşamada sağlanmış olacağını, bu amacın gerçekleşmesi adına tedbir kararında, şiddetin var olduğuna yönelik kanaate nasıl ulaşıldığının açıklanması yani gerekçe açısından daha esnek bir yaklaşım usulünün benimsenebileceğini ancak bu yaklaşıma ait sınırın olayların özelliğine göre gerekçeli karar hakkının temel esaslarına zarar vermeyecek düzeyde belirlenmesinin de gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda söz konusu kararlarda yer verilen gerekçelerde, ileri sürülen zarar riski ve olgulara göre, talebin ilgili mevzuat çerçevesinde kabul görmesi için temel unsurları taşıyıp taşımadığının ortaya konulmasını yeterli bulmuştur.⁵⁸⁶

Bununla beraber, başvuru konusu olayda olduğu gibi aciliyet unsurunun ortadan kalktığı ve başvuru konusunun itirazlarını sözlü olarak sunmadığı itiraz aşamasında ise mahkemenin, tek taraflı iddiaya dayanılarak verilen tedbirlerin yerindeliğini, itiraz edenin ileri sürdüğü beyan ve deliller çerçevesinde her iki taraf için öngörülen hak ve menfaat dengesini de gözeterek değerlendirmesi gerektiğini vurgulamıştır. İtiraz merciinin kararında, başvuru konusunun dilekçesinde belirttiği dosyalar ve bu dosyaların içeriğindeki belge ve beyanlar ile dinlenilmesi istenilen

⁵⁸⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁵⁸⁵ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/150a65d5-ac09-4356-bc10-9879ae543a5a?wordsOnly=False>, E.T:12.03.2018.

⁵⁸⁶ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/150a65d5-ac09-4356-bc10-9879ae543a5a?wordsOnly=False>, E.T:12.03.2018.

tanıklarla ilgili hiçbir hususa değinilmediğini, tedbire dayanak olgunun gerçekliğinin bu çerçevede tartışılmadığını, tedbir kararında esasa ilişkin konularda gerekçe bulunması hâlinde bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılmasının makul görülebileceğini ancak ihlal iddiasına konu itiraz mercii kararında, dosyaya sunulan delillerle sonuç arasında ne şekilde bağ kurulduğunun, gerekçesiz olarak verilen tedbir kararına yapılan itirazın neden reddedildiğinin asgari düzeyde dahi açıklanmadığını gerekçe göstererek başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.⁵⁸⁷

Son iki karar, gerekçeli karar hakkının ihlaline ilişkin olup benzer mahiyette olmasına rağmen Anayasa Mahkemesi birinde ihlalin varlığını kabul etmiş, diğerinde ihlalin varlığını kabul etmemiştir. Bunun nedeni, tedbir kararına itiraz eden kişinin itiraz dilekçesinde kararın haksız ve talebin kötü niyetli olduğunu gösterecek belge ve delil sunup sunmamasıdır. Anayasa Mahkemesi'nin 2013/8840 başvuru numaralı dosyasındaki başvuru tedbir kararına karşı Yerel Mahkeme'ye sunduğu dilekçesinde hiçbir delile dayanmamış, ifadelerinde aslında A.Y'nin kendisine şiddet uyguladığını beyan etmesine rağmen şikayetçi olmamıştır.⁵⁸⁸ Dolayısıyla, tedbir kararının haksız olduğunu beyan etmesi dışında bunu ispatlayamamıştır. Mahkeme'nin 2013/3758 numaralı dosyasında ise başvuru tedbir kararına itiraz ederken taraflar arasında olan boşanma, nesebin reddi ve çocuk teslimine ilişkin icra dosyalarını sunmuş, bu dosyalardaki tanık beyanlarının ve uzman raporlarının incelenmesini gerekirse yeniden uzman raporu alınmasını talep etmiştir.⁵⁸⁹ Başvuru Yerel Mahkemeye birçok delil sunmuş ve iddiasını ispatlamaya çalışmıştır. Ancak Yerel Mahkeme gerekçeli kararında dayanılan ve sunulan delilleri değerlendirmeden ve onlardan bahsetmeden karar vermiştir. Dolayısıyla, delilleri dikkate alan Anayasa Mahkemesi başvurucunun talebini kabul etmiştir.

⁵⁸⁷ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/150a65d5-ac09-4356-bc10-9879ae543a5a?wordsOnly=False>, E.T:12.03.2018.

⁵⁸⁸ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/8840>, E.T:12.03.2018.

⁵⁸⁹ <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/150a65d5-ac09-4356-bc10-9879ae543a5a?wordsOnly=False>, E.T:12.03.2018.

Diğer yandan, iki kararda da tedbir kararına itirazda delil ya da belge eklenmediği kabul edilse ve başvurucular haklı olsa bile şiddet iddiası, şiddet ihtimali söz konusu olduğunda hiçbir delil ve belge aranmadan tedbir kararı verilmesi doğru olacaktır. Çünkü tedbir kararı haksız verilse bile başvurucuların tedbire uymaları halinde aleyhlerine hiçbir durum oluşmayacaktır. Fakat tedbir kararı verilmemiş olsa ve gerçekten bir şiddet ya da şiddet tehlikesinin var olması halinde tedbir isteyeninin yaşam hakkına aykırılık oluşabilecektir. Kısacası, yaşam hakkı her hakkın üstünde olduğundan ihtimal ve hangi tarafın haklı olduğuna ilişkin şüphe söz konusu olsa da yaşam hakkına öncelik verilerek tedbir kararı verilmesi yerinde olacaktır.

4.3. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARINDA KADINA KARŞI ŞİDDET

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) uluslararası bir mahkemedir. İç hukuk yollarının tüketilmesine rağmen insan haklarına aykırı bir durumun var olması halinde ihlali yapan devlete karşı AİHM'ne başvurulmaktadır. Türkiye aleyhine kadına karşı şiddetle ilgili 2009-2016 yılları arasında altı karar verilmiştir. Bu kararlardan ilki ve en önemlisi 09.06.2009 başvuru tarihli Nahide OPUZ kararıdır.⁵⁹⁰ Çünkü bu karar AİHM'nin bir devlet aleyhine kadını aile şiddetinden koruyamadığı gerekçesiyle verdiği ilk karardır. Daha sonraki tarihlerde görülen kadına karşı şiddet davalarında da Nahide OPUZ kararına atıflar yapılmıştır. Daha sonra Türkiye sırasıyla 02.11.2010 tarihli 3976/05 numaralı başvuruya ilişkin Şerife YİĞİT kararı⁵⁹¹, 13.11.2014 tarihli 3621/07 numaralı başvuruya ilişkin Durmaz kararı⁵⁹², 23.02.2016 tarihli 55354/11 numaralı başvuruya ilişkin Selma CİVEK kararı⁵⁹³, 22.06.2016 tarihli 646/10 numaralı başvuruya ilişkin M.G. kararı⁵⁹⁴ ile kadını şiddetten koruyamadığına yönelik mahkum edilmiştir. Türkiye aleyhine verilen en son karar 28.06.2016 tarihli 63034/11 numaralı başvuruya ilişkin Halime KILIÇ

⁵⁹⁰ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T: 10.03.2018.

⁵⁹¹ <https://www.kararara.com/aihm/turkce2/aihm11017.htm>, E.T:20.09.2019.

⁵⁹² <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/durmaz2.pdf>, E.T:10.03.2018.

⁵⁹³ <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/Civek%2055354-11.pdf>, E.T:10.03.2018.

⁵⁹⁴ http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/M.G._KARARI.pdf, E.T:10.03.2018.

kararıdır⁵⁹⁵. Tüm bu başvurular 6284 Sayılı Yasa'dan önce yürürlükte olan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasayla ilgili olarak yapılmıştır. Ancak mahkemenin incelemelerinin bir kısmı tarih itibariyle 6284 Sayılı Yasa'nın yürürlükte olduğu döneme de denk gelmiştir. AİHM kararlarını verirken 6284 Sayılı Yasa'ya değinse de olayların olduğu tarihte yürürlükte olan 4320 Sayılı Yasa'yı dikkate almıştır. AİHM'ne yapılan başvuruların ihlal gerekçeleri ve Mahkeme'nin karar verme gerekçeleri benzerlik gösterdiğinden çalışmamızın bu bölümünde ilk ve son kararlar incelenecektir.

İlk kararın tarafı Nahide OPUZ, 1990 yılında üvey babasının oğlu ile imam nikahlı olarak yaşamaya başlamış, 1995 yılında resmi nikahla evlenmiştir. Bu evliliklerinden üç çocukları olmuştur. Evliliğinin başından beri eşinden şiddet görmüş ve ölümle tehdit edilmiştir. Başvurucunun annesi de aynı şekilde şiddet görmüş, ölümle tehdit edilmiştir. 10.04.1995 günü başvuru şikayetçi olmuş, eşi hakkında ölümle tehdit ve müessir fiilden dolayı kovuşturma başlatılmıştır. Kovuşturma sürerken başvuru şikayetinden vazgeçmiş ve eşi hakkında ölümle tehditten beraat, müessir fiilden düşme kararı verilmiştir. 11.04.1996 tarihinde eşi tarafından ağır şekilde dövülen başvuru 15.04.1996 tarihinde ağır müessir fiilden yine şikayetçi olmuştur. 14.05.1996 tarihli duruşmada Mahkeme eşinin tutuksuz yargılanmasına karar vermiştir. Eşinin salıverilmesinden sonra şikayetinden vazgeçmiş ve eşi hakkındaki dava düşmüştür. 05.02.1998 tarihinde çıkan bir tartışmada eşi başvuru ve annesini bıçakla yaralamıştır. Yapılan soruşturmada yeterli delil olmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.⁵⁹⁶

Bu olaylar üzerine 04.03.1998 tarihinde başvuru ve annesi yolda yürürken eşinin arabayla çarpması sonucu yaralanmışlardır. Başvuru ve annesi şikayetlerinde eşinin kendilerini arabayla ezmeye çalıştığını iddia etmiş, eşi ise ifadesinde 'Gidecekleri yere bırakacaktım ama arabanın önüne atladılar' diyerek kendisini mantık dışı bir şekilde savunmuştur. Olayla ilgili yargılamada eş tutuksuz

⁵⁹⁵ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"itemid":\["001-169944"\]}, E.T:10.03.2018.](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{)

⁵⁹⁶ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}, E.T: 10.03.2018.](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{)

yargılanmıştır. Şikayetçiler aracın kapısının açık olduğunu ve H.O.'nun kendilerine kazaen çarptığını ifade ederek yine şikayetlerini geri almışlar ve eş hakkında başvurana karşı işlenen fiil yönünden davanın düşürülmesine karar verilmiş, annesine işlenen fiil yönünden para cezasına hükmedilmiştir. Bu olaylardan sonra başvuru daha fazla dayanamayarak 20.03.1998 tarihinde boşanma davası açmıştır. Ancak eşinin tehdit ve baskıları yüzünden kısa bir süre sonra davasından vazgeçmiştir.⁵⁹⁷

Başvurucu 02.04.1998 tarihinde savcılığa başvurarak koruma talep etmiştir. Şiddet uygulayan eşin alınan ifadesinde tek niyetinin ailesini biraraya getirmek olduğunu ancak kayınvalidesinin kızının kendisinden boşatarak başka biriyle evlenmesi için uğraştığını ve bu nedenle kendisine iftira atıldığını beyan etmiştir. Koruma talebi için emniyetin yaptığı araştırma sonunda hazırlanan raporda şiddet uygulayan eşin iddiaları doğru kabul edilerek güvenlik güçlerinin zamanın boşa harcadığı sonucuna varılmıştır. 29.10.2001 tarihinde başvuru eşi tarafından yedi kere bıçaklanmış, 09.11.2001 tarihinde başvuru şikayetçi olmuştur. Yargılama sonunda bıçakla yaralama suçundan eşe para cezası verilmiştir. 14.11.2001 tarihinde başvuru yine ölümle tehdit edildiğini belirterek şikayetçi olmuştur. Soruşturma sonunda yeterli delil olmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Bunun yanında başvuru annesi de 19.11.2001 tarihinde kendisinin ve kızının ölümle tehdit edildiği söyleyerek şikayetçi olmuştur.⁵⁹⁸

Başvuru cesaretini toplayarak 14.12.2001 tarihinde ikinci kez boşanma davası açmış ve tarafların boşanmasına karar verilmiştir. Boşanmanın ardından başvuru ve annesini rahat bırakmayan eşin tehditleri arttırması nedeniyle 27.02.2002 tarihinde yeniden şikayette bulunulmuştur. Bu şikayetten iki hafta sonra 11.03.2002 tarihinde başvuru annesi ile tartışan eski eş silahla anneyi vurarak öldürmüştür. Yargılama sırasında verdiği ifadesinde kayınvalidesinin kendisine eşinin nerede olduğunu sorduğunu fakat kayınvalidesinin küfrederek karını satacağım dediğini, sınırlarına hakim olamayıp şerefi ve çocukları için

⁵⁹⁷ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T: 10.03.2018.

⁵⁹⁸ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T: 10.03.2018.

kayınvalidesini vurduğunu beyan etmiştir. Yargılama sonunda ölen annenin kışkırtması olduğu kabul edilerek tahrik ve iyi hal indirimleri uygulanmış, tutuklu kaldığı süre de göz önüne alınarak 28.03.2008 tarihinde eski eşin serbest bırakılmasına karar verilmiştir.⁵⁹⁹

Cezaevinden çıkan eski eş H.O. tekrar başvuruçunun peşine düşmüş, adresini araştırmış, tanıdıklarla görüşmüş, devamlı adres değiştiren başvuruçuyu bulmak için büyük çaba sarf etmiştir. Bunun üzerine, annesinin başına gelen olayın kendi başına da geleceğinden korkan başvuruçusu 15.04.2008 tarihinde son kez koruma talep etmiştir. Eski eş koruma talebine ilişkin beyanında kendisine iftira atıldığını, cezaevinden çıktığı için başvuruçunun kendisini rahatsız etmek amacıyla böyle iddialarda bulunduğunu söylemiştir. Başvuruçunun açık ve yakın bir hayati tehditle karşı karşıya olmasına ve başvuruçunun üzerinden beş ay geçmesine rağmen koruma tedbiri verilmemiştir. Tüm bu olaylar nedeniyle başvuruçusu kendisi ve annesi için 2., 3. ve 14. maddenin⁶⁰⁰ ihlal edildiğini belirterek AİHM başvurmuştur. Devlet, gerekli ve yeterli yasal düzenlemelerin bulunduğunu, yasal işlemlerin yapıldığını ancak başvuruçunun her seferinde şikayetlerini geri alarak yargılamaya engel olduğunu söyleyerek savunma yapmıştır.⁶⁰¹

AİHM'si aile içi şiddet, üye devletlerin tamamını ilgilendiren ve genelde şahsi ilişkilerde veya kapalı çevrelerde yaşandığı için her zaman su yüzüne çıkmayan genel bir problemdir ve etkilenenler yalnızca kadınlar değildir. AİHM, erkeklerin ve çocukların da, doğrudan veya dolaylı olarak, aile içi şiddetten mağdur olabileceklerini kabul etmiş, söz konusu davayı incelerken konunun ciddiyetini göz önünde bulunduracağını⁶⁰² ve yerel makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini ve önleyici işlevsel tedbirler alıp almadığını inceleneceğini⁶⁰³ belirtmiştir. AİHM, erkeğin evliliğin başından itibaren giderek artan bir şekilde şiddet uyguladığını, başvuruçunun annesinin ölümünün tahmin edilebilir olduğunu

⁵⁹⁹ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T: 10.03.2018.

⁶⁰⁰ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, E.T:20.09.2019.

⁶⁰¹ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T: 10.03.2018.

⁶⁰² https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf, 132.paragraf, E.T:10.03.2018.

⁶⁰³ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf, 131.paragraf, E.T:10.03.2018.

vurgulayarak devletin aileye kadından çok önem vermesi nedeniyle bunu tahmin etmek istemediğini, yürürlükteki yasaların kadını şiddetten korumak için yeterli olmadığını söylemiştir.

Başvurucunun şikayetlerini geri alması nedeniyle yasal işlemlerin mecburen sonlandırıldığı savunmasına karşılık AİHM, devletin bazı durumlarda suç ne kadar büyükse ya da başka suçların işlenmesi riski ne kadar yüksekse, kamu yararı açısından kovuşturmanın devam etmesinin, mağdurlar şikâyetlerini geri çekse dahi, o derece önemli olduğu sonucuna varmış⁶⁰⁴, başvurucunun ve annesinin şikayetlerini geri aldığı dönemlerin erkeğin ya özgür olduğunu ya da gözaltından çıktığı dönemlere denk gelmesinin çarpıcı olduğunu, devletin cezai işlemlere devam edilmemesine karar verirken ‘aile meselesi’ olarak gördükleri duruma müdahale etmekten kaçındıklarını beyan etmiştir⁶⁰⁵. Yaşam hakkının aile hayatından önemli olduğu dikkate alınarak olayda 2.,3., ve 14.⁶⁰⁶ maddeler ihlal edildiğine karar verilmiştir.

AİHM'nin OPUZ kararı, kadına karşı şiddet konusunda yol gösterici bir karar olup Türkiye gerçeklerini ortaya koymaktadır. Evin reisi erkektir diyen bir yasanın var olduğu ülkede kadının birey olarak görülmemesi, reis olan erkek varken söz hakkının olmaması çok normaldir. Keza, cinsel suçlar kadının kişisel hakları ve özgürlükleri ile ilgili olup kadının birey olarak şahsına yapılan bir saldırı olmasına rağmen bu suçlar ilgili yasada ‘Genel ahlak ve aile düzenine karşı suçlar’ başlığı altında düzenlenmesi de kadının devlet gözünde birey değil, ailedeki namus unsuru olan anne ya da eş olduğunun kabul edildiğini göstermektedir. Yargı makamları Opuz olayına bu zihniyetle bakmasalardı, ölüm olayının adım adım geldiğini, kadının şikayetlerini erkeğin baskısı ve korkusunu nedeniyle geri aldığını rahatlıkla görebilirlerdi. Oysa, kocandır döver de sever de diyen kolluk ve yargı makamlarının önemseydiği şey kadının hayatı değil, kocanın namusu ve aile birliğinin

⁶⁰⁴ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf, 138 vd. .paragraf, E.T:10.03.2018.

⁶⁰⁵ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf, 143.paragraf, E.T:10.03.2018

⁶⁰⁶ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, E.T:20.09.2019.

dağılmamasıdır. Yasa ve yasa uygulayıcısı, hukuki görünümün ardında, gerçek hayatta neler olduğunu, özgür iradeliliğin nasıl oluştuğunu dert edinmemektedir.⁶⁰⁷ Her ne kadar ülkemiz açısından utanç verici olsa da OPUZ kararı ile bu gerçek uluslararası platforma Türkiye'nin yüzüne vurulmuş, bu dönemden sonra yasal düzenlemeler değiştirilmeye başlanmıştır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6. bölümü 102. madde ve devamı maddelerinde söz konusu suçlar, doğru bir şekilde 'Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar' başlığı altına alınmıştır.⁶⁰⁸ Ayrıca, 743 Sayılı eski Medeni Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile 152. maddede yazılı olan "Koca, birliğin revidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi, ona aittir."⁶⁰⁹ ibaresi kaldırılarak, TMK'nun 118. maddesine "Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder" hükmü konulmuştur.⁶¹⁰

Türkiye aleyhine verilen son karar ise, 28.06.2016 tarihli 63034/11 numaralı başvuruya ilişkin Halime KILIÇ kararıdır⁶¹¹. Başvurucu Halime KILIÇ'ın kızı Fatma BABATLI 1991 yılında evlenmiş, bu evlilikten yedi çocuğu olmuştur. Başvurucunun kızı Fatma 18.07.2008 tarihinde eşinden şiddet gördüğünü, eşinden korktuğunu, kendisinin ve çocuklarının hayatından endişe ettiğini belirterek kocasının evden uzaklaştırılması yönünde tedbir talep etmiştir. Aile Mahkemesi tarafından 18.07.2008 tarihinde tedbir kararı verilmiş, karar şiddet uygulayan eşe 06.08.2008 tarihinde tebliğ edilmiştir. Tedbir kararı verildikten ancak eşe tebliğ edilmeden önce 26.07.2008 tarihinde ikinci saldırı nedeniyle başvurunun kızı yine şikayetçi olmuştur. Bu olay üzerine ikinci kez 18.08.2008 tarihinde tedbir kararı verilmiş ve karar iki ay sonra 12.10.2008 tarihinde eşe tebliğ edilmiştir. Ve yine ikinci tedbir kararı verildikten ancak eşe tebliğ edilmeden önce 08.10.2008 tarihinde başvurunun kızı eşi tarafından şiddet görmüş, 20.10.2008 tarihinde şikayetçi olmuştur. 07.11.2008 tarihinde ise şiddet uygulayan eş önce başvurunun kızı Fatma BABATLI'yı sonra da kendisini silahla vurarak öldürmüştür.

⁶⁰⁷ ENGELS, a.g.e., s.61.

⁶⁰⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, E.T:24.09.2019

⁶⁰⁹ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.743.pdf>, E.T:24.09.2019

⁶¹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019

⁶¹¹ [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"itemid":\["001-169944"\]](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), E.T:10.03.2018.

Başvurucu, başvurusunda kızının ilk şikayetiyle ölümü arasında üç buçuk ay olduğunu ve bu süre zarfında kızının dört şikayet yaptığını, etkili ve yeterli soruşturma yapılmadığını, tedbir kararına uyulup uyulmadığının kontrol edilmediğini iddia etmiştir. Hükümet ise evliliğin başından beri sorunlar olmasına rağmen 16.07.2008 tarihinde ilk şikayetin yapıldığı, adli makamların her şikayetten sonra harekete geçtiği ve tedbir kararlarının verildiği şeklinde savunma yapmıştır. AİHM değerlendirmesinde, OPUZ kararına atıflar yaparak tedbir kararları ile şiddet uygulayan eşe tebliği arasında uzun süre olduğunu, bu durumun mağduru korumadan yararlanmaktan yoksun bıraktığını, sürenin uzun tutulmasının tedbir kararlarının etkisini yok ettiğini⁶¹², şiddet uygulayan eşin açıkça tehlike arz ettiği halde tutuklanmadığını ve yargının ölüme ya da yeniden saldırıya uğrama riskini değerlendirmede⁶¹³ dolayısıyla yargıdaki etkisizlik ve pasifliğin aile içi şiddeti teşvik eden bir ortam yarattığını⁶¹⁴ beyan ederek 2. ve 14. maddenin⁶¹⁵ ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bu olayda da OPUZ olayında olduğu gibi yargının ve kolluğun pasifliği nedeniyle yaşam hakkı ihlal edilmiştir. Buradaki süreler her ne kadar Nahide OPUZ olayındaki sürelerden kısa olsa da üç buçuk aylık bir sürenin bile bir cana mal olduğu görülmektedir. Yaşam hakkı söz konusuysen bir saatin bile önemi büyüktür. Kolluğun ve yargı makamlarının kadınların şiddet iddialarını ataerkil zihniyet nedeniyle ciddiye almamaları, dolayısıyla geniş çerçeveden bakıldığında erkek şiddetinin giderek arttığı ve sonucunun ölüm olacağı tahmin edilebilir olmasına rağmen pasif davranmaları kadınların yaşam hakkının ihlaline neden olmaktadır. Nahide OPUZ olayında AİHM'nin kullandığı Emniyet Raporunda denildiği gibi, kolluk gözünde 'boşa zaman harcama' olarak görülen kadının şiddetten şikayeti aslında kolluğun asıl görevi olan can ve mal güvenliğini koruma, sağlama ile örtüşmemektedir. Kolluk ve yargıda şiddete maruz kalan kadınlarla muhatap olacak görevlilerin bu konuda eğitilmesi önem arz etmektedir. 6284 Sayılı Yasa'nın 16. maddesinin 5. fıkrasında "tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu

⁶¹² <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/durmaz2.pdf>, 96.paragraf E.T:10.03.2018.

⁶¹³ <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/durmaz2.pdf>, 97.paragraf E.T:10.03.2018.

⁶¹⁴ <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/durmaz2.pdf>, 115.paragraf E.T:10.03.2018.

⁶¹⁵ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, E.T:20.09.2019.

niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Yasa'nın etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar" hükmü yer almaktadır.⁶¹⁶ Ayrıca Yasa'nın 11. maddesinde yasayla ilgili kolluk görevlerinin söz konusu eğitimi almış kişilerce yerine getirileceği belirtilmiştir.⁶¹⁷ Kısacası kadına karşı şiddet sorunu sadece toplumun eğitilmesi ile çözülmemekte ayrıca ve öncelikle görevlilerin de eğitilmesi gerekmektedir.

⁶¹⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

⁶¹⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kadına karşı şiddet bir insanlık sorunudur. Sorunun ciddiye alınması ve çözülmesi için toplumsal cinsiyet ve ataerkil toplum yapısı üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Mülga 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'yla karşılaştırıldığında, 6284 Sayılı Yasa'nın en belirgin özelliği şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmesidir. ŞÖNİM, kolluk ve kolluk amiri, mülki amir vd. kurumlar arasında şiddete ilişkin olarak tedbirlerin alınması, yerine getirilmesi, uygulanması konusunda koordinasyon kurulmuştur. Kadına karşı şiddetle mücadelede devlet kurumları daha etkin hale getirilmiştir. Bu durum, şiddet mağduru kadının başvurabileceği mercilerin sayısının da çokluğu ve kolaylığı anlamını taşımaktadır. Kadın şiddete uğradığında veya şiddete uğrama tehlikesi bulunduğu anda kolluğa, mahkemeye ya da mülki amire başvurabilecektir.

Yasa'da fail tanımı da doğru bir şekilde değişmiştir. 4320 Sayılı Yasa'da fail, kusurlu eş ve aile bireyleri iken, 6284 Sayılı Yasa'da şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan herkestir. Ayrıca, Yasa'dan yararlanacakların kapsamı da genişletilmiştir. Yasa, şiddet gören veya şiddet görme tehlikesi olan mağduru kadın ya da erkek olarak ayırmamış, kişi ibaresini kullanarak homoseksüel ilişkilerdeki şiddet mağdurlarının da Yasa'dan faydalanması sağlanmıştır.

Yasa ile ŞÖNİM'nin kurulması, gerekli uzman personelin özellikle kadınların görev yapması da olumlu bir gelişmedir. Erkek şiddetine maruz kalmış mağduru kadın görevliler ile daha etkili, kolay ve rahat iletişim kuracağı bir gerçektir. Tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması, şiddet mağduru ile şiddet uygulayan yararına destek hizmetlerinin verilmesi ayrı ve ana bir kurumla sağlanacağından kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon kontrollü ve hızlı olacaktır.

Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan arasında arabuluculuk veya uzlaşma yapılamaması da bir diğer olumlu gelişmedir. Ancak göstermelik çalışmalar yapan ŞÖNİM ve diğer kurum görevlilerinin bu konuda eğitilmesi ve yasa hükmünün uygulamada da işlerlik kazanmasını sağlamak gerekmektedir. Ataerkil düşünceyle

çalışan, aileyi önplanda tutan ve ailenin dağılmasını toplum kurallarına aykırı sayan kurumlar şiddet görmüş kadın ile şiddet uygulayan erkeği barıştırmaya, biraraya getirmeye çalışmaktadır.

6284 Sayılı Yasa, mülga 4320 Sayılı Yasa'ya göre daha ayrıntılı ve geniştir. Şiddete ilişkin tedbirlerin neler olduğu, tedbir kararlarının nasıl uygulanacağı, tedbir kararlarına aykırılık vb. konular ayrıntılı olarak hükme bağlanmış, ayrı maddelerde ele alınmış, ayrıca 6284 Sayılı Yasa İlişkin Uygulama Yönetmeliği ile de ayrıntılar düzenlenmiştir. Ancak, tedbir kararlarının tehlike devam etse bile gerekli görülmesi halinde kaldırılabilceğinin hükme bağlanması kadının şiddete karşı savunmasız bırakılması demektir. Tehlike devam ederken tedbir kararının kaldırılması, kadının hayatının yasa koyucu için bir anlam taşımadığı ve Yasa'nın göstermelik yapıldığı izlenimini vermektedir.

Tedbir kararlarının Yasa'da ayrı ayrı düzenlenmesinin yanında, tedbir kararlarının uygulanıp uygulanmadığı yönünde kontrol mekanizması oluşturulması ve kolluğun görevlendirilmesi de kadın açısından olumlu bir gelişmedir. Şiddet uygulayanın kararın verilip devamının takip edilmediği düşüncesi taşınamaması, kolluğun kadının yaşadığı eve, mahalleye gidip kontrol görevini yerine getirmesi şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişi ve kişiler için caydırıcı olabilir.

Yasa, şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacını taşısa da, Adalet Komisyonu raporunda belirtildiği gibi yasanın adına kadın kelimesi eklense de eril düşünce ile yapılan Yasa, evlilik ve aile konusunda bir şekilde açık vermektedir. Aile konutu şerhi konulması ve ayrı yerleşim yeri belirlenmesi tedbir kararlarında kadının erkekle resmi olarak evli olması şartı aranmıştır. Oysa, bu şartın arkasında, aslında kadının değil ailenin önemli olması, kadının karşılıksız ev içi emeğinin görmezden gelinmesi ve mülkiyetin erkeğe ait olduğu mantığı yatmaktadır.

Kreş imkanının sağlanmasına ilişkin tedbir kararı süre ve nitelik olarak yeterli değildir. Engelli çocukların özel eğitim ve ilgiye gereksinim duydukları dikkate alınarak onlar için ayrı bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Ülkenin ekonomik durumu ve kadınlara sunulan kısıtlı imkanlar düşünüldüğünde kreş sürelerinin az olduğu görülecektir.

Bakanlığın sadece koordinasyon içinde olan kurum ve kuruluş çalışanlarının eğitilmesi dışında çocuklar ve gençler açısından da eğitimin önemli olduğunun kabul edilmesi, kadına karşı şiddet konusunda onların da eğitilmesinin hedeflenmesi olumlu bir harekettir. Çünkü kadına karşı şiddeti önlemenin en etkili yolu eğitim ve bilinçlenmedir. 6284 Sayılı Yasa'nın 19. maddesi ile ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda konulması, müfredata eklenen derslerin içeriğinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimi ile Genel Müdürlük tarafından birlikte hazırlanmasına karar verilmiştir. Ayrıca, ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğretim öğrencilerinin Bakanlığın görev alanına giren konularda sosyal sorumluluk projeleri oluşturmada ya da mevcut projelerde yer almada teşvik edilmeleri, mezun oldukları tarihte Bakanlık ile Milli Eğitim Bakanlığı ya da Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından sertifika verilmesi hükme bağlanmıştır. Ancak 2019 yılı Şubat ayında YÖK tarafından Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi kaldırılmıştır. Onun ardından Eylül ayında yayınlanan 30886 sayılı Resmi Gazete'de Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayınlanmış ve 3. madde ile 'toplumsal cinsiyet' ibaresi yönetmelikten kaldırılarak⁶¹⁸ okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin etkinlikler yapılması engellenmiştir.

Ağaç yaşken eğilir mantığı ile okul müfredatlarına kadının insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi derslerin eklenmesi ile toplumun kadına yönelik şiddet konusunda eğitilmesi uzun vadede olumlu sonuçlar verecektir. Özellikle yasa uygulayıcılarının ve yasa koyucuların eğitilmesi çok önemlidir. Eril düşünceyle oluşturulan ve devam ettirilen hukuk, erkeğin kontrol ve denetleme gücüne hizmet ettiği sürece kadın ve erkek arasındaki tabilik ilişkisi kalkamayacaktır.

⁶¹⁸ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190912-2.htm>, E.T: 26.09.2019

Diğer yandan, Yasa’da düzenlenen tedbir kararlarına aykırılık halinde zorlama hapsine hükmedilmesi caydırıcı bir unsur olabilir ancak yeterli değildir. Çünkü zorlama hapsi, ceza niteliğinde olan hapisten daha etkili değildir. 4320 Sayılı Yasa’da tedbir kararına aykırılık için “Fiili başka bir suç oluştursa bile, koruma kararına aykırı davranan eşe ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.” diyen 2. madde son fıkrası ile tedbir kararına aykırılık suç olarak kabul edilmiştir.⁶¹⁹ Ancak 6284 sayılı Yasa’da tedbir kararına aykırılık suç olmaktan çıkarılmış ve yerine disiplin niteliğindeki zorlama hapsi getirilmiştir. Bu durum yasa ile mahkeme kararlarının caydırıcılık etkisini ve tedbir kararlarının anlamını azaltmaktadır. Asıl amaç yasaların caydırıcı olması ise de önemli olan sorunların ortaya çıkmasına imkan vermemektir. Bu, ülkemiz için uzun bir süreç alacağından Yasa’ya tedbir kararının ihlali konusunda daha ağır yaptırım gerektiren hükümler konulmalıdır. Çünkü cezanın ağırlığı ile caydırıcılığı güçlenmekte ve suçun işlenmesi engellenebilmekte veya azaltılabilmektedir.

Yasa’nın bir diğer eksikliği kadına karşı şiddet olaylarının büyük kısmının nedenini oluşturan namus konusunda bir hüküm içermemesidir. İstanbul Sözleşmesi’nin 42. maddesinin 1. fıkrasında “Taraf Devletler, bu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinden herhangi birinin gerçekleşmesini takiben başlatılan cezai işlemlerde kültür, örf ve adet, gelenek veya sözde namusun bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. Bunlar arasına, özellikle, mağdurun, kültürel, dinî, toplumsal ya da geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını ve âdetlerini ihlal ettiği iddiaları da dâhildir.”⁶²⁰ denilmek suretiyle namus cinayetleri de bir tür kadına karşı şiddet olarak kabul edilmiştir.

Namus cinayetlerinin kadına karşı şiddet kapsamında yer alması, 5-9 Haziran 2000 tarihleri arasında New York’ta gerçekleştirilen “Kadın 2000: 21.Yüzyıl için toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış” (PEKİN+5) başlıklı BM Genel Kurul

⁶¹⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019.

⁶²⁰ <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019.

Özel Oturumunda Türkiye tarafından teklif edilmiş ve kabul edilmiş⁶²¹ olmasına rağmen Yasa'da bununla ilgili bir madde bulunmamaktadır. Hatta 2015 yılında Pekin+20 oturumu adıyla New York'ta yapılan toplantıdan sonra bile Yasa'da herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Oysa ülkemizde namus cinayeti adı altında birçok kadın öldürülmektedir.

TCK 82. maddesinin j bendinde kasten öldürme suçunun nitelikli halleri arasında töre saikiyle kasten öldürme sayılmıştır. Namus cinayetleri töre saiki olarak adlandırılmaktadır. Ancak TCK'nda cezalandırma fiil işlendikten sonra etkilidir yani cezalandırma söz konusudur. TCK, faili fiilin neticesi olarak cezalandırmaktadır. Oysa önemli olan kadının cinayet ile yaşam hakkı elinden alınmadan önce devletin müdahale etmesidir. Dolayısıyla, kadının namus cinayeti nedeniyle hayatını kaybetmeden önce gerekli önlemlerin alınması için Yasa'da gerekli önleyici tedbirler ve koruyucu tedbirler konusunda düzenlemenin yapılması gerekmektedir. En azından şiddet tanımı içine açık şekilde namus kavramından kaynaklanan her türlü davranış ve tutum da (örneğin; namus meselesinden intihar etmeye zorlanan kadına karşı yapılan davranış ve tutumlar) dahil edilmelidir. Namus kelimesinin ayrı olarak Yasa'da geçmesi gerek toplum gerekse yasa uygulayıcıları açısından daha dikkat çekici olabilir.

Kadına karşı şiddetin önlenmesi sadece yasalarla sağlanacak bir durum değildir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin olmadığı bir toplumda, kadın ve erkeğin eşit olmasını amaçlayan yasa, öncelikle toplumdaki eşitsizliği ortadan kaldırmalıdır. Toplumla iletişim halinde olunmalı ve topluma eğitim verilerek yol gösterilmeli, toplum bilinçlendirilmelidir. Bunun için Sivil Toplum Kuruluşları (STK) önemli bir yerdedir. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından, şiddete maruz kalmış kadınlara sağlanacak destek hizmetlerinin kurulması ve geliştirilmesi amacıyla 27 Aralık 2013-27 Aralık 2016 tarihleri arasında Avrupa Birliği (AB) mali desteği ile yirmi altı proje ilinde Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi yürütülmüştür. Proje ile şiddet mağduru kadınlara sunulan destek hizmetlerinde standartların belirlenmesi; kadına yönelik

⁶²¹ http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf7pekin-5.doc, E.T:17.04.2014.

şiddetle mücadelede görev alan merkezi ve yerel yönetimler ile yerel STK'lar arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.⁶²²

Ayrıca, sığınma evlerinin sayısının artırılması, kadınların ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye ve kaliteye getirilmesi gerekmektedir. Toplumdaki şiddet vakalarına oranla kadın sığınma evleri yetersiz kalmaktadır. Yerel yönetimler ve STK ile bu sorunun da çözülmesi için koordineli olarak daha çok çalışma yapılmalıdır.

Hukukun ve yasaların kadını mağdur edip etmediğinin, hangi noktalarda kadın aleyhine şekillendiğinin tespit edilerek kadınların düşünce ve tecrübelerinin hukukta kullanılması, kadınlara söz hakkı verilmesi gerekmektedir. Hukukla beraber toplumda kadına karşı şiddet konusunda toplumsal farkındalık yaratılabilir.

Genel olarak bakıldığında, İstanbul Sözleşmesi baz alınarak 6284 Sayılı Yasa'nın yürürlüğe konmuş olması tek başına yeterli değildir. Kamu kurum ve kuruluşları ile görevlilerin kadına karşı şiddet konusundaki tavırları şiddete uğramış ya da uğrama tehlikesi bulunan kadınlarda güvensizlik yaratmakta, yasadaki eksiklikler de bu güvensizliği arttırmaktadır. Her şey eğitimle başlamakta ve uygulanabilirlikle devam etmektedir. Amaç, kadını korumaktan çok, kadına karşı şiddetin sona ermesini sağlamak olmalıdır. Çünkü kadına yönelik şiddet coğrafi özellik, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde son derece yaygın görülen bir olaydır. Toplumun ve bireylerin kadına karşı şiddeti bir sorun olarak algılamaları ve nitelendirmeleri kültürel kodlara bağlıdır.

Diğer yandan, kadınlara en büyük kötülüğü yine kadınlar yapmaktadır. Bu da cehaletin başka bir boyutudur ki, eğitimin önemini bir kez daha göstermektedir. Öncelikle kadınlara kendilerinin birey oldukları kabul ettirilmeli ve haklarının neler olduğu öğretilmelidir. Kadınların şiddet tanımı ve şiddet içeren durumlar konusunda

⁶²² http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/585928a9369dc56d44f7cdf2/GREVIIOANKETCEVAPLARI2017_T%C3%BCrkiye.pdf, E.T: 07.12.2017.

eğitim yolu ile bilinçlendirilmesi ve danışmanlık hizmetlerine yönlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü, kadınlar mevcut durum içinde haklarını bilmediklerinden ve bu haklarını erkekler gibi kullanarak özgürce yaşayamadıklarından eşitliğin nasıl olduğunu bilmemektedirler. Ataerkil toplumda erkeğin önemsenmesi bir zaman sonra kadınlar tarafından da benimsenmektedir. Erkekle eşit olmayan kadının, mevcut düzenin olması gereken düzen olduğuna inandırılması kadınların eşitsizliği fark etmelerini engellemektedir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse; ablasının çayına uyuşturucu atıp bayıltarak tecavüz eden, olay duyulmadan onunla resmi olarak evlenen ve daha sonra bu olayı çevresine anlatan amcaoğlunu ve ablasını öldüren kişi, annesinin ablasının mezarında ağladığı sırada köydeki yaşlı kadınlardan birinin annesine ‘gömdüğüne değil, hapishaneye gönderdiğine ağla’ demesi; başka bir olayda ensest ilişkinin ortaya çıkması ile baba ve amcanın suçsuz olduğunu söyleyen aile büyüğü kadının mağdur kızın öldürölmesini istemesi vb. olaylar toplumdaki bazı kadınların da kadından değil, erkekten yana olduğunu göstermektedir.⁶²³

Kadın haklarını yüksek sesle dillendiren kadınlardan biri olan Mary WOLLSTONECRAFT’ın dediği gibi, “doğamızın mükemmeliyetinin ve mutluluğumuzun ölçütü, bireyi farklılaştıran, toplumu bir arada tutan yasaları yöneten akıl, erdem ve bilgi olmalıdır. Düşünölmeden kabul gören kurallar hiçbir zaman aklın süzgecinden geçirilmiş olmayacaktır; erkekleri ya da kadınları böylesi kurallara dayanarak doğal haklarından mahrum etmeye çalışmak akılı hiçe saymak, sağduyuya hakaret etmek demektir”.⁶²⁴ Kısacası, kadına karşı şiddetin ortadan kalkması için ataerkil yapıdaki toplumda, hukukta ve iktidarda toplumsal eşitlik konusunda değişiklikler yapılmalıdır.

⁶²³eydb.aile.gov.tr/upload/Node/21493/files/sosyal_politika_30_sayi_2.pdf#page=90,E.T: 20.06.2014.

⁶²⁴WOLLSTONECRAFT, a.g.e., s. 19.

KAYNAKLAR

1. AKA, Assiye, Noeliberal Zamanlarda Kadına Yönelik Şiddet, Gece Akademi, 1.Basım, Ocak 2019
2. ARAT, Necla, Feminizmin ABC'si, Say Yayınları, 3.Basım, İstanbul, 2017
2. AYDIN ŞAFAK, Ayşe, Feminist Bir Bakışla Türk Aile Hukukunda Kadın Bedeni, XII Levha, İstanbul, Nisan 2014
3. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013, 2.Basım, Ankara, 2009
4. BAYRAK, Zeki, İstatistiklerle Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu, Ankara Adliyesi Başkent Bakış Dergisi, Mayıs 2013, Sayı 1
5. BERKTAY, Fatmagül, Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın, Metis, 6.Basım, Nisan 2016
6. BÖLÜKBAŞI, Özge, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Yetkin, Ankara 2015
7. DEMİR, Nazlı Hilal, Feminist Perspektiften Düşünce Tarihinin Köşe Taşları Ve İdeal Bir Hukuk Arayışı, Onikilevha, 1.Basım, Aralık 2017, İstanbul
8. DEMİRKİR ÜNLÜ, Müge, İstanbul Sözleşmesi'nin Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, İstanbul 2012
9. ECEVİT, Yıldız, Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi Yayını, 1. Basım, Eskişehir, 2011
10. ENGELS, Friedrich, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, İşbankası, 2. Basım, İstanbul, Mart 2019
11. HAMZAOĞLU, Mehtap, Namus: Kadına Şiddetin İdeolojisi, Siyah Kitap, 1.Basım, Ocak 2019
12. İLKKARACAN, Pınar, Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik, İletişim, 6.Basım, İstanbul 2018
13. İstanbul Barosu Yayınları, Kadın Hakları-Seminer Notları, 2010
14. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, Kadın Hakları Mevzuatı, İstanbul, 2013
15. İstanbul Barosu Yayınları, Töre, Şiddet ve Kadın-Panel Notları, 2010

16. KARAKAYA, Ramazan, Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Adalet, 2.Basım, Ankara 2018
17. KARAL, Dilek, Elvan AYDEMİR, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Rapor No:12-01, Mart 2012
18. KARINCA, Eray, Kız Doğursun Analar, Bilgi Yayınevi, 1. Basım, Ekim 2011
19. KAYA, Funda, Nadire ÖZDEMİR, Gülriz UYGUR, Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet, Savaş Yayınevi, 1.Basım, Kasım 2014, Ankara
20. KÖYSÜREN Aliye Çınar, Kültürel ve Dini Algıda Toplumsal Cinsiyet, Sentez Yayıncılık, 1.Basım, Nisan 2013, Ankara
21. KRİSTOF, D.Nicholas, Sheryl WUDUNN, Gökyüzünün Yarıısı-Hayatını Değiştiren Kadınların Hikayesi, 1.Basım, Kasım 2011
22. KUYUCU, Nisan, AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet, Seçkin Yayınları, 1.Basım, Haziran 2014
23. MACKINNON, Catharine, Feminist Bir Devler Kuramına Doğru, Metis, 2.Basım, İstanbul, Eylül 2015
24. MAVİLİ, Aliye, Aile İçi Şiddet, Elma Yayınları, 2.Basım, Ağustos 2015
25. MÜLLER, Joachim, Marksizm, Kadın ve Aile, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1.Basım, Ekim 2000
26. ÖZDEK, Yasemin, Yoksulluk Şiddet ve İnsan Hakları, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, 1.Basım, Mayıs 2002
27. ÖZKAZANÇ, Alev, Cinsellik, Şiddet ve Hukuk, Dipnot Yayınları, 2.Basım, Ankara 2019
28. ÖZUĞUR, Ali İhsan, Mal Rejimleri, Seçkin, 7.Basım, Ankara 2013
29. POLAT, Oğuz, Şiddet, Seçkin, 2.Basım, Ocak 2017, Ankara
30. SALLAN GÜL, Songül, Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri, Bağlam Yayıncılık, 2.Basım, Kasım 2013
31. SAYER, Handan, Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı, T.C.Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011, Ankara
32. ŞENBALKAN, Şadıman, Kadına Şiddet-Madalyonun Öbür Yüzü, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1.Basım, Kasım 2013, İstanbul

33. T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesi, Ankara, 2012
34. TEZCAN, Mahmut, Türkiye’de Töre (Namus) Cinayetleri, Naturel Yayınları, 1.Basım, Ankara, 2003
35. UYGUR, Gülriz, Nadire ÖZDEMİR, Hukuk Ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Seçkin, 1.Basım, Ankara, Mayıs 2018
36. ÜSKÜL ENGİN, Zeynep Özlem, Toplumsal Cinsiyet ve Hukuk, Onikilevha, 1.Basım, Nisan 2019, İstanbul
37. WOLLSTONECRAFT, Mary, Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2. Basım, 2007

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

AKBAŞ, Kasım, İlker Gökhan ŞEN, “Türkiye’de Kadına Yönelik Pozitif Ayrımcılık: Kavram, Uygulama ve Toplumsal Algılar”, <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/187/847484.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, E.T: 26.02.2016

AKIN, Ayşe, Nüket SUBAŞI, “Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları”, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, E.T:12.04.2019

ALİCAN ŞEN, Ayşe, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci Ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği”, Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, Cilt 11, S.22, 2018, S.141-161, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/490220>, E.T:24.07.2019

AYAN, Sezer, Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri, Anadolu Psikiyatri Dergisi 2007, https://www.researchgate.net/profile/Sezer_Ayan/publication/286332097_Aggressiveness_tendencies_of_the_children_exposed_to_domestic_violence/links/579892e408aec89db7bb4cff/Aggressiveness-tendencies-of-the-children-exposed-to-domestic-violence.pdf , E.T: 21.02.2018

AYBAY, Rona, Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, <http://tbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/iheb.pdf>, E.T: 26.03.2019

Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Sığınmaevleri Kılavuzu, http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/kadinarastirmalari_02401.pdf, E.T: 27.03.2019

BAYRAK, Emek, Ataerki Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2010, www.acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/30952/313107.pdf, E.T:15.07.2019

BAYRAM, Deniz, Hukuk, sosyal Politika ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Açısından ŞÖNİM’ler Çalıştay Raporu, “Yönetmeliklerle Gelen Yeni Mekanizmalar Ve Bu Mekanizmaların Kadınların Yaşamına Yansımaları” <https://www.morcati.org.tr/attachments/article/392/sonimler-calistayi.pdf>,24.07.2019

BUGAY, Aslı, Figen ÇOK, “Gençlikte Romantik İlişkilerde Şiddet ve İstismar”, Okul Psikolojik Danışmanı E-Bülteni, S.5, Temmuz 2015, http://www.aktuelpsikoloji.com/d/file/bultensayi5_web.pdf#page=17, E.T:14.07.2019

CEYLAN, Ebru, “Türk Hukukunda Aiile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler”, TBB Dergisi 2013 (109), s. 39, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi109/assets/common/downloads/publication.pdf>, E.T:05.08.2019

DEDEOĞLU, Saniye, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye’de Aile ve Kadın Emeği, Toplum ve Bilim Dergisi, 86.Sayı, www.birikimdergisi.com/pdf/86.pdf#page=140, E.T: 13.03.2014

ERİM, Burcu Raşan, Bengü YÜCENS, “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri”, Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 2016, s.541, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/219811>, E.T: 02.08.2019

Gazete Karınca, Toplumsal Cinsiyet, Berktaş: Kadına Şiddetin Artmasının Nedeni Erkeklik Krizi, Yayın Tarihi:20.02.2018, <http://gazetekarinca.com/2018/02/berktay-kadina-siddetin-artmasinin-nedeni-erkeklik-krizi/> E.T:22.02.2018

GÜLER, Nuran, Hatice TEL, Fatma TUNCAY ÖZKAN, “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı”, eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1081.pdf, E.T: 21.06.2018

Habertürk, TRT Sanatçısı Hatice Kaçmaz Öldürüldü, Y.T:19.09.2014, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/991602-trt-sanatcisi-hatice-kacmaz-olduruldu>, E.T.11.12.2018

Habertürk, Platonik Aşk Dehşeti, Y.T:24.12.2018,
<https://www.haberturk.com/platonik-ask-dehseti-2270782>, E.T:28.01.2019

KAVCAR SIRMALI, Meltem, Kadına Yönelik Şiddet,
http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_3120.htm, E.T: 26.02.2013

KUMCAĞIZ, Hatice, vd., “Samsun Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezi’Ne Başvuran Şiddet Mağduru Kadınların Başvuru Durumları Ve Gereksinimleri”, MANAS Sosyal araştırmalar Dergisi, Cilt 7, S.2, 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/578388>, E.T:24.07.2019

KUYUCU, Nisan, Kadınların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Adalete Erişim Sorunu: Mahkeme Kararlarında Cinsiyet Ayrımcılığı Olarak Kadına Yönelik Şiddet http://cins.ankara.edu.tr/13_5.pdf, E.T: 07.01.2016

MOROĞLU, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddet Ve Ailenin Korunmasına Dair Kanun”, www.tukd.org.tr/dosya/KadinaYonelikSiddet.doc, E.T: 31.07.2013

MOROĞLU, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, <http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/2012-99-1169.pdf>, E.T:05.08.2019

ODER, Bertil Emrah, “Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması”,<http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/ff5d5adb0d5449d2d70de0347d4c63e1.pdf>, Erişim Tarihi : 11.03.2019

ÖZBUDAK, Coşkun, “Anayasa Mahkemesi: Resmi Nikah Olmaksızın Dini Nikah Caizdir”, TBB Dergisi, No:121, s.89 vd. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-121-1526>, E.T:11.07.2019

ÖZCAN ÇELİK Berna, Genel Boşanma Sebebi Olarak Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/32303/berna_ozcan.pdf, E.T:17.03.2018

REÇBER, Bircan, “Türkiye’de Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Etkin Mi?”, Yönetim ve Ekonomi araştırmaları Dergisi, Cilt 16, S.4, aralık 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/612474>, E.T:24.07.2019

SOYBAŞ, Jülide, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun’a Genel Bakış”, Hukuk Gündemi, 2012/1, s.70,

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/hgdmakale/2012-1/19.pdf>,
24.07.2019

ŞENER, Ülker, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?” Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı-TEPAV, www.tepav.org. E.T.: 09.07.2012

TAŞDEMİR AFŞAR, Selda, Aylin GÖRGÜN BARAN, Canan KOCA ARITAN, “Şiddet Gören Kadınların Sığınmaevlerine Erişimini Engelleyen Etmenler”, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0SYUPC2Zs00J:cins.ankara.edu.tr/17_11.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, E.T:27.03.2019

TERCAN, Erdal, “Türk Aile Mahkemeleri”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2567.pdf>, E.T:19.09.2019

UĞUR, Hüsamettin, “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Yasanın Getirdikleri”, TBB Dergisi, cilt no 101, tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-101-1208, E.T.09.01.2015

UĞUR, Hüsamettin, “Suçların İhbarı ve İhbarcılarının Korunması”, TBB Dergisi, 2013, S.108, s.383-406, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-108-1318>, 24.07.2019

YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, “6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, <http://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/24-ALI-HAYRDAR-YAGCIOGLU.pdf>, E.T:31.07.2019.

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2069/201201892.pdf?squence=1&isAllowed=y> E.T. 22.02.2018

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-vizyon-ve-ilkelerimiz>, E.T:27.03.2019

http://www.aktuelpsikoloji.com/d/file/bultensayi5_web.pdf#page=17,E.T:14.07.2019

<https://alo183.aile.gov.tr/bilgi-bankasi/kadin-konukevi>, E.T:12.02.2019

<https://www.anayasa.gov.tr/media/5755/2015-16029.pdf>, E.T: 25.07.2019

<https://bianet.org/bianet/kadin/181326-turkiye-de-kac-kadin-siginmaevi-kac-sonim-var>, E.T: 19.12.2016

<http://cdn.chp.org.tr/cms/0/Folder//73210.pdf>, E.T:11.07.2019

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/383350>, E.T: 01.03.2019

<http://www.diken.com.tr/esinden-siddet-gordugu-icin-kimligi-gizlenen-kadin-korunurken-de-magdur-oldu/>, E.T:24.07.2019

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:nPazmVfwO18J:acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/5502/6177.pdf+kad%C4%B1na+kar%C5%9F%C4%B1+%C5%9Fiddet+tez+makale&hl=tr&gl=tr&pid=bl&srcid=ADGEESijYoxAZ4CbytYkAEnqEr4jzJeEOZTatyUqs4D1XGSPwdrsOQ1p36FeLx-0UQrYohFIyJkrUPMPsCtnZQHQY_YVmTIJpDKPA5hGAFt0ZHVRxCACdGcxhQtoniZNGDkI5zjPTzwM&sig=AHIEtbTjGFbXQKRxr7dQRwa3ch10OkEfxw, E.T: 26.02.2013

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, E.T:20.09.2019

<https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>
E.T:13.03.2018

http://www.eydb.aile.gov.tr/upload/Node/21493/files/sosyal_politika_30_sayi_2.pdf#page=90, E.T:20.06.2014

<https://www.evrensel.net/haber/265881/konukevi-degil-siginmaevi>, 31.07.2019

<https://www.haberturk.com/gundem/haber/1043120-ozgecan-aslan-cinayetinde-korkunc-detaylar-ortaya-cikti>, E.T:25.06.2019

[https://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["nahide opuz"\]](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{), 12.03.2017

<https://hukukmusavirligi.diyenet.gov.tr/Documents/N%C4%B0KAH%20GENELGE S%C4%B0.pdf>, E.T:13.07.2019

https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/30/Istanbul_Sozlesmesi.pdf, E.T: 27.03.2019

<http://www.hurriyet.com.tr/polis-memuru-bosanmak-isteyen-esini-oldurdu-intihara-kalkisti-40042805>, E.T: 19.02.2017

<http://www.hurriyet.com.tr/kadina-siddet-haberleri-siddeti-normallestiriyor-40059032> E.T:18.10.2017

<https://www.ihd.org.tr/birlesmis-milletler-pek-in-deklarasyonu/>, E.T:31.07.2019

<http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/durmaz2.pdf>, E.T:10.03.2018

<http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/Civek%2055354-11.pdf>, E.T:10.03.2018

http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/M.G._KARARI.pdf, E.T:10.03.2018

www.insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khukuk/giris_kadinlarin_insan_haklarinin_uluslararası_düzyde_korun.pdf, Erişim Tarihi : 11.06.2014

<http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>

http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf7pekin-5.doc, E.T.: 17.04.2014

http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/585928a9369dc56d44f7cdf2/GREVIOANKETCEVAPLARI2017_T%C3%BCrkiye.pdf

<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/istanbul-sozlesmesi>, E.T: 10.03.2019

<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf>, E.T:17.04.2014

<http://www.kahdem.org.tr/?p=287>, E.T: 30.03.2017

https://www.kamer.org.tr/menus/convention_210_turkish.pdf, E.T:24.07.2019

<https://www.kararara.com/aihm/turkce2/aihm11017.htm>, E.T:20.09.2019

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/546>, E.T:12.03.2018

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/7469>, E.T:24.09.2019

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/594d6ee8-d368-4bfe-b19f-2832f2c979cb?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:13.07.2019

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/b20992b5-1b8e-4574-b05a-e0d34fb3227c?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:04.03.2018

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/150a65d5-ac09-4356-bc10-9879ae543a5a?wordsOnly=False>, 12.03.2018

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c03385ce-d1d6-49fd-8393-1382ebd7445f?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, E.T:26.06.2019.

<http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/02/HRW-turkey-2011.pdf>, E.T: 18.10.2017

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/ara.htm>, E.T: 27.01.2016

<http://www.marmaragazetesi.com/cocugunu-gormeye-giden-anne-kocasi-tarafindan-sokak-ortasinda-dovuldu-55213h.htm>, E.T: 18.02.2017

<https://www.meb.gov.tr/okullarda-dikkat-edilmesi-gereken-hususlar/haber/11964/tr>, E.T:24.07.2019

http://www.meclishaber.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=143712, E.T. 21.02.2018

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, E.T:19.09.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, E.T:24.09.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.743.pdf>, E.T:24.09.2019

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, E.T:24.09.2019

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, E.T:24.07.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, E.T:24.09.2019

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, E.T:24.09.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.633.pdf>, E.T:20.09.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.859747.pdf>, E.T: 20.08.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5490.pdf>, E.T:20.08.2019

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, E.T:20.09.2019

<http://www.milliyet.com.tr/bosanma-davasi-actigi-esi-ogunu-gundem-2036257/>,E.T: 18.02.2017

<http://www.milliyet.com.tr/oldurdugu-esine-mezar-kazip-gundem-2792275/> E.T:12.02.2019

<https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti>, E.T:14.07.2019

<https://www.morcati.org.tr/attachments/article/467/kadina-yonelik-siddet-degerlendirme-raporu.pdf>, E.T: 02.08.2019

<https://www.morcati.org.tr/tr/471-siginak-tartismasi-uzerine>, E.T:31.07.2019

<https://www.morcati.org.tr/tr/neler-yapiyoruz/basin-aciklamalari/177-sonim-siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-calistayi-sonuc-bildirgesi-21-subat-2013>, E.T:24.07.2019

<http://www.ntv.com.tr/turkiye/cocugunu-gorme-bahanesiyle-bosanmak-isteyen-esini-vurdu,ZeFe1xVpgUGgYRQfBSA-Vg>, E.T: 18.02.2017

<http://research.sabanciuniv.edu/7029/1/TurkiyedeKadinaYonelikSiddet.pdf>, E.T: 05.04.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3-1.pdf>, E.T:27.03.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/12/20011208.htm#1>, E.T:23.07.2019

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171103-16.htm>, E.T:20.08.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>, E.T:24.07.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>, E.T:23.07.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190912-2.htm>, E.T: 26.09.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081111-7.htm>, E.T:25.07.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, E.T: 31.07.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>, E.T:19.09.2019

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf>, E.T: 03.12.2015

<https://www.sabah.com.tr/yasam/2013/05/31/koruma-kararina-ragmen-olduruldu>, E.T:10.04.2019

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/RySPo+KADININ_GUCLENME_SI_STRAT_EJI_BELGESI_VE_EYLEM_PLANI_2018-2023_.pdf, E.T:31.07.2019

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/vjzSS+Kadinin_Statusu_Genel_Mudurlugu_2008_PP.pdf, E.T: 19.09.2019

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_sd.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=41&PAGE2=&web_user_id=13931693, E.T: 09.12.2015

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf , E.T: 25.12.2015

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/pekin-5%20Kad%C4%B1n%202000%2021.Y%C3%BCzy%C4%B1%20%C4%B0%C3%A7in%20Toplumsal%20Cinsiyet%20E%C5%9Fitli%C4%9Fi,%20Kalk%C4%B1ma%20ve%20Bar%C4%B1%C5%9F.pdf, E.T: 26.03.2019

<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, E.T: 14.03.2016

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss.717-bolum-1.pdf>, E.T:18.10.2017

<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, E.T:20.09.2019

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21143&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=36, E.T:26.06.2019

<https://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-1231.pdf>, E.T:19.09.2019

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55914aad1ef510.97693550 , E.T: 11.06.2014

<http://tkaa2014.kadininstatusu.gov.tr/tr/17990/Ozet-Istatistikler>, E.T: 14.03.2016

<http://www.trthaber.com/haber/yasam/turkiyede-kadin-konukevi-sayisi-artti-232163.html>, E.T:27.06.2016

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikMeta.do;jsessionid=np0ZVyJGtTSnGZhQlQrMvZGnlChLt14L4yBQ7dLfQ0rGlkpMGGLh!1863195282?istab_id=9030,E.T. 22.02.2018

<https://www.turkiye.gov.tr/aile-ve-sosyal-politikalar-bakanligi>, E.T: 29.02.2016

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_03.pdf, E.T:03.12.2015

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/005_tur.pdf,
E.T: 01.01.2016

http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html , E.T:07.01.2016

